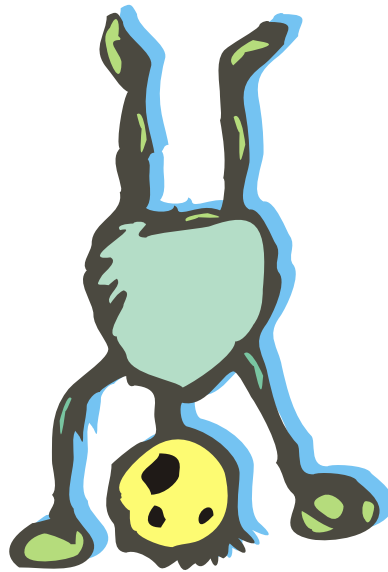

*ÅLÄNNINGARNAS
KULTUR- OCH
FRITIDSVANOR*

En enkätundersökning utförd på uppdrag av
Kulturbyrån och Jämställdhetsdelegationen

Förord

Föreliggande rapport har sin upprinnelse i två olika utredningsinitiativ. Sedan en längre tid tillbaka har man sålunda inom Jämställdhetsdelegationen diskuterat möjligheten att få fram ett mera utförligt faktaunderlag rörande skillnader och likheter i mäns och kvinnors fritidsvanor. Under 1999 tog delegationen för första gången upp tanken att Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) skulle göra en sådan utredning. Samtidigt som diskussionerna om tidtabell och budget för denna utredning pågick kontaktades ÅSUB av Kulturbedningsbyrå vid Ålands landskapsstyrelse som ville diskutera en kommande utredning kring ålänningarnas kulturaktiviteter.

Resultatet av dessa kontakter ledde fram till en gemensam beställning från Jämställdhetsdelegationen och Kulturbedningsbyrå. Undersökningens syfte är att kartlägga vad ålänningar av olika kön, åldersgrupper och socioekonomisk ställning utövar för kultur- och fritidsaktiviteter. Tanken hos de två uppdragsgivarna är att de resultat som framkommer skall kunna följas upp om något år i en liknande undersökning.

Utredningens huvudsakliga underlagsmaterial är ett relativt omfattande frågeformulär som i mars 2001 skickats ut till över 600 slumpmässigt utvalda ålänningar i åldrarna 13 år och uppåt. Precis som i alla andra urvalsundersökningar av denna typ skall resultatet tolkas med viss försiktighet, särskilt vad gäller resultatet för mindre undergrupper bland de svarande. När detta väl är sagt står det ändå klart att undersökningens resultat rimligen borde vara av betydande intresse för de beslutsfattare inom politik, offentlig förvaltning och ideella organisationer som har att fatta olika typer av beslut rörande den framtida utvecklingen av kultur- och fritidssektorn på Åland. Genom sin för åländska förhållanden unika bredd och informationsrikedom bör rapporten därtill kunna tjäna som en form av aktuellt 'uppslagsverk' för alla som är intresserade av kultur- och fritidsfrågorna på Åland.

Externa utredaren *Maria Rundberg-Mattsson* har svarat för huvuddelen av utredningsarbetet, inklusive författandet av slutrapporten. Den statistiska analysen av dataunderlaget är gjord av ekonom/statistiker *Jouko Kinnunen*. Biträdande statistiker *Christina Lindström* har deltagit i arbetet med kodning och registrering av enkätdata.

Utredningschef *Katarina Fellman* har inom ÅSUB varit huvudansvarig för projektet.

För ytterligare information om rapporten eller om undersökningens resultat på en mer detaljerad nivå, vänligen kontakta ÅSUB på telefon 25493 eller 25494.

Bjarne Lindström
Direktör

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	4
1.1.	Upplägg och tillförlitlighet.....	4
1.2.	Begreppet fritid.....	7
1.3.	Andra undersökningar.....	8
2.	Utövande av fritidsaktiviteter på Åland.....	10
2.1.	Sport och motion.....	13
2.2.	Friluftaktiviteter.....	17
2.3.	Inomhusaktiviteter.....	17
2.4.	Hantverk, teknik.....	18
2.5.	Musik, danskonst, teater.....	19
2.6.	Hem- och familjeliv.....	21
2.7.	Sociala aktiviteter.....	22
2.8.	Studier, forskning.....	23
2.9.	Besök och övriga aktiviteter.....	25
2.10.	Föreningsverksamhet.....	26
2.11.	Anläggningar.....	28
2.12.	Jämförelser med andra undersökningars resultat.....	29
3.	Evenemang och kulturutbud på Åland.....	33
3.1.	Musikevenemang.....	35
3.2.	Teaterföreställningar.....	36
3.3.	Sportevenemang.....	37
3.4.	Övriga evenemang.....	39
3.5.	Museer, andra historiska besöksmål och kyrkor.....	41
4.	Utövande av fritidsaktiviteter utanför Åland.....	45
5.	Åsikter om den egna fritiden samt fritidsutbudet.....	50
5.1.	Hur nöjd är du med din fritid?.....	50
5.2.	Hur nöjd är du med utbudet av fritidsaktiviteter?.....	53
5.3.	Faktorer som begränsar fritidsutövandet.....	55
5.4.	Hur mycket spenderar du på dina fritidsintressen?.....	59
5.5.	Satsa mer på!.....	60
5.6.	Satsa mindre på!.....	62
6.	Ålänningarnas kultur- och fritidsvanor.....	65
6.1.	Ungdomarna.....	65
6.2.	25-64-åringarna.....	70
6.3.	Pensionärerna.....	75
6.4.	Slutord.....	79
Bilagor:	Tabellbilaga.....	82
	Frågeformuläret.....	99
	Källor.....	106

1. Inledning

Undersökningen ”Ålänningarnas kultur- och fritidsvanor” utfördes under våren och sommaren 2001 av Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) på uppdrag av Ålands landskapsstyrelsens kulturbyrå samt Jämställdhetsdelegationen.

Syftet med denna undersökning är dels att ge en bild av vad ålänningarna av olika kön och i olika åldersgrupper utövar för fritidsverksamheter på och utanför Åland. Dels att ge en uppfattning om vad ålänningarna saknar i utbudet på Åland och vilka aktiviteter som det borde finnas mera av. Resultatet torde kunna användas som underlag för beslut för såväl kommunal- som landskapspolitiker, men även för prioriteringar och strategier inom enskilda organisationer.

Denna undersökningens syfte är sålunda inte att exakt se hur många timmar per vecka ålänningarna ägnar sig åt olika fritidsaktiviteter såsom fallet är med exempelvis svenska och finländska tidsanvändningsundersökningar, utan att se vilka fritidsaktiviteter som är populära bland olika personer beroende av kön, ålder, utbildning, familjesituation o.s.v.

1.1. Upplägg och tillförlitlighet

Undersökningen ”Ålänningarnas kultur- och fritidsvanor” grundar sig på de uppgifter som samlades in genom en enkät våren 2001. Dessutom har jämförelser gjorts med svenska och finländska undersökningar främst: Kultur- och fritidsvaneundersökning i Västerbottens län, Statistikcentralens tidsanvändningsundersökning och fritidsundersökning samt Statistiska centralbyråns undersökning om svenska kvinnors och mäns tidsanvändning (se kapitel 1.3 för mer information om de olika undersökningarna).

Den åländska undersökningens frågeformulär, som bestod av sex sidor, finns med i bilaga 2. Frågeformuläret liknar mycket det som användes i samband med att Kultur- och fritidsvaneundersökningen i Västerbottens län genomfördes år 1998.

I det första avsnittet ställdes frågor som gällde bakgrundsvariabler för de svarande såsom bosättningsort, kön, ålder, ålder på övriga personer i hushållet samt antal timmar förvärvsarbete respektive fritid per vecka. I följande avsnitt uppmanades de svarande att kryssa för hur ofta de under år 2000 utövat olika fritidsaktiviteter på Åland samt hur ofta de har besökt åländska anläggningar t.ex. bibliotek, samlingslokaler och idrottsanläggningar. Därefter skulle de uppge vilka föreningars verksamhet de deltagit aktivt i. Det ställdes även frågor gällande utövande av fritidsaktiviteter utanför Åland. I det näst sista avsnittet ombads de svarande ange de musikevenemang, teaterföreställningar, sportevenemang, övriga evenemang samt museer, fornminnen och kyrkobyggnader de besökt på Åland under år 2000. Slutligen ställdes utvärderingsfrågor gällande t.ex. hur nöjda de svarande var med sin fritid,

vilka fritidsaktiviteter de saknade på Åland samt hur nöjda de var med utbudet av fritidsaktiviteter i den egna kommunen. De svarande skulle även ange faktorer som begränsar deras utövandet av fritidsaktiviteter.

Bakgrundsvariabler

Rapporten är i stort upplagd så att uppgifter enligt kön redovisas inne i rapporten, medan uppgifter enligt ålder redovisas i tabellbilagan. Diagrammen över hur många gånger per månad kvinnor och män utövat olika fritidsaktiviteter har dock placerats i tabellbilagan p.g.a. utrymmesskäl. Det bör påpekas att tabellernas och diagrammens placering inne i rapporten eller i tabellbilagan inte grundar sig på någon värdering av uppgifterna.

Svarandes ålder indelas i sju grupper: 13-17-åringar, 18-24-åringar, 25-34-åringar, 35-44-åringar, 45-54-åringar, 55-64-åringar samt de 65 år fyllda. I kapitel sju indelas de i tre åldersgrupper: 13-24-åringar, 25-64-åringar samt de 65 år fyllda.

Svarandes bosättningsort indelas i fyra regioner: Mariehamn, centralkommunerna (Finström, Hammarland, Jomala och Lemland), randkommunerna (Eckerö, Geta, Lumparland, Saltvik och Sund) samt skärgården (Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga och Vårdö).

I rapporten används en indelning av eventuella barn i hushållet enligt ålder på följande sätt: 0-7-åringar (småbarn), 8-12-åringar samt 13-18-åringar (tonåringar). I vissa fall har även skillnader mellan en- och tvåföräldersfamiljer nämnts.

De två socioekonomiska grupperna: arbetsgivare/företagare/lantbrukare samt föräldraledig/vårdledig/övrigt hemarbetande har förkortats till gruppen företagare respektive gruppen hemarbetande. Förutom dessa två grupper har uppgifter även redovisats för de studerande, löntagarna och pensionärerna. Vi har valt att inte redovisa några uppgifter gällande de arbetslösa i denna undersökning, eftersom deras antal (fem svarande) är så litet så att några slutsatser inte kan dras.

Antalet förvärvstimmar har indelats i fyra grupper (enligt deras 25%, 50 % och 75% kvartilvärden): de som uppgav att de inte alls förvärvsarbetar, de som förvärvsarbetar i snitt 18 timmar, 38 timmar samt 53 timmar per vecka. Antalet timmar fritid har också indelats i fyra grupper: de som uppgav att de i snitt har fem timmar, nio timmar, 17 timmar samt 48 timmar fritid per vecka.

Enkäten gjordes i form av en urvalsundersökning. Den totala rampopulationen uppgick till 21.607 personer, vilken utgjordes av alla på Åland bosatta som fyllt 13 år förutom de personer som är bosatta på någon typ av inrättning såsom ålderdomshem. Av rampopulationen valdes genom slumpmässigt urval 624 stycken, av vilka åtta personer plockades bort p.g.a. ofullständig adress. Andelen personer 13-34 år är överrepresenterad

liksom personer bosatta i skärgården, eftersom svarsprocenten bland 13-34-åringar har visat sig vara lägre respektive för att få en säkrare fördelning i skärgårdskommunerna.

I mitten av mars 2001 fick 616 personer ett frågeformulär med följebrev per post där de uppmanades att fylla i och returnera frågeformuläret inom två veckor. I slutet av mars skickades en påminnelse till alla de som inte svarat på frågeformuläret. Totalt erhöles 340 svar, vilket ger en svarsprocent på 55. Jämfört med svarsprocenten i undersökningar genomförda utanför Åland är 55 procent lågt, men om man jämför med andra åländska undersökningar så ligger de tyvärr runt 50-60 procent. En förklaring till ålänningarnas svaga intresse för enkätundersökningar kan vara att de relativt ofta uppmanas att svara på enkätundersökningar. Denna undersöknings frågeformulär var också ovanligt omfattande (sex sidor), vilket kan dra ner svarsprocenten något.

Viktning och bortfall

Skärgårdsinvånarna och åldersgruppen 13-34 var alltså överrepresenterade i urvalet. Dessutom varierar svarsprocenten mellan åldersgrupper, regioner och kön. För att korrigera dylika skevheter både i urvalsdesign och bortfall har svarsmaterialet viktats. Urvalet har delats upp enligt de tre bakgrundsvariablerna kön, ålder (sju åldersgrupper) och region (fasta Åland och skärgården) i 28 strata. Viktningen medför att svarsmaterialets sammansättning för de nämnda bakgrundsvariablerna sammanfaller med rampopulationen, alltså den åländska befolkningen 13 år och äldre. Vikterna (W_h) har konstruerats enligt följande:

$$W_h = \frac{A_h}{a_h} \times \frac{a}{A}$$

där

A = det totala antalet personer i rampopulationen

a = det totala antalet personer i svarsmaterialet

A_h = det totala antalet personer i rampopulationens stratum h

a_h = det totala antalet personer i svarsmaterialets stratum h

Viktningen medför att svaren bättre beskriver rampopulationens åsikter. Om det däremot finns systematiska skillnader mellan de som svarat och de som låtit bli att svara på enkäten, korrigeras inte det problemet genom viktning. Ett sätt att kontrollera problemets omfattning kan göras med hjälp av jämförelser av enkätens resultat med någon annan tillgänglig information. Olika anläggningars och evenemangs besöksstatistik jämfördes därför med enkätens resultat. Det finns dock åtskilliga problem och felkällor i den här typen av jämförelser, inte minst p.g.a. att det är svårt att urskilja ålänningarnas och turisternas andel av besöken. Besöksstatistiken är inte heller alltid heltäckande, vilket innebär att det som de svarande anser som ett besök av en anläggning kanske inte registreras som ett sådant i besöksstatistiken. Dessutom kan det bland de svarande finnas tendenser att framhålla att de är

aktivare fritidsutövare än de egentligen är. Att få ett exakt svar gällande bortfallets betydelse för resultaten kan sålunda inte erhållas.

Den allmänna bild som kunde skönjas från jämförelserna var att enkätens resultat ger en aning för aktiv bild av ålänningars besöksfrekvens i de åländska museerna och evenemangen. De evenemang som varit årligen återkommande har de svarande i högre grad ”överrapporterat”, vilket tyder på att de svarande inte alltid beaktat att frågorna endast gällde året 2000 eller den senaste säsongen. Jämförelser med andra studiers resultat om ålänningars utövning av olika fritidsaktiviteter visar att den åländska enkätens resultat i stort överensstämmer med dem, vilket tyder på att det relativt omfattande bortfallet inte medfört större snedvridningar.

1.2. Begreppet fritid

Hur definierar man fritid? Är det all tid vi äger efter vårt förvärvsarbete/studier eller bör vi även räkna bort all obetald tid som vi lägger ner på hemarbete? Skall vi inkludera den tid som vi sover, äter eller tillfredsställer andra personliga behov?

Den finländska undersökning av tidsanvändning som gjordes 1987 indelade det dagliga livet i sex kategorier: förvärvsarbete, hemarbete, studier, sömn, tillfredsställande av personliga behov och fritid. Vi tillbringar nästan halva vårt liv till att tillfredsställa fysiologiska behov d.v.s. sova, äta, tvätta samt ungefär en tredjedel på arbete, av vilket hälften är obetalt - till största delen hemarbete. Definitionen på fritid som den finländska undersökning tillämpar exkluderar fysiska behov och socialt ansvar. Fritid inkluderar sålunda inte den tid då vi äter, tar hand om barn, sköter hus och trädgård, sover eller tillagar måltider (Statistikcentralen, 1995).

I kulturella termer är fritid ett kvalitativt begrepp och bestäms sålunda till stor del av individuella situationer. Fritid betyder olika saker för olika grupper i samhället och involverar olika sorters aktiviteter beroende på personens livsskede. Många människor uppfattar fritid som de livsområden som innehåller flest valmöjligheter och/eller de aktiviteter från vilka den största mängden tillfredsställelse kan erhållas. Dessa värderingar kan variera mycket t.ex. med kön och ålder (Statistikcentralen, 1995).

Enligt den finländska undersökningen kan till och med arbete uppfattas som fritid, om fritid uppfattas som ett kvalitativt begrepp eller en aktivitet förenat med nöje och glädje. I vissa situationer i livet, t.ex. när barnen är små anser många människor att de på sitt arbete kan utnyttja tiden så som de själva önskar, speciellt om arbetsinnehållet är intressant. Till och med hemarbete kan vara förenat med nöje och det finns t.ex. kvinnor som tycker att fritid är tiden de kan koncentrera sig på sitt hemarbete i lugn och ro utan att bli avbrutna (Statistikcentralen, 1995).

Om man ser på fördelningen av fritidsaktiviteterna samt mängden fritid i olika livsfaser, så reduceras ungdomsårens tillgång på fritid något i samband med familjebildningen för att sedan minska kraftigt i samband med att barnen föds. Den fria tiden ökar sedan när barnen blir äldre (Statistiska Centralbyrån, 1992).

Den svenska tidsanvändningsundersökningen indelar fritiden i: 1) idrott och friluftsliv, 2) föreningsverksamhet, 3) underhållning, kultur, 4) social samvaro, 5) TV-tittande (inklusive video) och radiolyssnande, 6) läsning, 7) hobbyaktiviteter, 8) övrig fri tid samt 9) resor i samband med fritid (se tabell B1 i tabellbilagan).

Det finns många sätt att definiera fritid. I denna undersökning efterfrågades de svarandes egna subjektiva definition på begreppet "fritid" och de uppmanades sålunda att uppskatta hur många timmar per vecka de själva upplever att de har tid för egna fritidsaktiviteter. Denna friare tolkning av begreppet fritid medför dock en större osäkerhet då det t.ex. gäller tolkningen av hur mycket pengar de svarande spenderar på sina fritidsaktiviteter – vilka aktiviteter skall inkluderas? De aktivitetssområden som ingår i undersökningen sammanfaller dock i stort med såväl den finska som den svenska undersökningens aktivitetsgrupper.

1.3. Andra undersökningar

Det har gjorts väldigt få undersökningar om ålänningarnas fritid. Följande åländska undersökningar har det dock hänvisats till i denna undersökning: "Utredning om fördelning av fritidsresurser mellan pojkar och flickor i Mariehamns stad" utförd av Mia Hanström-Berkana (1996), "17 frågor om livet" totalundersökning bland åländska högstadiel elever utförd av fältarna i Mariehamns stad (för fjärde gången år 2000) samt en trivselundersökning bland eleverna i Ålands Lyceum (2000). (De två sistnämnda undersökningarna innehåller någon fråga om ungdomarnas fritid.) I omvärlden har det däremot gjorts flera undersökningar om kultur- och fritidsvanor samt tidsanvändning.

Kultur- och fritidsvaneundersökningen i Västerbottens län gjordes för fjärde gången år 1998. Underlaget till undersökningen är ca 30 000 slumpvis utvalda västerbottningar i åldern 10-74 år, av vilka 69,5 procent svarade på enkäten. Undersökningen och dess frågeformulär (som till stora delar använts som mall för denna undersöknings frågeformulär) kan sålunda anses vara väl testad och utvärderad. Tyvärr innehåller rapporten, som skrevs på basen av enkätsvaren, inte så mycket analys utan mer sifferfakta i tabellform.

Statistiska centralbyrån genomförde under hösten 1990 och våren 1991 en undersökning om svenska kvinnors och mäns tidsanvändning "I tid och otid". Undersökningens främsta syfte utgår från aspekter på jämställdhet i samhället och huvudfrågan var vilka skillnader som finns i kvinnors och mäns deltagande i olika livssfärer, i förvärvsarbete, hemarbete – betalt och obetalt arbete. Rampopulationen bestod av personer bosatta i Sverige i åldern 20-64 år, d.v.s.

personer i yrkesverksam ålder. Totalt medverkade 3.943 personer. Svartsprocenten uppgick till 75 procent. Bakgrundsinformation om de svarande samlades in vid en inledande besöksintervju och samtidigt informerades de hur dagböckerna skulle fyllas i. Datamaterialet har alltså samlats in med hjälp av tidsdagböcker, som de svarande skulle fylla i två slumpmässigt valda dygn. Undersökningens upplägg har stora likheter med motsvarande undersökningar i Norge och Finland. Nästa svenska tidsanvändningsundersökning beräknas vara klar år 2002.

I Finland genomförde Statistikcentralen en motsvarande tidsanvändningsundersökning 1987-1988 som publicerades år 1992 "Vuotuinen ajankäyttö" (Årlig tidsanvändning). Undersökningen ser bland annat på hur de unga, medelålders, pensionärerna samt de arbetslösa använder sin tid samt hur årstiderna påverkar finländarnas tidsanvändning. Dessutom jämförs finländarnas arbetstid, hemarbete och fritid med invånarnas i andra länder. Rampopulationen bestod av den 10 år fyllda befolkningen, förutom de som bodde på institution. Det ursprungliga urvalet bestod av 10.574 finländare, av vilka minst 74 procent fyllde i tidsdagboken en genomsnittlig dag. De första resultaten från nästa finländska tidsanvändningsundersökning beräknas vara klara hösten 2001.

Statistikcentralen har även gjort fritidsundersökningar. Den tredje fritidsundersökningen från år 1991 publicerades 1994 på engelska "Culture of the Everyday. Leisure and Cultural Participation in 1981 and 1991"(fritt översatt till svenska Kultur i det dagliga livet. Fritidsutövning och kulturellt deltagande 1981 och 1991). Syftet med undersökningen är att se på finländarnas fritidsaktiviteter och kulturella intressen och hur de har förändrats från år 1981 till 1991. Rampopulationen bestod också av den finländska befolkningen 10 år och äldre som inte var institutionaliserad. Det slutliga urvalet bestod av 5.553 slumpvis utvalda finländare, av vilka 79 procent intervjuades personligen.

Artikeln om tidsanvändning i Statistikcentralens publikation "Women and Men in Finland" (Kvinnor och män i Finland) från år 1995 grundar sig på de två senast nämnda undersökningarna.

2. Utövande av fritidsaktiviteter på Åland

Förvärvsarbete

Resultatet från den åländska undersökningen visar att de som svarade på frågan ”Hur många timmar per vecka förvärvsarbetar Du?” i snitt uppgav ca 24 timmar per vecka. Genomsnittet för kvinnorna var 20 timmar och för männen 28 timmar. Dessa genomsnitt gäller dock alla svarande. Om man endast ser på 25-64-åringarnas genomsnitt är det 33 timmar per vecka: 28 timmar för kvinnorna och 38 timmar per vecka för männen. De två åldersgrupper som uppgav att de förvärvsarbetade minst antal timmar var 13-17-åringarna och de 65 år fyllda. Kvinnorna jobbar som mest i åldern 45-54 (i snitt 35 timmar per vecka) och männen i åldern 25-44 (42 timmar per vecka). Det sker en märkbar nedgång i antalet timmar männen och i synnerhet kvinnorna förvärvsarbetar då de kommit upp i 55-64 års åldern: kvinnorna arbetar i snitt 20 timmar och männen 31 timmar per vecka.

Fritid

Eftersom de svarandes egna subjektiva definition på begreppet ”fritid” var intressant, uppmanades de att uppskatta hur många timmar per vecka de själva upplever att de har tid för egna fritidsaktiviteter. Det råder alltså stor osäkerhet i svaren och de måste tolkas restriktivt. Genomsnittet för de som svarade på frågan ”Hur många timmar per vecka upplever Du att Du har tid för egna fritidsaktiviteter?” var ca 19 timmar fri tid per vecka: 21 timmar för kvinnorna och 18 för männen. Om vi ser på skillnaderna i ålder, så har den äldsta åldersgruppen uppgett att den har mest fritid (53 timmar per vecka) och den yngsta åldersgruppen näst mest fritid (27 timmar per vecka). Även 55-64-åringarna verkar ha mycket tid för egna fritidsaktiviteter (21 timmar per vecka). De som verkar ha minst egen fritid är 25-44-åringarna (11-12 timmar per vecka) och i synnerhet kvinnorna i åldern 35-44 år (9 timmar per vecka). Kvinnorna tenderar att ha lite mer fritid i genomsnitt jämfört med männen, men detta varierar med ålder och familjesituation. Kvinnorna upplever att de har mer tid för egna fritidsintressen jämfört med männen i de två yngsta åldersgrupperna samt i den äldsta åldersgruppen, medan kvinnornas genomsnittliga fritid ligger under männens i åldrarna 25-64 år (kvinnorna har tolv timmar fritid per vecka och männen 15).

En orsak till att kvinnorna upplever att de har färre timmar fritid i åldrarna 25-64 kan bero på förekomsten av barn i hushållet. Kvinnor som tillhör hushåll utan barn arbetar i snitt 27 timmar per vecka och upplever att de har 17 timmar tid för egna fritidsaktiviteter. Kvinnor med små barn uppgav att de förvärvsarbetar i snitt 21 timmar per vecka och har fem timmar per vecka tid för egna fritidsaktiviteter. Kvinnor med äldre barn (8-18 åringar) uppgav att de i snitt förvärvsarbetar 33 timmar per vecka och har nio timmar egen fri tid. Kvinnor i åldern 25-64 år med små barn förvärvsarbetar sålunda minst antal timmar per vecka, men upplever att de har minst egen fri tid.

Män i åldern 25-64 utan barn förvärvsarbetar i snitt 35 timmar per vecka, de med små barn 39 timmar per vecka och de med 8-18-åriga barn 45 timmar per vecka. Män utan barn har 20

timmar per vecka tid för egna fritidsaktiviteter, de med små barn 8 timmar och de med 8-18-åriga barn 12 timmar. Pappor med lite äldre barn förvärvsarbetar sålunda flest timmar per vecka, medan de med små barn upplever att de har minst egen fri tid.

I den åländska undersökningen gavs de svarande 75 förslag på olika fritidsaktiviteter indelade i tio aktivitetsgrupper: 1) sport och motion, 2) friluftaktiviteter, 3) inomhusaktiviteter, 4) hantverk och teknik, 5) musik, danskonst och teater, 6) hem- och familjeliv, 7) indirekt deltagande, 8) sociala aktiviteter, 9) studier och forskning samt 10) besök och övriga aktiviteter. Förutom dessa 75 förslag på fritidsaktiviteter så hade de svarande möjlighet att komplettera listan med två ”egna” fritidsaktiviteter t.ex. andra sportaktiviteter såsom stavgång, skogsarbete/vedhuggning, husbygge, matlagning/bakning, politiska uppdrag. Men är alla dessa aktiviteter verkligen fritidsaktiviteter? Det som vissa uppfattar som hemarbete t.ex. vedhuggning, husbygge och matlagning kan av andra uppfattas som fritidsaktiviteter.

Vid varje fritidsaktivitet fanns sju olika svarsalternativ och de uppmanades att kryssa för det alternativ som bäst motsvarade deras utövandefrekvens. Svarsalternativen var följande: 1) dagligen/nästan dagligen, 2) flera gånger/vecka, 3) en gång/vecka, 4) någon gång/månad 5) någon/några gånger/år samt 6) aldrig, men intresse finns och 7) aldrig, inget intresse. Vissa svarande har inte angett ett svarsalternativ på alla 75 fritidsaktiviteter utan lämnat tomt vid vissa aktiviteter. De ofullständiga svaren har då tolkats så att de svarande inte någon gång under året har utfört aktiviteten och att de inte heller har varit intresserade av att göra det.

Aktivitetsnivå

Svaren har även kodats till en kvantitativ utövandefrekvens under en månad enligt följande koefficienter:

Dagligen/nästan dagligen	24,75
Flera gånger/vecka	11,25
En gång/vecka	4,5
Någon gång/månad	2
Någon/några gånger/år	0,5
Aldrig men intresse finns	0
Aldrig, inget intresse	0

Med hjälp av dessa koefficienter kan man räkna ihop flera olika aktiviteter till ett samlat index som beskriver antalet genomförda aktiviteter under en månad, det vill säga aktivitetsnivån, antingen för en grupp fritidsaktiviteter eller för dem alla. Vid tolkningen av resultaten måste det då beaktas att aktivitetsnivån är ett ungefärligt mått där mätfelet kan uppgå till flera enheter (gångar per månad).

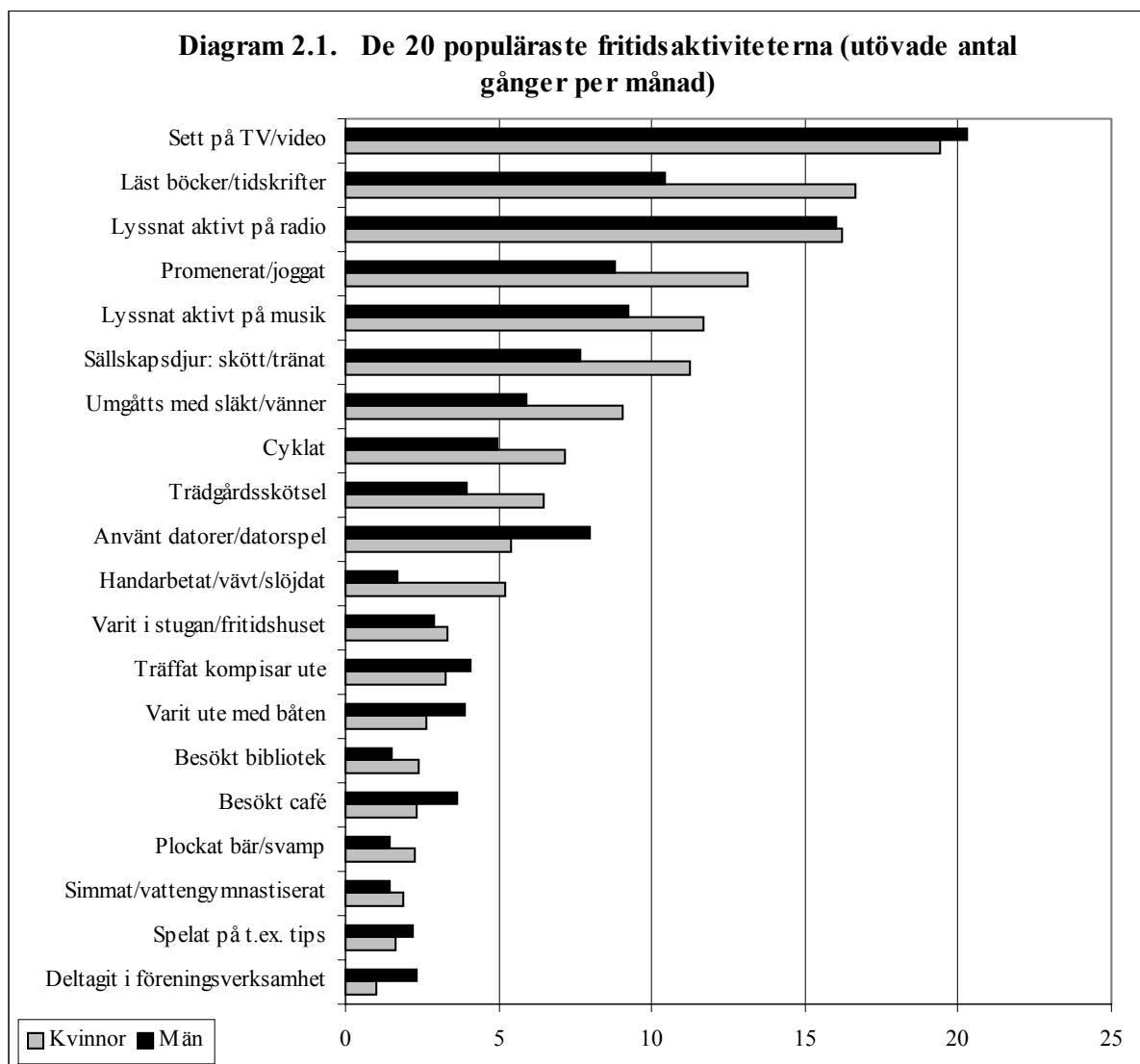
Om man ser på det totala antalet utövade aktiviteter per månad, jämfört med t.ex. *kön* så är kvinnorna mer aktiva än männen. Detta kan dock bero på att kvinnor är mångsysslare och tenderar att syssla med många olika aktiviteter oftare än männen, men inte nödvändigtvis lika många timmar. I denna undersökning mättes inte antalet timmar de svarande ägnat sig åt olika fritidsaktiviteter, utan hur ofta de t.ex. per månad ägnat sig åt olika fritidsaktiviteter. (För en jämförelse av kvinnors och mäns aktivitetsnivå per fritidsaktivitet se diagrammen B1-B9 i tabellbilagan.)

Då man jämför aktivitetsnivå med *ålder* är ungdomarna och i synnerhet tonåringarna (13-17 år) mest aktiva, medan de 65 år fyllda är minst aktiva. Det som är lite förvånande är att 35-44-åringarnas aktivitetsnivå är näst lägst och avsevärt lägre än 25-34-åringarnas och 45-54-åringarnas.

En jämförelse med *utbildningsnivå* och aktivitetsnivå visar att de mest aktiva är de med utbildning på grundskolenivå följt av de högskoleutbildade, gruppen med yrkes-, instituts- eller gymnasieutbildning och sist de folkskoleutbildade. Den slutsats man kan dra av dessa uppgifter är att skillnaderna i aktivitetsnivå mellan de med utbildning på grundskolenivå respektive på folkskolenivå troligtvis inte beror på skillnader i utbildningsnivå utan på åldersskillnaden: de med folkskoleutbildning är äldre personer, medan de med utbildning på grundskolenivå ofta är yngre personer som inte ännu hunnit längre med sina studier.

Dessa åldersskillnader framkommer också då man jämför *socioekonomisk ställning* och aktivitetsnivå. De studerande är mest aktiva, medan pensionärerna är minst aktiva. Löntagarna utövar näst flest fritidsaktiviteter per månad och sedan kommer gruppen hemarbetande och näst sist gruppen företagare. Tyvärr kan man inte jämföra om t.ex. dagens pensionärer är mer aktiva än de var för 20 år sedan, vilket är fallet i Sverige, eftersom denna undersökning är den första av sitt slag på Åland.

TV-tittande är den populäraste fritidsaktiviteten både bland kvinnor och män och vi ser på TV i snitt 20 gånger per månad (se diagram 2.1). Att lyssna aktivt på radio är också populärt. Kvinnor läser böcker och tidskrifter klart oftare än männen. Dessutom tenderar kvinnor promenera/jogga oftare. Männen använder däremot oftare datorer/datorspel.

För en mer utförlig redovisning se tabellerna B2-B4 samt diagrammen B1-B9 i tabellbilagan.

2.1. Sport och motion

Kön

Om man ser på sport och motion som en grupp, så verkar det inte finnas signifikanta skillnader mellan könen. Däremot verkar det finnas signifikanta skillnader mellan könen då det gäller utövandet av vissa sportaktiviteter. Kvinnor tenderar att promenera/jogga, cykla, rida/utöva hästsport samt utöva motionsgymnastik (t.ex. aerobics, spinning, motionsdans) oftare än männen, medan männen oftare spelar volleyboll, utövar motorsport och spelar ishockey (se diagram B1 i tabellbilagan).

Ålder

Intresset för att utöva sport är helt klart som störst i den yngsta åldersgruppen (13-17-åringarna) och tenderar att sjunka med åldern med undantag av 45-54-åringarna som utövar näst flest gånger sport per månad. Att 45-54-åringarna utmärker sig så bra är lite förvånande. Kan det bero på att de har mer tid att utöva sportaktiviteter eller beror det på att de förstått vikten av att hålla sig i god fysisk form?

Utbildning

De med utbildning på grundskolenivå är mest idrottsligt aktiva, följt av de högskoleutbildade, gruppen yrkes-, instituts- eller gymnasieutbildade och sist av de med folkskola. Skillnaderna mellan de med utbildning på grundskolenivå och de med folkskola beror som tidigare nämnts troligtvis mest på åldersskillnaden.

Dessa skillnader i utbildningsnivå bekräftas när man ser på de olika gruppernas antal besök av idrotts- och motionshallar samt ishallen. De aktivaste besökarna av idrottshallarna var de med utbildning på grundskolenivå (två besök per månad), medan de med folkskola var minst aktiva. Detta förhållande gäller även för ishallsbesökarna: de med utbildning på grundskolenivå var mest aktiva (ett besök per månad) och de med folkskola var minst.

Socioekonomisk ställning

Om man jämför socioekonomisk ställning med antal gånger per månad svarande utövat idrottslig verksamhet, så är de studerande klart mest fysiskt aktiva följt av löntagarna. Pensionärerna och gruppen företagare är minst fysiskt aktiva. Att gruppen företagare är näst minst aktiv kan bero på att de har lite tid för egna fritidsaktiviteter.

Svarandes socioekonomiska ställning verkar också vara signifikant för antalet besök på idrotts- och motionshall samt ishall. De studerande verkar vara de flitigaste besökarna av både idrottshallar och ishallen med tre respektive två besök per månad. Löntagarna är också relativt aktiva besökare av idrottshallar med ett besök per månad. Pensionärerna är däremot den grupp som besökt idrottshallarna och ishallen minst antal gånger.

Svaranden som tillhör hushåll med barn och speciellt tonåringar tenderar att vara aktivare besökare av utomhusplaner och isbanor än de som inte gör det. Hushåll med barn i 8-18 års åldern är speciellt aktiva användare av motions- och skidspår.

Faktorer som verkar vara signifikanta för personer som deltar aktivt i idrottsföreningars verksamhet är: ålder, socioekonomisk ställning, utbildningsnivå och familjesituation. Deltagande i idrottsföreningar är mest populärt bland yngre och sjunker ju högre upp i åldern man kommer. Den mest idrottsintresserade åldersgruppen är sålunda 13-17-åringarna, av vilka hela 40 procent uppgav att de deltagit aktivt i idrottsföreningarnas verksamhet. De yngres stora intresse för idrottsföreningar kan även skönjas då man ser på svarandes socioekonomiska ställning och utbildningsnivå. Hela 30 procent av de studerande uppgav att

de deltagit aktivt i idrottsföreningsverksamhet samt 19 procent av löntagarna och 18 procent av gruppen hemarbetande. Intresset för idrottsföreningar är stort bland de svarande med grundskoleutbildning (25 procent) samt de med utbildning på yrkes, institut eller gymnasienivå (20 procent). Förekomsten av barn i familjen påverkar deltagandet i idrottsföreningsverksamhet. Hela 27 procent av de svarande som tillhör en barnfamilj deltar aktivt i idrottsföreningsverksamhet.

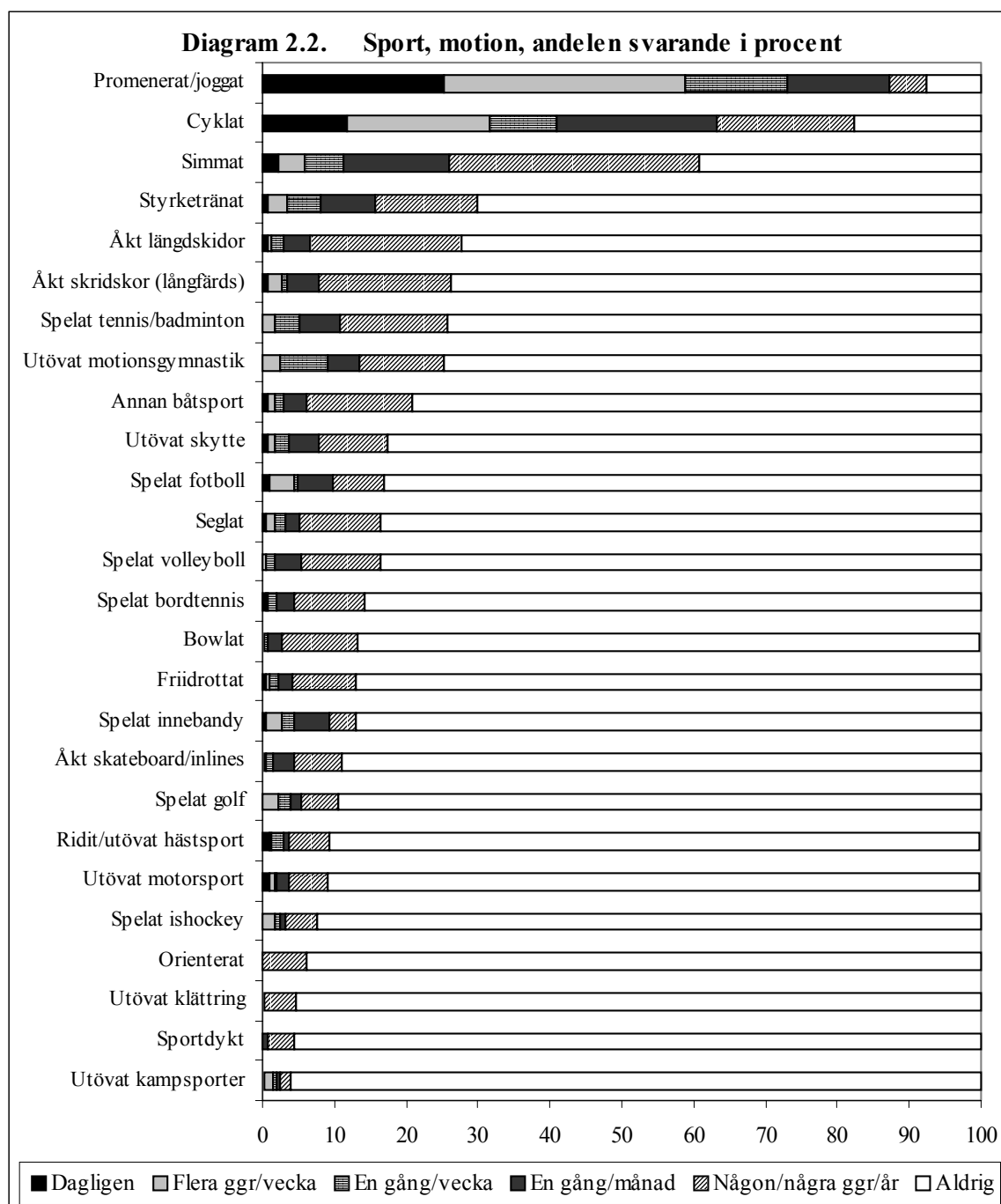
Faktorer som verkar vara signifikanta för deltagarna i hälsofrämjande föreningsverksamhet är svarandes bosättningsort och utbildningsnivå. Skärgårdsborna liksom mariehamnarna verkar vara speciellt intresserade av hälsofrämjande verksamhet. Även de högskoleutbildade verkar vara speciellt aktiva i hälsofrämjande föreningar.

Aktivt deltagande i motorföreningar är mycket beroende av ålder. Intresset för motorföreningar är som störst bland 18-24-åringarna.

Resultatet från undersökningen visar att den vanligaste formen av sportaktiviteter bland ålänningarna inte helt oväntat är att promenera/jogga (se diagram 2.2). En fjärdedel av de svarande uppgav att de dagligen eller nästan dagligen promenerat och 73 procent att de åtminstone en gång i veckan promenerat som fritidsaktivitet under det senaste året.

Den näst populäraste sportaktiviteten är att cykla, som 12 procent uppgav att de dagligen eller nästan dagligen gjort och 41 procent att de cyklat en gång per vecka eller oftare. Endast 18 procent av ålänningarna svarade att de aldrig cyklat under det senaste året.

Den tredje vanligaste sportaktiviteten bland ålänningarna är simning/vattengymnastik - två procent uppgav att de dagligen eller nästan dagligen simmat under året och en fjärdedel att de gjort det någon gång per månad eller oftare. Under året hade 61 procent simmat och dessutom uppgav nio procent av dem som inte hade simmat att de var intresserade av det.

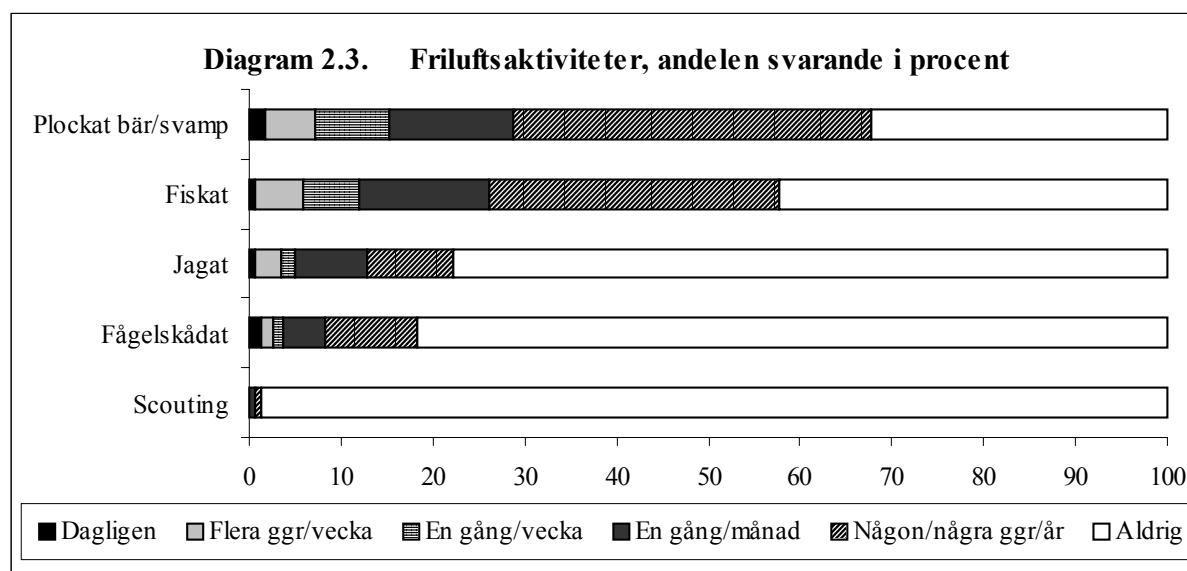
För en jämförelse mellan könen se diagram B1 i tabellbilagan.

De minst populära sportaktiviteterna bland ålänningarna visade sig ishockey, kampsporter, orientering och klättring vara med över 80 procent som svarade att de aldrig under året utövat sporterna och inte heller var intresserade av att utöva dem. Endast fyra procent hade någon/några gånger under det senaste året utövat kampsporter, medan motsvarande siffra för klättring var fem procent, för orientering sex procent och för ishockey åtta procent. Sportdykning var speciellt intressant - trots att endast fyra procent av de svarande hade utövat sportdykning under året var drygt en femtedel intresserade av att sportdyka.

2.2. Friluftaktiviteter

Att plocka bär, svamp är en mycket populär friluftaktivitet bland de svarande – 68 procent uppgav att de någon/några gånger per år eller oftare gjort det (se diagram 2.3). En annan populär friluftaktivitet är fiske/sportfiske som 58 procent uppgav att de ägnat sig åt det senaste året. Även jakt och fågelskådning är relativt populära 22 respektive 18 procent uppgav att de ägnat sig åt det under år 2000, medan endast en procent ägnat sig åt scouting.

Se även diagram B2 i tabellbilagan för en jämförelse mellan könen.

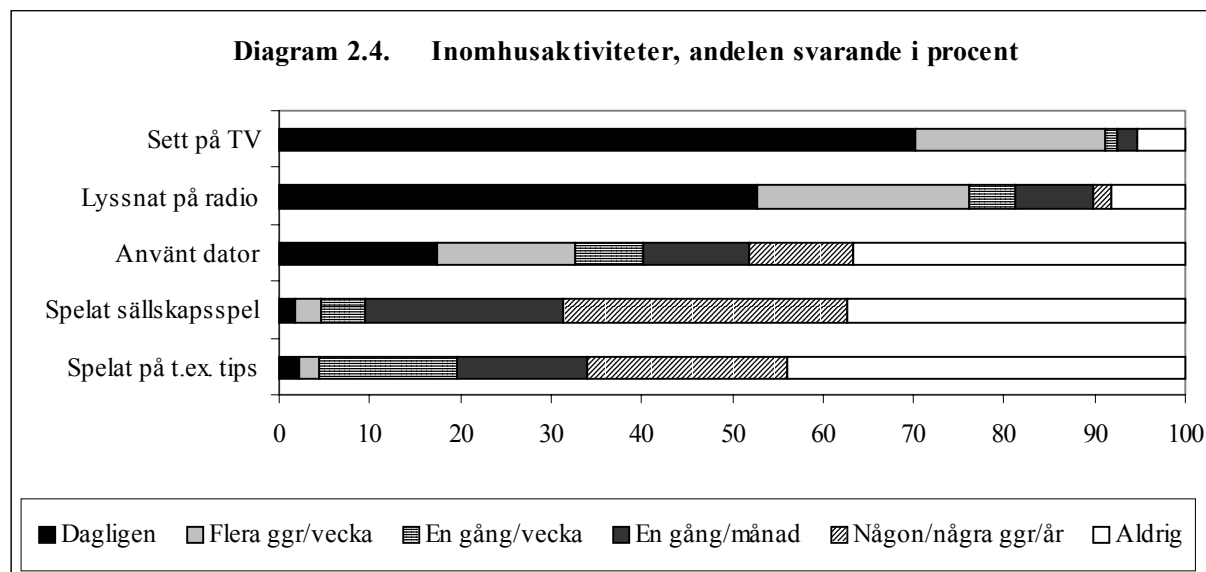
Om man ser på friluftaktiviteterna som en grupp, så verkar det inte finnas signifikanta skillnader mellan hur ofta kvinnor och män ägnar sig åt friluftaktiviteter per månad. Däremot finns det signifikanta åldersskillnader: 45-64-åringarna verkar vara de aktivaste utövarna av friluftaktiviteter, medan 13-24-åringarna verkar vara minst aktiva.

Det verkar däremot finnas signifikanta skillnader mellan svarandes kön och hur ofta per månad de har utövat enskilda friluftaktiviteter. Männerna tenderar oftare fiska och jaga, vilket även märks i antalet män som deltagit aktivt i jakt- och fiskeföreningar (tolv procent). En annan faktor som verkar vara signifikant för deltagarna i jakt- och fiskeföreningar var deras bosättningsort: en relativt stor andel av skärgårdsborna (18 procent) och invånarna i randkommunerna (13 procent) deltar aktivt i föreningarnas verksamhet.

2.3. Inomhusaktiviteter

Den klart mest populära fritidsaktiviteten bland alla svarande var TV-tittande (inklusive video) – 70 procent av alla svarande uppgav att de dagligen eller nästan dagligen sett på TV och 91 procent uppgav att de gjort det flera gånger per vecka eller oftare (se diagram 2.4). Att

lyssna på radio är också populärt: 53 procent uppgav att de dagligen eller nästan dagligen lyssnat aktivt på radio.

För en jämförelse mellan könen se diagram B3 i tabellbilagan.

Av de svarande uppgav 17 procent att de dagligen eller nästan dagligen använt datorer/datorspel och hela 52 procent hade använt datorn någon gång per månad eller oftare. De som svarat att de aldrig använt datorer det senaste året var 37 procent, av vilka 32 procent inte heller var intresserade av att göra det. Det finns signifikanta skillnader mellan hur ofta kvinnor och män använder datorer/datorspel per månad. Männerna använder datorer i snitt åtta gånger per månad, medan kvinnorna gör det fem gånger per månad. De flitigaste användarna av datorer/datorspel är killar i åldern 13-24 år som i snitt gjort det 15 gånger per månad (se diagram 6.1)

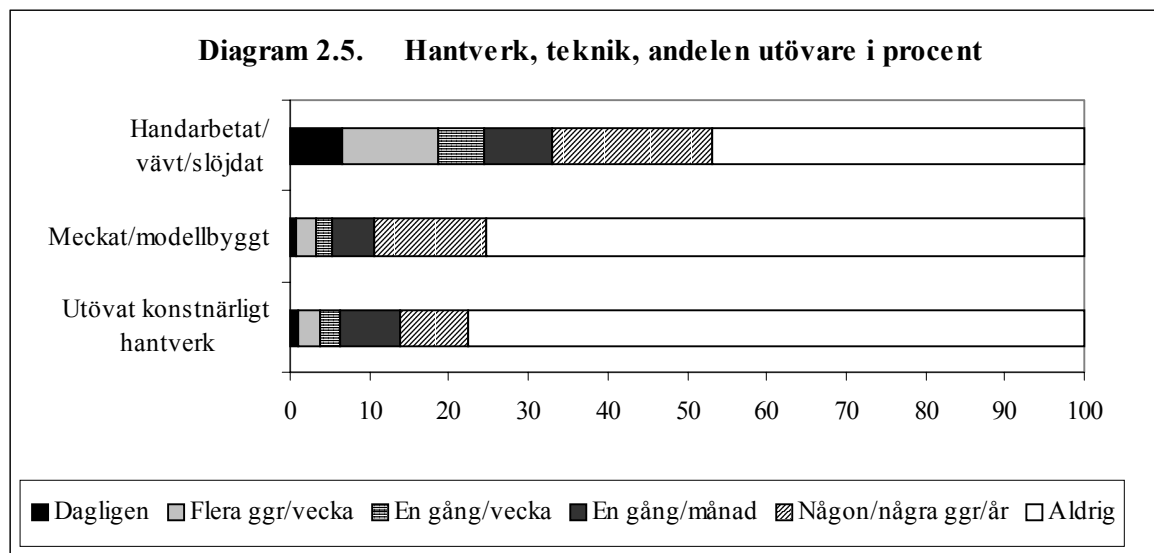
Att spela på t.ex. tips, trav, bingo är också populärt. En femtedel svarade att de gjort det en gång per vecka eller oftare och 34 procent någon gång per månad eller oftare. Att spela sällskapsspel verkar också vara relativt populärt: tio procent gjorde det åtminstone en gång per vecka och 31 procent någon gång per månad eller oftare.

I undersökningen har inte framkommit några signifikanta skillnader mellan könen respektive mellan de olika åldersklasserna och utövandet av inomhusaktiviteter som grupp.

2.4. Hantverk, teknik

De som uppgav att de åtminstone en gång per vecka ägnat sig åt handarbete/vävning/slöjd uppgår till 24 procent och 53 procent hade gjort det åtminstone någon gång per år (se diagram 2.5). Motsvarande siffra för konstnärligt hantverk t.ex. målning, skulptering är avsevärt

mindre: sex procent hade ägnat sig åt det åtminstone en gång per vecka och 22 procent åtminstone någon/några gånger per år. Intresset bland de som inte ägnat sig åt konstnärligt hantverk är dock stort – 19 procent! Fem procent av de svarande uppgav att de åtminstone en gång per vecka hade meckat/modellbyggt och en fjärdedel hade åtminstone någon/några gånger per år gjort det.

Se diagram B4 i tabellbilagan för en jämförelse mellan könen.

Det finns signifikanta skillnader mellan könen, då man ser på hur ofta per månad de ägnat sig åt hantverk och teknik. Kvinnorna ägnar sig oftare åt handarbete/vävning/slöjd och konstnärligt hantverk, medan männen oftare meckar/modellbygger. Poängteras bör att slöjd ingår i den första gruppen, som troligtvis fler män än kvinnor ägnar sig åt.

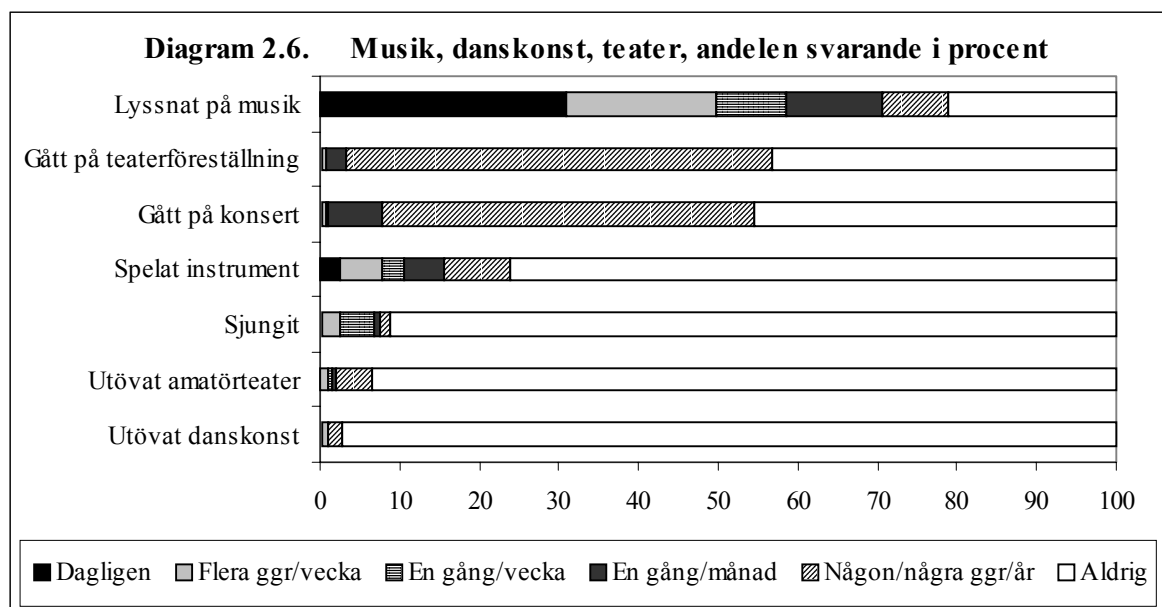
Det finns även signifikanta skillnader mellan de olika åldersgrupperna och hur ofta de ägnat sig åt aktivitetsgruppen hantverk och teknik. De aktivaste utövarna verkar den yngsta och de tre äldsta åldersgrupperna vara.

2.5. Musik, danskonst, teater

Tio procent av de svarande uppgav att de åtminstone en gång per vecka spelat instrument och 24 procent att de gjort det åtminstone någon gång det senaste året (se diagram 2.6). En femtedel uppgav att de inte spelat det senaste året men att de var intresserade av att göra det.

Endast sju procent svarade att de sjungit i kör/tagit sånglektioner åtminstone en gång per vecka och endast nio procent att de gjort det åtminstone en gång det senaste året. Många verkar dock intresserade av att sjunga även om de inte gör det (18 procent).

Intresset för att lyssna på musik är stort - 31 procent svarade att de gjort det dagligen eller nästan dagligen och 59 procent åtminstone en gång per vecka. Sju procent hade gått på konsert någon gång per månad och över hälften (55 procent) uppgav att de gått på konsert åtminstone en gång det senaste året.

För uppgifter om aktivitetsnivån enligt kön se diagram B5 i tabellbilagan.

Att utöva danskonst t.ex. balett är inte så vanligt: endast tre procent hade gjort det under år 2000. Det finns dock ett visst intresse då tio procent som inte gjort det var intresserade av att utöva danskonst.

Sex procent av de svarande uppgav att de utövat amatörteater det senaste året och 12 procent att de inte gjort det men att de nog var intresserade av att göra det. Att gå på teater är populärt - 57 procent av de svarade hade gjort det åtminstone en gång under det senaste året.

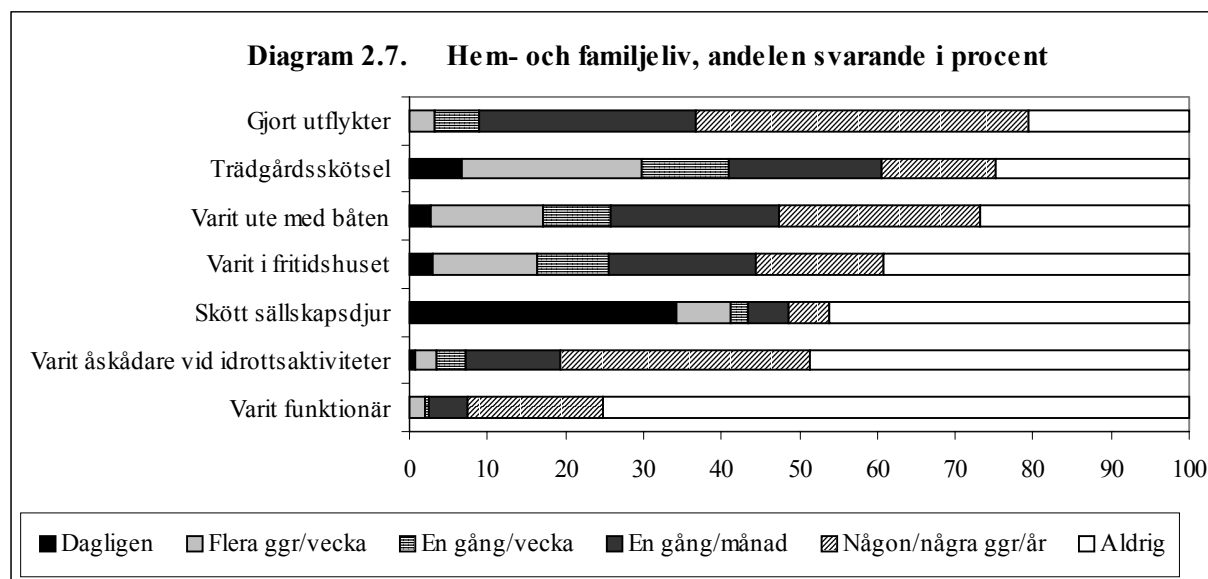
Det finns signifikanta skillnader mellan könen och antal gånger per månad de ägnat sig åt att sjunga i kör/ta sånglektioner, lyssna aktivt på musik och gå på konsert. Kvinnorna tenderar att vara aktivare utövare av dessa aktiviteter jämfört med männen.

Det finns även signifikanta skillnader mellan de olika åldersgrupperna: 13-24-åringarna verkar vara de aktivaste utövarna av gruppen musik, danskonst och teater.

Det verkar finnas signifikanta skillnader mellan svarandes kön och ålder och deras deltagande i allkulturella föreningar. Kvinnorna verkar vara aktivare deltagare i dessa föreningar liksom 45-54-åringarna.

2.6. Hem- och familjeliv

Av de svarande uppgav 34 procent att de dagligen eller nästan dagligen sköter om sällskapsdjur (se diagram 2.7). Trädgårdsskötsel är ett stort fritidsintresse: 41 procent uppgav att de åtminstone en gång per vecka sköter om sin trädgård och 75 procent har gjort det åtminstone någon gång under året. Det verkar finnas signifikanta skillnader mellan hur ofta per månad kvinnor och män ägnar sig åt sällskapsdjur och trädgårdsskötsel, kvinnorna gör det oftare.

Se diagram B6 i tabellbilagan för en jämförelse mellan könen.

Att vara på stugan eller ute med båten under säsongen är ungefär lika populärt, vilket en fjärdedel uppgav att de gjort åtminstone en gång per vecka. Av de svarande uppgav 61 procent att de åtminstone en gång det senaste året hade varit på stugan och hela 73 procent hade varit ute med båten. Män tenderar oftare än kvinnor vara ute med båten. Av de svarande uppgav 37 procent att de någon gång per månad eller oftare gör utflykter och totalt uppgav 79 procent att de gjort utflykter under det senaste året.

Förutom att kvinnor oftare än män tenderar att ägna sig åt fritidsaktiviteter knutna till hem- och familjeliv finns det även signifikanta skillnader mellan de olika åldersgrupperna och hur ofta de ägnar sig åt dessa aktiviteter. Intresset verkar stiga med åldern fram till och med 45-54-års ålder, för att sedan minska igen.

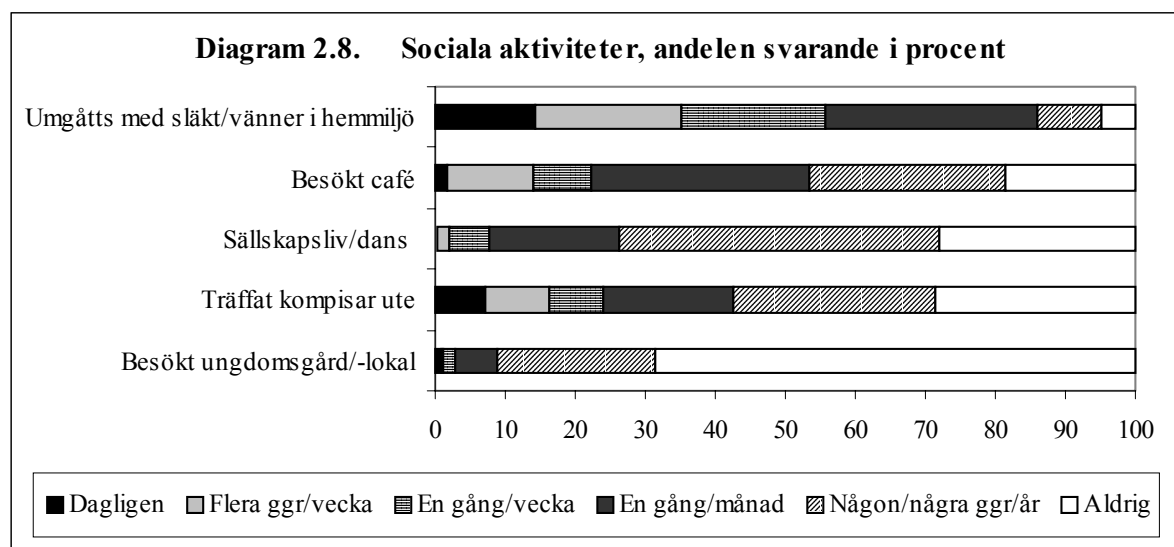
En fjärdedel uppgav att de åtminstone någon gång under året varit funktionär t.ex. vid barns fritidsaktiviteter. Nästan en femtedel uppgav att de någon gång per månad eller oftare varit åskådare vid idrottsaktiviteter och över hälften att de åtminstone någon gång under året varit det. Det verkar inte finnas signifikanta skillnader mellan könen och deltagandet i dessa två aktiviteter. Däremot verkar 35-44-åringarna vara en åldersgrupp som relativt ofta brukar fungera som funktionärer och/eller åskådare.

Förekomsten av barn i familjen påverkar deltagandet i Hem och Skolas verksamhet. Av de svarande som tillhör en barnfamilj deltar åtta procent aktivt i Hem och Skolas verksamhet. Sex procent av gruppen hemarbetande deltar aktivt i nykterhetsföreningsverksamhet.

2.7. Sociala aktiviteter

Att träffa släkt och vänner i hemmiljö är en mycket populär aktivitet: 14 procent svarade att de gjort det dagligen eller nästan dagligen och 56 procent hade gjort det minst en gång per vecka (se diagram 2.8). Att träffa kompisar ute t.ex. på stan uppgav sju procent att de gjort dagligen eller nästan dagligen och 24 procent hade träffat kompisar ute minst en gång per vecka. Över en femtedel av de svarande uppgav att de minst en gång per vecka hade besökt ett café och över hälften hade besökt ett café en gång per månad eller oftare. Nio procent uppgav att de minst en gång per månad hade besökt en ungdomsgård/-lokal och 32 procent hade gjort det åtminstone en gång under året. Åtta procent ägnar sig åt sällskapsliv (dans på krog eller lokal) minst en gång per vecka och 26 procent minst en gång per månad.

Det verkar finnas betydande skillnader mellan hur ofta per månad kvinnor och män umgås med släkt/vänner i hemmiljö och hur ofta de besöker ett café per månad. Kvinnor träffar vänner och släkt i hemmiljö oftare, medan männen oftare besöker café.

För en fördelning enligt könen se diagram B7 i tabellbilagan.

Undersökningsresultatet visar inte på några signifikanta skillnader mellan könen och deltagandet i sociala aktiviteter totalt sett, vilket det däremot finns mellan de olika åldersgrupperna. Intresset för sociala aktiviteter är som störst i de två yngsta åldersgrupperna och i synnerhet bland 18-24-åringarna och intresset verkar minska med åldern.

Aktivt deltagande i vissa föreningar t.ex. hembygds-, bya- eller Marthaförening kan också ses som en social aktivitet. Svarandes kön, ålder, boningsort, utbildningsnivå och socioekonomisk ställning är faktorer som visat sig vara signifikanta för aktivt deltagande i dessa förenings verksamhet. Kvinnornas andel i förhållande till männens är speciellt stor i dessa föreningar (13 procent av kvinnorna jämfört med sex procent av männen). Dessutom är aktivt deltagande i hembygdsföreningar mycket beroende av ålder. Deltagandet är som störst i de äldre åldersgrupperna och speciellt bland de 65 år fyllda, av vilka 27 procent uppgav att de deltagit aktivt i föreningarnas verksamhet. En femtedel av pensionärerna och de med folkskoleutbildning uppgav att de deltagit aktivt i hembygdsföreningsverksamhet. Skärgårdsborna verkar vara aktiva föreningsmänniskor t.ex. en femtedel uppgav att de deltagit aktivt i gruppen hembygds- bya- och Marthaföreningars verksamhet. Dessutom uppgav 17 procent av skärgårdsborna att de deltagit aktivt i ungdomsföreningsverksamhet.

Deltagandet i herr- respektive damföreningar kan också ses som en social aktivitet. Svarandes socioekonomiska ställning verkar vara signifikant för de som deltar i dessa förenings verksamhet. Högst var deltagandet bland gruppen företagare där sju procent uppgav att de deltagit aktivt i dam- respektive herrföreningsverksamhet.

2.8. Studier, forskning

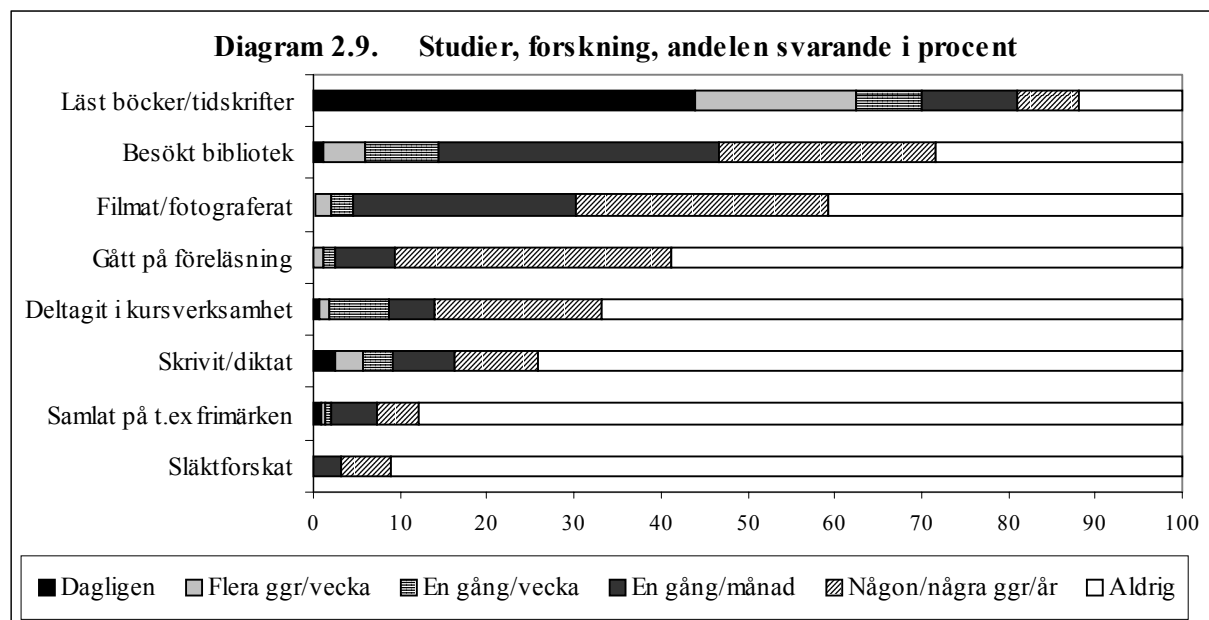
Att läsa böcker och tidskrifter är en mycket populär fritidsaktivitet som 44 procent uppgav att de ägnat sig åt dagligen eller nästan dagligen och 81 procent minst en gång per månad (se diagram 2.9). Att skriva eller dikta är däremot inte lika vanligt: två procent uppgav att de gjort det dagligen eller nästan dagligen och 16 procent hade gjort det åtminstone en gång per månad.

Kursverksamhet hade 14 procent ägnat sig åt en gång per månad eller oftare. Nio procent hade gått på föreläsning åtminstone någon gång per månad. Totalt hade 33 procent åtminstone en gång per år gått på kurs och 41 procent på föreläsning. Av de som inte gått på kurs respektive föreläsning visade sig en fjärdedel respektive en femtedel vara intresserade av att göra det.

Det finns signifikanta skillnader mellan könen, då det gäller hur ofta de svarande hade läst böcker/tidskrifter, skrivit/diktat, deltagit i kursverksamhet, gått på föreläsning samt besökt bibliotek, vilket kvinnorna gjort oftare per månad jämfört med männen. Däremot verkar det inte finnas signifikanta skillnader mellan de olika åldersgrupperna och utövandet av studier och forskning som en aktivitetsgrupp.

Att samla på t.ex. frimärken och mynt hade tolv procent gjort det senaste året. Även om släktforskning inte är särskilt vanligt (nio procent hade släktforskade det senaste året) så är intresset stort – en fjärdedel som inte hade gjort det var intresserade av att göra det. Filmat,

fotograferat hade 30 procent gjort åtminstone en gång per månad och 59 procent hade gjort det åtminstone någon gång det senaste året.

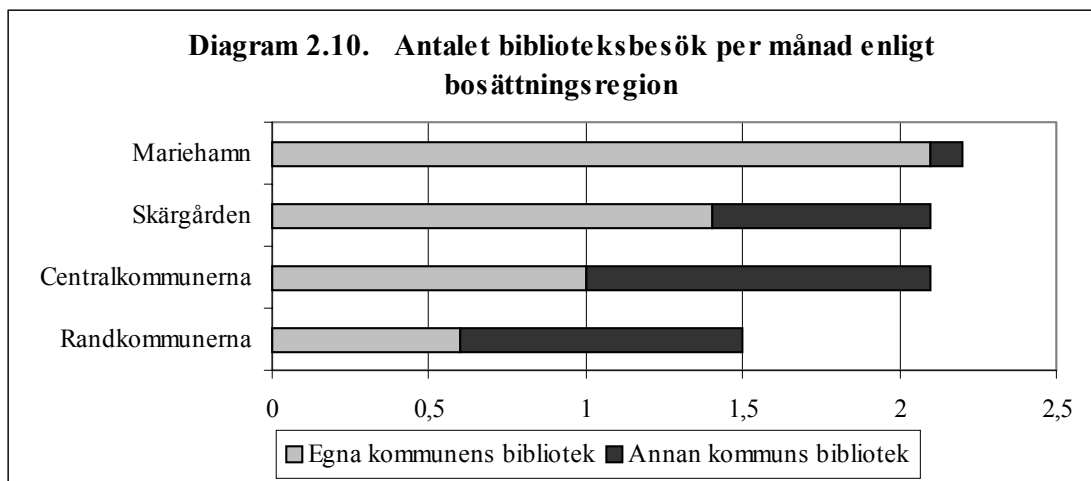
Se diagram B8 i tabellbilagan för en fördelning enligt kön.

Bibliotek

Av de svarande uppgav 14 procent att de en gång per vecka eller oftare besökt ett bibliotek och 72 procent hade åtminstone en gång under året besökt ett. Kvinnor tenderar oftare än män besöka bibliotek (se diagram 2.13). Förutom svarandes kön verkar deras utbildningsnivå vara signifikant för antalet biblioteksbesök. De aktivaste besökarna av den egna kommunens biblioteket var de högskoleutbildade (tre besök per månad) men även de med utbildning på grundskolenivå var aktiva (två besök per månad). Minst aktiva var de med folkskoleutbildning. Svarandes socioekonomiska ställning verkar vara signifikant för antalet besök på annan kommuns bibliotek. De studerande med två besök per månad verkar vara de flitigaste besökarna.

Svarandes bosättningsort verkar vara signifikant då man ser på antalet besök per månad på den egna kommunens bibliotek och på annan kommuns bibliotek. De aktivaste besökarna av den egna kommunens bibliotek är mariehamnarna med två besök per månad följt av skärgårdsborna, invånarna i centralkommunerna och randkommunerna. Invånarna i centralkommunerna är däremot mest aktiva besökare av annan kommuns bibliotek följt av invånarna i randkommunerna, skärgårdsborna och mariehamnarna. Slår man ihop biblioteksbesöken så gjorde de svarande drygt två biblioteksbesök per månad förutom invånarna i randkommunerna som gjorde 1,5 besök.

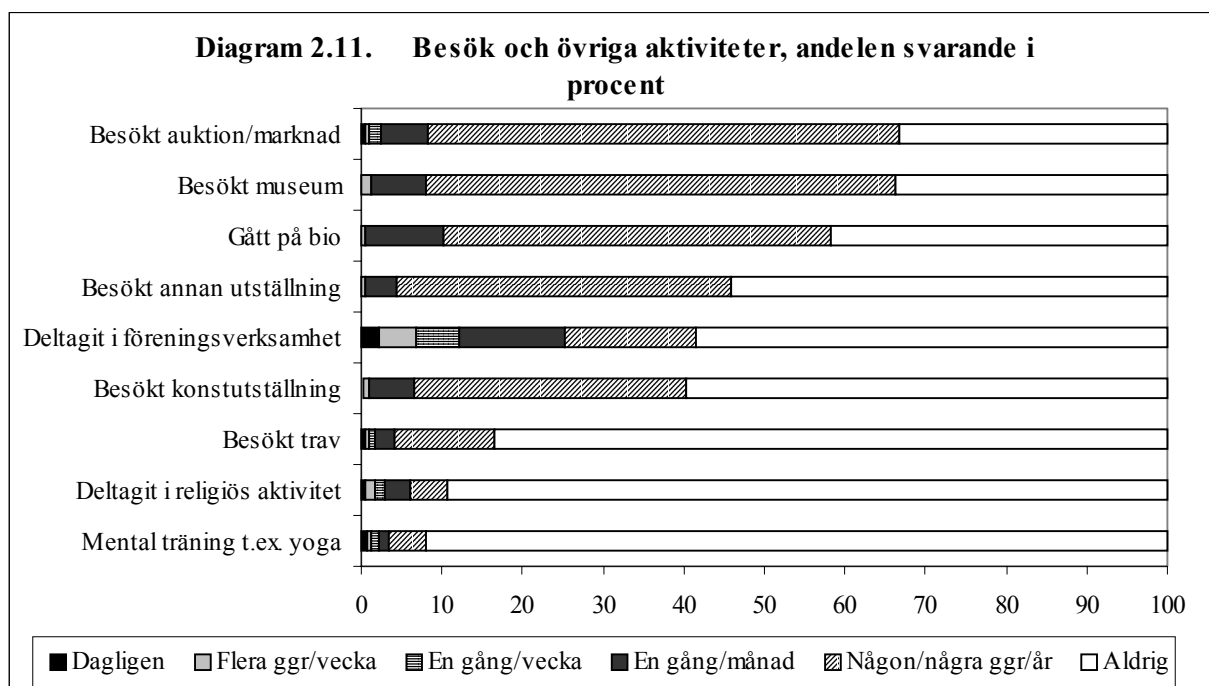

2.9. Besök och övriga aktiviteter

Av de svarande hade 66 procent besökt museum det senaste året och lika många auktion/marknad, 17 procent hade besökt trav, 40 procent konstutställning och 46 procent annan utställning (se diagram 2.11).

Det verkar inte finnas signifikanta köns- eller åldersskillnader om man ser på gruppen aktiviteter ”besök och övriga aktiviteter” som en helhet. Däremot verkar det finnas skillnader mellan könen då man ser på hur ofta de besöker auktioner/marknader och konstutställningar samt ägnar sig åt mental träning, vilket kvinnor gör oftare än män. Männerna däremot deltar oftare i föreningsverksamhet.

För uppgifter om aktivitetsnivån enligt kön se diagram B9 i tabellbilagan.

Tio procent av de svarande hade gått på bio någon gång per månad och 58 procent hade gjort det minst en gång det senaste året. Av de som inte hade gått på bio det senaste året var 13 procent intresserade av att göra det.

Att ägna sig åt mental träning är inte speciellt vanligt. Endast tre procent uppgav att de hade gjort det en gång per månad eller oftare, men hela 27 procent av de som inte gjort det var intresserade av att göra det. Sex procent av de svarande uppgav att de ägnat sig åt någon religiös aktivitet minst en gång per månad och elva procent hade gjort det någon gång eller oftare det senaste året.

2.10. Föreningsverksamhet

En fjärdedel av de svarande uppgav att de åtminstone någon gång per månad ägnat sig åt föreningsverksamhet och 41 procent hade gjort det åtminstone någon gång per år. Det finns signifikanta skillnader mellan könen då man jämför hur ofta per månad de aktivt deltagit i föreningsverksamhet. Kvinnorna uppgav att de gjort det i genomsnitt en gång per månad, medan männen uppgav att de deltagit aktivt drygt två gånger per månad. De aktivaste deltagarna i föreningsverksamhet är män i åldern 13-24 som i snitt deltagit fyra gånger per månad, medan motsvarande siffra för kvinnor i samma ålder är 1,5 gång per månad.

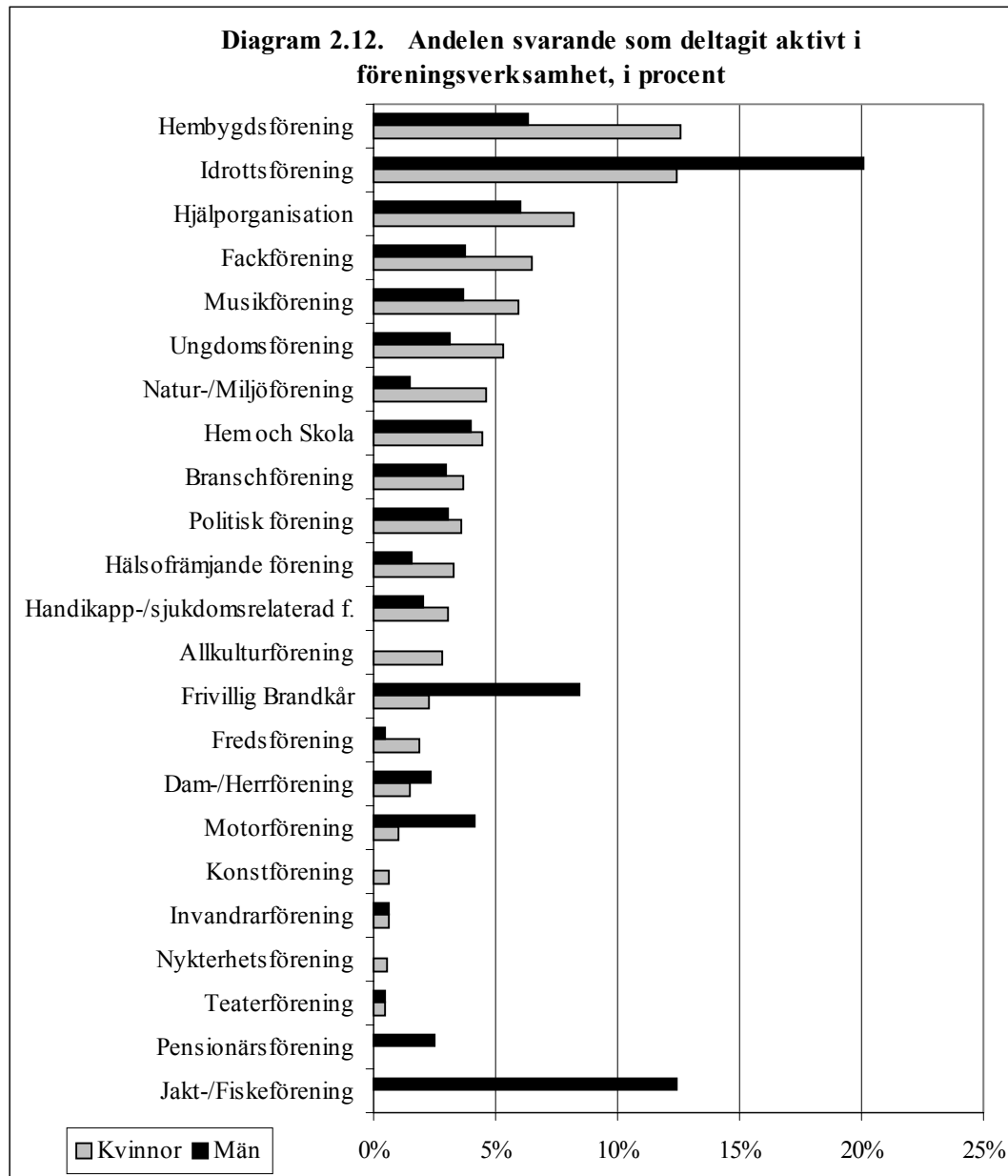
De svarande uppmanades även att kryssa för något/några av de 23 uppräknade förslagen på föreningar, i vars verksamhet de deltagit aktivt och inte bara varit medlemmar (se diagram 2.12). Dessutom gavs de möjlighet att nämna andra föreningar utöver de uppräknade. Några av de oftast nämnda kompletteringarna var scoutförening, seglarförening, hästförening och yrkesförening.

Inte överraskande var det i idrottsföreningars verksamhet som den största andelen av de svarande uppgav att de deltagit aktivt, 16 procent. På andra plats kom gruppen hembygds-, bya- och Marthaföreningarna med nio procent deltagande följt av någon hjälporganisation t.ex. Rädda Barnen, Röda Korset (sju procent).

Den populäraste föreningstypen bland kvinnor var hembygdsföreningar (13 procent) och bland män idrottsföreningar (20 procent) (se diagram 2.12). Idrottsföreningarna kom på andra plats bland kvinnorna och jakt- och fiskeföreningarna på andra plats bland männen. Hjälporganisationernas verksamhet lockade åtta procent av kvinnorna och den Frivilliga Brandkårens verksamhet åtta procent av männen.

Män är speciellt intresserade av att delta aktivt i Frivillig Brandkårsverksamhet (åtta procent). Intresset av denna typ av föreningsverksamhet verkar vara speciellt stort i rand- och centralkommunerna, men även i skärgården. Intresset för frivillig brandkårsverksamhet är som störst bland de med utbildning på grundskolenivå samt de med folkskoleutbildning.

De högskoleutbildade verkar vara speciellt aktiva i bransch- och andra intresseföreningar. Bland löntagarna deltar tio procent aktivt i fackföreningsverksamhet jämfört med fem procent bland alla svarande. Speciellt intresserade av fredsföreningsverksamhet verkar de med utbildning på grundskole- eller högskolenivå vara.

Se även tabellerna B5 och B6 i tabellbilagan.

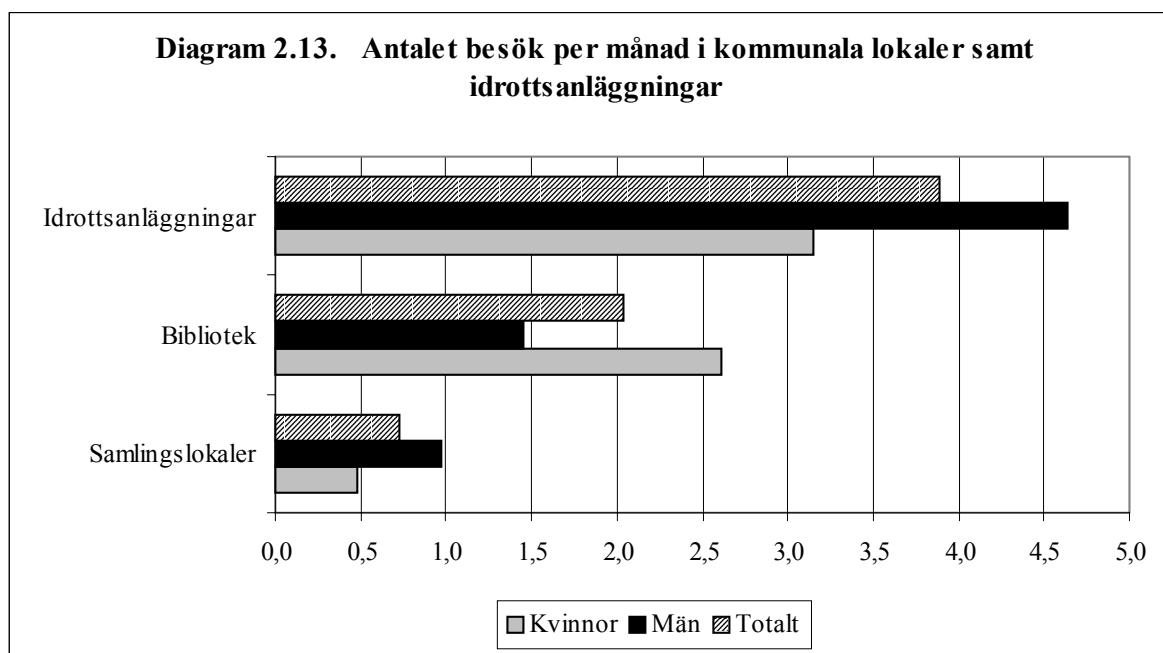
2.11. Anläggningar

Under rubriken ”Anläggningar på Åland” skulle de svarande uppge hur ofta de under det senaste året eller säsongen besökt följande kommunala lokaler och anläggningar på Åland: den egna kommunens bibliotek, annan kommuns bibliotek, den egna kommunens samlingslokal (t.ex. ungdomslokal, byahus), annan kommuns samlingslokal samt idrottsanläggningarna: ishall, simhall, motionsspår/skidspår, utomhusplan/isbana, annan idrotts-/motionshall, ridhus/stall och annan idrottsanläggning (se diagram 2.13).

Då vi ser på hur ofta de svarande per månad besökt dessa lokaler och anläggningar som en helhet verkar följande faktorer hos de svarande vara av betydelse: socioekonomisk ställning, ålder, utbildningsnivå, familj och bosättningsort.

I genomsnitt besökte de svarande sju anläggningar per månad. De flitigaste besökarna var 13-17-åringarna som besökte 15 anläggningar, medan de som fyllt 65 år i snitt endast besökte två stycken per månad (se tabell B7 i tabellbilagan). Detta bekräftas också av att de studerande var den aktivaste socioekonomiska gruppen med i snitt 12 besök per månad och pensionärerna var minst aktiva (två besök/månad). Löntagarna var också en relativt aktiv grupp av besökare (åtta besök/månad). Om vi ser på svarandes utbildningsnivå, så verkar de med utbildning på grundskolenivå vara de flitigaste besökarna (nio besök/månad) och de med folkskola minst aktiva besökare (två besök/månad).

De som lever ensamma verkar inte vara lika aktiva besökare och besöksfrekvensen tenderar att öka med antalet familjemedlemmar. De svaranden som tillhör ett hushåll med barn (i synnerhet tonåringar) verkar vara betydligt aktivare besökare jämfört med de som inte gör det.

Även svarandes bosättningsort är av betydelse för besöksfrekvensen. Sålunda är mariehamnarna de aktivaste besökarna (nio besök/månad) och ju längre bort från staden de svarande bor dessutom lägre besöksfrekvens: invånarna i centralkommunerna (sex besök/månad), randkommunerna (fem besök/månad) och i skärgårdsborna (tre besök/månad).

2.12. Jämförelser med andra undersökningars resultat

Enligt den svenska tidsanvändningsundersökningen från 1990/91 *förvärvsarbetar* i snitt de svenska kvinnorna i åldrarna 20-64 år 27 timmar per vecka, medan motsvarande siffra för de svenska männen är 41 timmar. Denna skillnad kan bero på att kvinnor oftare arbetar deltid, 41 procent av de förvärvsarbetande kvinnorna är deltidsanställda mot 8 procent av männen, dessutom är kvinnornas förvärvsintensitet generellt något lägre än männens. I 25-34 årsåldern, då många bildar familj, är männens förvärvsintensitet uppenbart större än kvinnornas, 84 procent av männen mot 74 procent av kvinnorna har då ett förvärvsarbete (Statistiska centralbyrån, 1992).

Om vi jämför svenskarnas i åldern 20-64 år antalet förvärvstimmar per vecka enligt undersökningen från början av 1990-talet med ålänningarnas i åldern 25-64 år enligt denna undersökning tio år senare, så förvärvsarbetar åländskorna i snitt 28 timmar per vecka jämfört med svenskornas 27 timmar per vecka samt de åländska männen 38 timmar per vecka jämfört med de svenska männen 41 timmar per vecka.

I Sverige uppgick kvinnornas *hemarbete* per vecka till drygt 33 timmar och männens till 20 timmar. Detta betyder att om man adderar förvärvsarbete och hemarbete arbetar de svenska kvinnorna totalt 60 timmar per vecka och männen 61 timmar per vecka. Kvinnorna och männen arbetar sålunda ungefär lika många timmar per vecka, medan en stor del av kvinnornas arbetstid (55 procent) består av icke avlönat hemarbete. Nästan hälften av det totala hemarbetet utgörs av hushållsarbete. Kvinnor ägnar mer än dubbelt så mycket tid åt hushållsarbetet jämfört med männen. Männen å sin sida ägnar mer tid åt underhållsarbete, vilket utgör endast en sjundedel av hemarbetet. Omsorg om egna barn tar mycket tid i anspråk och då särskilt för småbarnsföräldrarna. Småbarnsmödrarna ägnar i genomsnitt nästan 20 timmar i veckan på omsorgen om egna barn (Statistiska centralbyrån, 1992).

Män och kvinnor har mest *fritid* i början och slutet av deras livstid, men den minskar stadigt tills 25-årsåldern och når minimumnivån för båda könen mellan 25 och 45 år. Den fria tiden börjar igen att öka vid 45-årsåldern och når maximumnivån runt 65 år. Mängden fritid tenderar att ändras med åldern på samma sätt hos både kvinnor och män, men män har mer fritid i alla åldersgrupper (Statistikcentralen, 1995).

Den finländska tidsanvändningsundersökningen visade att kvinnor hade i genomsnitt 40 timmar fritid per vecka och männen tre timmar mer, vilket betyder att fritid upptar ungefär en

fjärdedel av finländarnas totala tidsresurs. Männens större mängd fritid beror huvudsakligen på faktumet att kvinnor tillbringar mer tid på hemarbete i alla åldersgrupper jämfört med männen (Statistikcentralen, 1995). De svenska kvinnornas fria tid uppgick till nästan 33 timmar per vecka och de svenska männen till drygt 35 timmar per vecka (Statistiska centralbyrån, 1992).

Som vi ser så skiljer svenskarnas och finländarnas antal timmar fritid relativt mycket från varandra, vilket kan bero på att den svenska tidsanvändningsundersökningen avser befolkningen i åldern 20-64 år och den finländska undersökningen avser den 10 år fyllda befolkningen. I den finländska undersökningen inkluderas alltså även 10-19 åringarna samt de 65 år fyllda, vilket höjer det genomsnittliga antalet timmar fritid per vecka. Antalet timmar fritid är ju som störst bland barn och ungdomar samt bland pensionärerna.

Tyvärr är jämförelser med vår undersökning inte användbara då det gäller antalet timmar fritid, eftersom vi tillät de svarande själva uppskatta och sålunda definiera vad som skall inkluderas i begreppet fritid. Det uppskattade antalet timmar fritid per vecka bland de åländska kvinnorna i åldern 25-64 var färre jämfört med de åländska männen uppskattning, vilket även var fallet enligt den svenska och finländska undersökningen. Däremot var de 13 år och äldre åländska kvinnornas uppskattade timmar fritid fler än de åländska männen, vilket inte överensstämmer med den finländska och svenska undersökningens resultat där män har mer fritid än kvinnorna.

Enligt den finländska fritidsundersökningen från år 1991 och den åländska från år 2001 var de tio populäraste (utövades åtminstone en gång per vecka) sportaktiviteterna bland befolkningen från 15 år och uppåt - i den åländska från 13 år och uppåt - följande:

Tabell 2.1. De tio populäraste sportaktiviteterna i Finland och på Åland, andelen utövare åtminstone en gång per vecka i procent

<i>Finland</i>		<i>Åland</i>	
1.Promenera	63	Promenera, jogga	73
2.Cykla	42	Cykla	41
3.Simma	26	Simma	11
4.Motionera hemma	22	Motionsgymnastik	9
5.Jogga	21	Styrketränat	8
6.Längdskidning	19	Tennis	5
7.Besöka gym	14	Fotboll	5
8.Gymnastik med instruktör	12	Innebandy	4
9.Slalom	10	Golf	4
10.Badminton	8	Skytte	4

(Culture of the Everyday)

(Ålänningarnas kultur- och fritidsvanor)

Enligt de båda undersökningarna verkar sportaktiviteterna promenera, cykla, simma och motionera vara populärast. Det förekommer dock skillnader i de båda undersökningarnas

resultat speciellt då det gäller antalet gånger aktiviteterna utövats per vecka. En del av skillnaderna kan förklaras med att det skiljer tio år mellan de båda undersökningarna och att frågorna ställdes på olika sätt. Dessutom är naturligtvis vädret en betydande faktor för utomhusaktiviteter t.ex. om vintern varit snöfattig leder det till dåligt deltagande i vintersporter.

Finländarna anser att fysisk utövning, sport och utomhusrekreation är en viktig del av fritidsaktiviteterna. Över 80 procent av finländarna utövar någon sorts form av fysisk aktivitet under sommaren och vintern. De finländska kvinnornas utövande är ungefär 4-5 procentenheter högre än männens (Statistikcentralen, 1994). Denna undersökningens resultat visar inte på signifikanta skillnader mellan kvinnors och mäns aktivitetsnivå då det gäller utövande av sportaktiviteter totalt sett. Däremot visar den på signifikanta skillnader mellan kvinnors och mäns aktivitetsnivå då det gäller enskilda sportaktiviteter.

De åldersgrupper som mest uppskattar fysisk aktivitet är 15-24-åringarna och 45-64-åringarna. Nästan 80 procent sätter stort värde på fysisk utövning. Sport och fysisk aktivitet är den populäraste fritidsaktiviteten bland unga. Den populäraste sportaktiviteten bland flickor (10-24 år) är ridning, medan skateboardåkning är en typisk sportaktivitet bland pojkar (10-14 år) (Statistikcentralen, 1994). Ungdomarnas och 45-54-åringarnas stora intresse för sport bekräftas även av denna undersökning.

Utvecklingen går mot att kvinnor blir mer idrottsligt aktiva, men utanför den organiserade idrotten. Framväxten av idrott i oorganiserade, flexibla och inte förpliktande former kan tolkas som ett resultat av kvinnors individuella anpassning utifrån de betingelser som familj och idrottssamhälle erbjuder (Kari Fasting, SOU 1995:145). Kvinnors fritid har nämligen drag av jourkaraktär, d.v.s. kvinnor har fritid först när inget annat hemarbete måste utföras. Kvinnors fritid är sålunda inte lika fri som männens. Kvinnors fritid hamnar ofta mitt i en aktivitet, samtidigt som det måste vara en aktivitet som lätt kan avbrytas. Kvinnor önskar sålunda träna i sin närmiljö och på tider som de inte måste finnas tillhands för någon annan. Därför är t.ex. gym- och aerobicslokaler organiserad i privat regi samt oorganiserade aktiviteter i form av jogging, promenader, simning, besök av bibliotek så populära bland kvinnor (Mia Hanström-Berkana, 1996). Detta bekräftas av denna undersökningens resultat. De åländska kvinnorna t.ex. promenerar/joggar, cyklar, simmar, utövar motionsgymnastik (se diagram B1 i tabellbilagan) samt besöker bibliotek (se diagram B8 i tabellbilagan) oftare än män.

Många bekymrar sig över tonåringars och unga människors fritidsaktiviteter, eftersom de tenderar att tillbringa mycket tid framför TV:n och datorn på bekostnad av kreativa aktiviteter. Denna oro gäller dock inte bara ungdomarna, utan även befolkningen som en helhet (Statistikcentralen, 1994).

För tio år sedan tittade finländarna (tio år fyllda) på TV 1 timme och 44 minuter i dygnet och tio år senare är vi upp i 2 timmar och 48 minuter. Även radiolyssnandet ökade under de senaste tio åren dock med endast tre minuter från 3 timmar och 18 minuter till tre timmar och 21 minuter (Hufvudstadsbladet, 8.3.2001). Om vi ser på antalet gånger per månad ålänningarna tittar på TV/video, så tittar de olika åldersgrupperna ungefär lika ofta (19-22 gånger per månad). Den åldersgrupp som oftast tittar på TV (22 gånger per månad) är 18-24-åringarna (se tabell B2 i tabellbilagan). Det verkar inte heller finnas några större skillnader mellan könen och hur ofta de tittar på TV, men männen gör det lite oftare än kvinnorna (20 respektive 19 gånger per månad). Denna undersökning mäter dock som tidigare nämnts inte antalet timmar och minuter vi utövar en aktivitet, utan hur ofta t.ex. per månad vi gör det.

Den i tid helt dominerande fritidsaktiviteten i Sverige är TV-tittande. En tredjedel eller mer av den fria tiden användes i början av 1990-talet till TV-tittande, för män nästan 13 timmar per vecka och för kvinnorna drygt 10 timmar. Andelen personer som tittar på TV en genomsnittlig dag är runt 82 procent (Statistiska centralbyrån, 1992). TV- och videotittandet är den klart populäraste fritidsaktiviteten också bland ålänningarna oberoende av kön och ålder.

Social samvaro är den kategori av fritidsaktiviteter som tar näst mest tid i anspråk: åtta och en halv timme per vecka för kvinnorna och drygt sju timmar per vecka för männen. Av detta tar besök av eller hos släkt och vänner i genomsnitt 2,5 timme och fester en dryg timme per vecka. Kvinnor spenderar mer tid på telefonsamtal (två timmar per vecka) jämfört med männen (en timme per vecka) (Statistiska centralbyrån, 1992). Att umgås med släkt och vänner i hemmiljö är den populäraste sociala aktiviteten bland ålänningarna. Jämför man den med övriga fritidsaktiviteter så kommer den på sjunde plats (utövas nio gånger per månad) på kvinnornas tio i topp lista och på åttonde plats (utövas sex gånger per månad) på männens lista.

Att läsa böcker är mycket vanligt bland finländarna, tre fjärdedelar av de 10 år fyllda har åtminstone läst en bok under det senaste halvåret och 60 procent hade besökt ett bibliotek. Att läsa böcker och besöka bibliotek är vanligare bland kvinnor än bland män (Statistikcentralen, 1995). Svenskarna läser i snitt fyra timmar per vecka och knappt 70 procent av dem uppgav att de gör det dagligen (Statistiska centralbyrån, 1992). Att läsa böcker och tidskrifter är också vanligt bland ålänningarna - 44 procent uppgav att de läser dagligen eller nästan dagligen. Att läsa böcker och tidskrifter är den näst populäraste fritidsaktiviteten bland de åländska kvinnorna och den tredje populäraste fritidsaktiviteten bland de åländska männen, om man ser på antalet gånger de i snitt läst böcker/tidskrifter per månad. Även de åländska kvinnorna besöker bibliotek oftare än de åländska männen (2,5 gång per månad jämfört med männens 1,5 gång per månad).

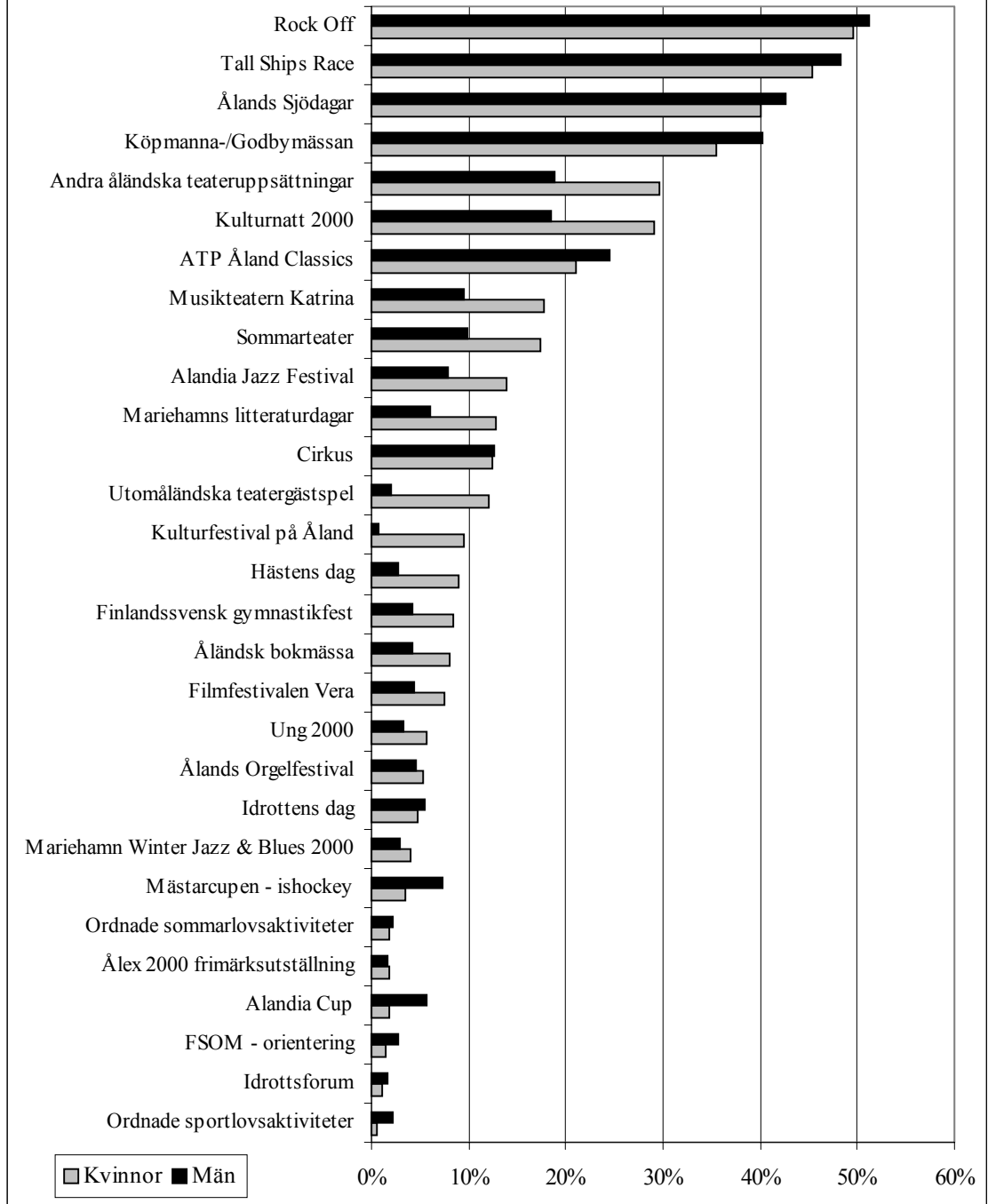

3. Evenemang och aktivitetsutbud på Åland

De åländska evenemangen år 2000 indelas i undersökningen i fyra huvudgrupper: musikevenemang, teaterföreställningar, sportevenemang samt övriga evenemang, vilka i sin tur består av de största och i huvudsak årligen återkommande evenemangen. De svarande uppmanades även att ange andra evenemang som de besökt under året.

Det klart populäraste evenemanget år 2000 både bland kvinnor och män var Rock Off, som lockade hälften av alla svarande (se diagram 3.1). På andra plats kom Tall Ships Race som lockade 45 procent av kvinnorna och 48 procent av männen. På tredje plats kom Ålands Sjödagar som i snitt lockade 41 procent av de svarande. På fjärde plats kom både bland kvinnorna och männen Köpmanna-/Godbymässan. Som vi ser så verkar inte skillnaderna mellan könen vara stora, då man ser på de fyra populäraste evenemangen. Däremot ser vi relativt stora skillnader mellan könen då det gäller andelen besökare av teaterföreställningar, vissa kulturella evenemang såsom Mariehamns litteraturdagar, Kulturnatt 2000 och Kulturfestival på Åland samt sportevenemanget Hästens dag, vilka besöktes av en större andel kvinnor.

Diagram 3.1. Åländska evenemang och aktiviteter år 2000, andelen besökare i procent

Se även tabellerna B8 och B9 i tabellbilagan.

3.1. Musikevenemang

Under rubriken musikevenemang ställdes frågan om de svarande besökt: Mariehamn Winter Jazz & Blues 2000, Alandia Jazz Festival, Ålands Orgelfestival och Rock Off. Listan med musikevenemang kompletterades med olika konserter.

I genomsnitt besökte de svarande 0,7 musikevenemang under år 2000. Av de svarande hade fyra procent besökt Mariehamn Winter Jazz & Blues 2000, elva procent Alandia Jazz Festival, fem procent Ålands Orgelfestival och över hälften Rock Off. Två procent uppgav att de besökt något annat musikevenemang.

Svarandes socioekonomiska ställning, utbildningsnivå, familj, ålder, bosättningsort samt arbetsbörda verkar vara av betydelse för hur många musikevenemang de besökte under året, medan svarandes kön inte verkar vara det.

Ålder

Om man ser på svarandes ålder, så tenderar 18-24-åringarna vara de aktivaste besökarna av musikevenemangen som helhet följt av 35-44-åringarna, 13-17-åringarna, 45-54-åringarna, 25-34-åringarna. Från 55-års ålder verkar intresset att besöka musikevenemang minska med åldern.

Bland de enskilda evenemangen är enligt undersökningen åldern signifikant endast för musikevenemanget Rock Off. De aktivaste besökarna av Rock Off var 18-24-åringarna, av vilka 95 procent besökte Rock Off följt av 35-44-åringarna (75 procent), 13-17-åringarna (73 procent), 25-34-åringarna (67 procent), 45-54-åringarna (47 procent), 55-64-åringarna (22 procent) och slutligen de 65 år fyllda, av vilka fem procent besökte Rock Off.

Utbildning

De med utbildning på grundskole- och högskolenivå var lika aktiva besökare av musikevenemangen som grupp följt av de med yrkes-, institut- eller gymnasieutbildning.

Svarandes utbildningsnivå verkar ha betydelse för deras besök av följande musikevenemang: Rock Off, Alandia Jazz Festival och Mariehamn Winter Jazz & Blues 2000. Jazzevenemangens aktivaste besökare var de med utbildning på högskolenivå och grundskolenivå och de aktivaste besökarna av Rock Off var de med utbildning på grundskolenivå (71 procent av dem) följt av de med yrkes-, institut- eller gymnasieutbildning (56 procent av dem).

Socioekonomisk ställning

Om man ser på musikevenemangen som en grupp verkar, de studerande vara de flitigaste besökarna följt av löntagarna och gruppen hemarbetande. Minst aktiva besökare av musikevenemangen var pensionärerna.

De svarandes socioekonomiska ställning verkar endast vara signifikant för det enskilda musikevenemanget Rock Off. De aktivaste Rock Off besökarna var de studerande, av vilka 78 procent besökte Rock Off sommaren 2000. På andra plats kom gruppen hemarbetande (70 procent).

Familj

Ju större familj de svarande tillhör, desto aktivare musikevenemangsbesökare tenderar de vara. Familjer med barn och i synnerhet de med tonåringar tenderar att vara aktiva besökare och hushåll med endast en förälder verkar vara mycket aktiva besökare.

Storleken på svarandes familj verkar vara signifikant för Rock Off och Mariehamn Winter Jazz & Blues 2000. Ju större familj (upp till fyra personer), desto aktivare Rock Off-besökare, medan Mariehamn Winter Jazz & Blues 2000 inte lika tydligt uppvisar samma tendens. Förekomsten av barn i familjen verkar vara signifikant för de båda evenemangen på så sätt att de som tillhör barnfamiljer är aktivare än de som inte gör det. Familjer med barn (oberoende av barnens ålder) var aktivare besökare av Rock Off, medan Mariehamn Winter Jazz & Blues speciellt lockade familjer med tonåringar.

Bosättningsort

Ju längre bort de svarande bor från Mariehamn, desto färre antal besökta musikevenemang. Svarandes bosättningsort visade sig ha betydelse för Alandia Jazz Festival och Rock Off på så sätt att ju närmare Mariehamn, desto aktivare besökare. Ungefär en femtedel av mariehamnarna besökte Alandia Jazz Festival, medan motsvarande siffra för invånarna i centralkommunerna var sex procent och i randkommunerna fem procent. Antalet besökare från skärgården var obefintligt. Rock Off lockade 56 procent av mariehamnarna, 53 procent av invånarna i centralkommunerna, 48 procent av invånarna i randkommunerna och 20 procent av skärgårdsborna.

Arbetsbörda

De som uppgav att de förvärvsarbetade heltid eller mer verkar vara speciellt aktiva besökare av musikevenemang.

3.2. Teaterföreställningar

Under rubriken teaterföreställningar ställdes frågan om de svarande besökt: musikteatern Katrina, någon sommarteaterföreställning, andra åländska teateruppsättningar samt utomåländska teatergästspel på Åland under år 2000.

Under år 2000 besökte 14 procent av de svarande musikteatern Katrina och likaså 14 procent någon sommarteater, 24 procent besökte andra åländska teateruppsättningar och sju procent utomåländska teatergästspel.

Kön

I motsats till musikevenemangen verkar svarandes kön vara signifikant för antalet besök av teaterföreställningar - de åländska kvinnorna tenderar vara aktivare teaterbesökare än de åländska männen. Fördelat på könen så besökte: 18 procent av kvinnorna och nio procent av männen Katrina, 17 procent av kvinnorna och tio procent av männen någon sommartheater, 30 procent av kvinnorna och 19 procent av männen andra åländska teateruppsättningar och slutligen 12 procent av kvinnorna och två procent av männen utomåländska teatergästspel.

Ålder och utbildningsnivå

Svarandes ålder verkar endast vara signifikant för de utomåländska teatergästspelen. De aktivaste besökarna var 45-54-åringar och minst aktiva var 13-24-åringarna. Signifikanta skillnader i svarandes utbildningsnivå verkar endast finnas hos besökarna av de utomåländska teatergästspelen: ju högre utbildning, desto större andel besökare.

Bosättningsort

Svarandes hemort verkar endast vara signifikant för besöken av andra åländska teateruppsättningar. Invånarna i randkommunerna verkar vara de aktivaste besökarna av dessa teateruppsättningar (37 procent) följt av skärgårdsborna (26 procent), mariehamnarna (24 procent) och invånarna i centralkommunerna (17 procent).

3.3. Sportevenemang

De svarande skulle kryssa för de sportevenemang som de besökt under år 2000: Idrottens dag, Idrottsforum, Mästarcupen-ishockey, ATP Åland Classics (tennis), Alandia Cup (junior fotboll), Finlandssvensk gymnastikfest, FSOM-orientering, ordnade sportlovs- och sommarlovsaktiviteter samt Hästens dag. Förutom dessa sportevenemang nämnde de svarande att de besökt t.ex. fotbollsmatcher, hundutställning, Hundens dag, Djurens dag och trav.

Följande faktorer verkar vara signifikanta då man ser på antalet besökta sportevenemang som en helhet: svarandes ålder, bosättningsort, socioekonomisk ställning, utbildningsnivå, familjens storlek, förekomsten av barn i familjen och barnens ålder.

Kön

Om besökarna är kvinnor eller män verkar endast vara signifikant då det gäller sportevenemanget Hästens dag, som besöktes av nio procent av kvinnorna och tre procent av männen.

Ålder och utbildningsnivå

Besökarnas ålder verkar vara av betydelse då man ser på sportevenemangen som en helhet, men även då man ser på de enskilda evenemangen ATP Åland Classics och Hästens dag. Som vi sett tidigare så tenderar barn och ungdomar vara de som är mest intresserade av sport,

medan de som tillhör den äldsta åldersgruppen verkar vara minst. De tre mittersta åldersgrupperna (25-54 år) och i synnerhet 35-44-åringarna verkar också vara aktiva besökare av sportevenemang. Tennisevenemanget ATP Classics lockade speciellt många besökare i de tre mittersta åldersgrupperna och i synnerhet 35-44-åringar (39 procent av dem). Evenemanget Hästens dag lockade speciellt 13-17-åringar (23 procent). Ålderskillnaderna återspeglas också i skillnaderna mellan andelen besökare med utbildning på grundskolenivå och folkskolenivå.

Bosättningsort

Mariehamnarna besökte flest sportevenemang under år 2000 följt av invånarna i randkommunerna, centralkommunerna och slutligen skärgårdsborna. Besökarnas bosättningsort verkade vara signifikant för tre sportevenemang: ATP Åland Classics, Idrottens dag och Finlandssvensk gymnastikfest. Evenemangen besöktes av speciellt många mariehamnare – ATP lockade 32 procent, Gymnastikfesten 11 procent och Idrottens dag nio procent av mariehamnarna.

Socioekonomisk ställning

Aktiva besökare av sportevenemang ser enligt undersökningen de studerande, löntagarna och gruppen hemarbetande ut att vara. Besökarnas socioekonomiska ställning verkar vara av betydelse för evenemangen ATP Åland Classics och Hästens dag. Störst var andelen löntagare som besökt tennisevenemanget (32 procent) och minst var andelen och pensionärer. Av de studerande besökte 16 procent Hästens dag, också här var pensionärerna minst aktiva.

Familj

Svaranden som tillhör barnfamiljer tenderar att vara aktiva besökare av sportevenemang och ju större familj, desto aktivare besökare. De verkar vara intresserade av speciellt tre sportevenemang: Finlandssvensk gymnastikfest, ATP Åland Classics och Hästens dag. Om man ser på barnens ålder, så verkar svaranden som tillhör familjer med småbarn vara speciellt intresserade av ordnade sportlovsaktiviteter och de med 8-12-åringar speciellt intresserade av Hästens dag och Idrottens dag. Familjer med tonåringar verkar däremot vara speciellt aktiva besökare av ATP Åland Classics. Hushåll med endast en förälder uppvisar ett speciellt intresse för Finlandssvensk gymnastikfest, ordnade sommarlovsaktiviteter och Idrottens dag.

Sportevenemangen, Hästens dag, ATP Åland Classics och Mästarcupen – ishockey, verkar vara speciellt intressanta för familjer som består av två vuxna jämfört med familjer som består av endast en vuxen. Familjens storlek verkar endast ha betydelse för ett enskilt sportevenemang – Hästens dag. Ju fler familjemedlemmar, desto populärare verkar evenemanget vara.

3.4. Övriga evenemang

Under rubriken övriga evenemang uppmanades de svarande att kryssa för andra åländska evenemang som de besökt under år 2000: Filmfestivalen Vera, Mariehamns litteraturdagar, Ung 2000, Ålands Sjödagar, Tall Ships Race, Kulturnatt 2000, Kulturfestivalen på Åland, Ålex 2000 frimärksutställning, Åländsk bokmässan, Köpmannamässan/Godbymässan samt cirkus. Förutom dessa evenemang nämnde de svarande bl.a. marknader och familjefester.

Kön

Svarandes kön verkar vara signifikant då det gäller andelen besökare av tre evenemang: Kulturfestival på Åland, Kulturnatt 2000 och Mariehamns litteraturdagar. Alla tre evenemang är speciellt populära bland kvinnor. Kulturfestivalen besöktes av nio procent av kvinnorna och en procent av männen, Kulturnatten 29 procent av kvinnorna och 18 procent av männen samt Mariehamns litteraturdagar 13 procent av kvinnorna och sex procent av männen.

Ålder

Den åldersgrupp som flitigast besökt gruppen övriga evenemang var 13-17-åringarna, medan de 65 år fyllda verkar vara minst aktiva besökare. Inte heller 18-34-åringarna verkar vara speciellt aktiva evenemangsbesökare, vilket däremot 35-44-åringarna verkar vara.

Svarandes ålder uppvisar statistisk signifikans för andelen besökare av följande evenemang: cirkus, Ung 2000, Ålands Sjödagar, Kulturnatt 2000, Tall Ships Race, Mariehamns litteraturdagar (se tabell B9 i tabellbilagan). De aktivaste cirkusbesökarna var 13-17-åringarna och 35-44-åringarna, av vilka 28 respektive 27 procent gick på cirkus år 2000. Bland de senare hittar vi troligtvis många föräldrar som går på cirkus med sina barn. Den största andelen besökare av Ung 2000 hittar vi i de två yngsta åldersgrupperna (37 procent av 13-17-åringarna och nio procent av 18-24-åringarna). Tre procent av 35-44-åringarna (troligtvis tillsammans med sina ungdomar) besökte Ung 2000. Över hälften av de svarande i åldern 35-64 besökte Ålands Sjödagar, medan intresset var lite svalare bland de yngre och de äldre. Kulturnatt 2000 lockade 34 procent av 35-44-åringarna och 29 procent av 13-17-åringarna och 45-64-åringarna. Tall Ships Race var det evenemang på Åland som efter Rock Off lockade flest ålänningar – 47 procent! Alla åldersgrupper förutom två, de 65 år fyllda och 18-24-åringarna, kom upp till eller över 50 procent. Hela 59 procent av 13-17-åringarna uppgav att de besökt Tall Ships Race. Litteraturdagarna i Mariehamn som besöktes av nio procent av alla svarande hade klart flest besökare i åldersgruppen 45-54 år, över en femtedel.

Bosättningsort

De svarande besökte i genomsnitt två av de ”övriga” evenemangen under år 2000. Ju längre bort från Mariehamn, desto färre antal besök. Mariehamnarna besökte i medeltal 2,6 av evenemangen jämfört med skärgårdsborna som besökte ett.

Svarandes bosättningsort verkade vara av betydelse för andelen besökare av följande enskilda evenemang: Kulturnatt 2000, Mariehamns litteraturdagar, Ålands Sjödagar, Kulturfestival på

Åland och Filmfestivalen Vera. Om vi ser på andelen besökare från de fyra olika regionerna, så lockade evenemangen största andelen besökare från Mariehamn, där de också arrangeras. Andelen besökare av Ålands Sjäodagar tenderade att minska ju längre bort från staden man bor. Förutom mariehamnarna så uppvisar skärgårdsborna speciellt intresse för Filmfestivalen Vera.

Utbildningsnivå

Svarande med utbildning på högskolenivå var mest aktiva besökare av de ”övriga” evenemangen (2,7 besök under år 2000) följt av de med utbildning på grundskolenivå, yrkes-, institut- eller gymnasieutbildning och slutligen de med folkskoleutbildning.

Svarandes utbildningsnivå verkar vara signifikant för andelen besökare av följande evenemang: Ung 2000, Mariehamns litteraturdagar, Kulturnatt 2000, Filmfestivalen Vera, Ålands Sjäodagar och cirkus. Evenemangen Ung 2000 och cirkus lockade en femtedel av de svarande med utbildning på grundskolenivå. Speciellt många högskoleutbildade besökte Mariehamns litteraturdagar (22 procent), Kulturnatt 2000 (42 procent) och Filmfestivalen Vera (14 procent). Åland Sjäodagar besöktes av hela 50 procent av de högskoleutbildade, 46 procent av de yrkes-, institut- eller gymnasieutbildade, 34 procent av de med folkskola och 24 procent av de med utbildning på grundskolenivå.

Socioekonomisk ställning

De aktivaste socioekonomiska grupperna var de studerande och löntagarna, medan pensionärerna var minst aktiva.

Svarandes socioekonomiska ställning verkar ha betydelse för andelen besökare av följande evenemang: Ung 2000, Ålands Sjäodagar och Kulturnatt 2000. Ung 2000 lockade 24 procent av de studerande och Kulturnatten 30 procent av de studerande, 29 procent av löntagarna och 25 procent av gruppen företagare. Ålands Sjäodagar var speciellt populär bland löntagarna, av vilka över hälften besökte dagarna. Dessutom lockade Sjäodagarna 47 procent av gruppen hemarbetande, 38 procent av gruppen företagare, 29 procent av pensionärerna och drygt en fjärdedel av de studerande.

Familj

Även storleken på de svarandes familj verkar ha betydelse för besöksfrekvensen av de ”övriga” evenemangen som grupp. De som lever ensamma tenderar att vara minst aktiva besökare och besöksfrekvensen ökar med antalet familjemedlemmar. Barnfamiljerna verkar sålunda vara aktiva besökare och i synnerhet familjer med småbarn.

Typiska familjeevenemang verkar mässorna (Köpmannamässan och Godbymässan), cirkus och Kulturnatten vara. Andelen besökare av dessa evenemang tenderar att öka med antalet familjemedlemmar. Förekomsten av barn är speciellt intressant då det gäller cirkus- och mässbesöken och barnens ålder verkar också ha betydelse för vissa evenemang. I familjer

med små barn är sålunda cirkus- och mässbesöken speciellt populära, medan Kulturnatten är speciellt intressant i familjer med lite äldre barn (8-12 år). Familjer med tonåringar föredrar evenemang såsom Ung 2000. Antalet vuxna familjemedlemmar verkar vara av betydelse då man ser på evenemanget Tall Ships Race. Familjer med en förälder verkar vara speciellt intresserade av att besöka Ung 2000.

Arbetsbörda/Fritid

Om vi ser på hur mycket de svarande uppgav att de förvärvsarbetar per vecka respektive har tid för egna fritidsaktiviteter, så verkar det ha betydelse för andelen besökare av följande evenemang: Åland Sjödagar, Ålex 2000 frimärksutställning, mässorna och cirkus. De som uppgav att de förvärvsarbetar lite verkar vara aktiva besökare av frimärksutställningen, medan det motsatta gäller för besökarna av mässorna och Ålands Sjödagar. De flitigaste cirkusbesökarna verkar vara de med lite fritid.

3.5. Museer, andra historiska besöksmål och kyrkor

De svarande uppmanades att ange de museer, kyrkor samt forn- och kulturminnen som de besökt under år 2000. Bland de 28 uppräknade museerna (se tabell 3.1 och tabell B10 i tabellbilagan) ingår även sevärdheter som inte utgör något museum i egentlig mening t.ex. Sjökvarteret samt Eckerö Post- och Tullhus, vilka mer kan klassificeras som en permanent utställning respektive sommarutställning. Vi bör sålunda beakta att besökarna av Sjökvarteret inte behöver vara museibesökare, utan kan t.ex. vara besökare av evenemanget Ålands Sjödagar. Förutom dessa 28 svarsalternativ nämndes t.ex. Idas stuga och Ålands Emigrantinstitut.

Det är lite förvånande att museibesöken är så många. En förklaring kan vara att de svarande inte uppmärksammat att de endast skulle svara på vilka museer de besökt år 2000. Dessutom kan de ganska höga noteringarna för museibesöken bero på en snedvridning bland de som svarat – museibesökarna kan vara överrepresenterade bland de som svarat på enkäten. Samtidigt kan definitionen på besök vara olika för de svarande och för museernas besöksstatistik.

De svarande gjorde i medeltal fyra besök av gruppen museer, kyrkor och fornminnen under år 2000. Faktorer som verkar vara signifikanta för antalet besökt är de svarandes utbildningsnivå, ålder, kön och socioekonomisk ställning.

Tabell 3.1. De 20 populäraste museerna på Åland år 2000, andelen besökare i procent

Kvinnor	Andel	Män	Andel	Totalt	Andel
Ålands Museum	40%	Sjökvarteret	41%	Sjökvarteret	39%
Sjökvarteret	37%	Ålands Museum	24%	Ålands Museum	32%
Jan Karlsgårdens Friluftsm.	31%	Bomarsunds fästningsruiner	23%	Jan Karlsgårdens Friluftsm.	27%
Ålands Konstmuseum	29%	Jan Karlsgårdens Friluftsm.	22%	Kastelholms slottsruin	24%
Kastelholms slottsruin	27%	Kastelholms slottsruin	21%	Bomarsunds fästningsruiner	24%
Bomarsunds fästningsruiner	25%	Museifartyget Pommern	19%	Ålands Konstmuseum	20%
Önningebymuseet	21%	Ålands Jakt- och Fiskem.	19%	Ålands Jakt- och Fiskem.	19%
Ålands Jakt- och Fiskem.	20%	Ålands Sjöfartsmuseum	17%	Museifartyget Pommern	16%
Eckerö Post- o. Tullhus	17%	Stenåldersbyn	14%	Ålands Sjöfartsmuseum	13%
Skeppargården Pellas	15%	Kronohäktet Vita Björn	13%	Önningebymuseet	13%
Museifartyget Pommern	13%	Ålands Konstmuseum	11%	Stenåldersbyn	13%
Stenåldersbyn	11%	Skeppargården Pellas	11%	Skeppargården Pellas	13%
Kronohäktet Vita Björn	11%	Eckerö Post- o. Tullhus	7%	Eckerö Post- o. Tullhus	12%
Ålands Sjöfartsmuseum	10%	Ålands Brandkårmuseum	6%	Kronohäktet Vita Björn	12%
Lemböte Kapellruin	9%	Eckerö Postrottemuseum	6%	Lemböte Kapellruin	7%
Föglö museum	9%	Dånö Hembygdsmuseum	6%	Eckerö Postrottemuseum	7%
Eckerö Postrottemuseum	7%	Önningebymuseet	6%	Föglö museum	6%
Kökar Hembygdsmuseum	6%	Kökar Hembygdsmuseum	6%	Kökar Hembygdsmuseum	6%
Skärgårdsmuseet i Lappo	6%	Lemböte Kapellruin	5%	Ålands Brandkårmuseum	6%
Ålands Brandkårmuseum	5%	Museigården Hermas	5%	Museigården Hermas	5%
Forn- och kulturminnen	10%	Forn- och kulturminnen	10%	Forn- och kulturminnen	10%
Kyrkobyggnader och kapell	63%	Kyrkobyggnader och kapell	34%	Kyrkobyggnader och kapell	48%

För motsvarande uppgifter enligt ålder se tabell B10 i tabellbilagan.

Största andelen kvinnor (40 procent) hade besökt Ålands Museum, medan Sjökvarteret lockade den största andelen män (41 procent). Det näst populäraste ”museet” bland kvinnorna var Sjökvarteret och bland männen Ålands Museum.

Kön

Kvinnorna gjorde i snitt drygt fyra besök av gruppen museer, kyrkobyggnader och fornminnen och männen drygt tre under år 2000. Svarandes kön verkar vara av betydelse för deras intresse av vissa museer. Kvinnliga museibesökare verkar vara speciellt intresserade av följande museer (andelen kvinnor respektive andelen män): Önningebymuseet (21-6 procent), Ålands Konstmuseum (29-11), Ålands Museum (40-24), Eckerö Post- och Tullhus (17-7), Skärgårdsmuseet i Lappo (6-1) och Föglö museum (9-4). Dessutom hade 63 procent av kvinnorna under året besökt kyrkobyggnader och kapell jämfört med 34 procent av männen. Männen däremot verkar vara speciellt intresserade av Ålands Sjöfartsmuseum (17 procent av männen och 10 procent av kvinnorna).

Ålder

Åldersgruppen 55-64 verkar vara mycket intresserad av att besöka gruppen museer, kyrkobyggnader och fornminnen (drygt fem besök). Även 45-54-åringarna (knapp fem) och

35-44-åringarna (fyra) var ivriga besökare. Minst intresserade verkade 18-24-åringarna vara (knappt två).

Besökarnas ålder verkar vara signifikant för följande museer och sevärdheter: Sjökvarteret, Ålands Konstmuseum, Ålands Museum, Museigården Hermans, Ålands Jakt- och Fiskemuseum, Önningebymuseet, Eckerö Post- och Tullhus samt forn- och kulturminnen. Ålands Konstmuseum och Ålands Jakt- och Fiskemuseum lockade speciellt många besökare i åldrarna 45-64 år. Önningebymuseet och Eckerö Post- och Tullhus lockade speciellt 45-54-åringar. Sjökvarteret besöktes av över hälften av 35-64-åringarna och Ålands Museum lockade över hälften av 55-64-åringarna. Museigården Hermans lockade speciellt de 55 år och äldre. Forn- och kulturminnen besöktes speciellt av yngre personer: 19 procent av 13-17-åringarna och 25-34-åringarna.

Bosättningsort

Besökarnas bosättningsort verkar vara av betydelse för följande museer och sevärdheter: Kökar Hembygdsmuseum, Stenåldersbyn i Långbergsöda, Föglö museum, Sjökvarteret, Ålands Museum, Ålands Konstmuseum, Jan Karlsgårdens Friluftsmuseum, Museifartyget Pommern, Medeltidshuset i Jomala samt forn- och kulturminnen. Av naturliga skäl tenderar de svarande som bor i museets närhet vara mest aktiva besökare och aktivitetsnivån tenderar att minska ju längre bort från sevärdheten de bor.

Utbildningsnivå

De högskoleutbildade verkar vara de flitigaste besökarna av museer, kyrkobyggnader och kapell samt forn- och kulturminnen (drygt fem besök). De med yrkes-, institut- eller gymnasieutbildning och de med folkskoleutbildning besökte i snitt nästan fyra och de med utbildning på grundskolenivå tre stycken.

Sjökvarteret besöktes år 2000 av hela 57 procent av de högskoleutbildade, Ålands Museum av 48 procent, Ålands Konstmuseum av 34 procent och Bomarsunds fästningsruiner av 38 procent. Skeppargården Pellas lockade främst de med folkskoleutbildning (21 procent).

Socioekonomisk ställning

Om vi ser på de svarandes socioekonomiska ställning, så verkar löntagarna och pensionärerna vara de flitigaste besökarna med ca 4,5 besök år 2000. Besökarnas socioekonomiska ställning verkade vara signifikant för Ålands Museum, Skeppargården Pellas, Kastelholms slottsruin, Jakt- och Fiskemuseet, Eckerö Post- och Tullhus, Museigården Hermans och Sjökvarteret. Museigården Hermans och Skeppargården Pellas lockade speciellt många pensionärer, medan Sjökvarterets flitigaste besökare var löntagarna. Speciellt flitiga besökare av Eckerö Post- och Tullhus samt Ålands museum var både pensionärerna och löntagarna. Nästan hälften av gruppen hemarbetande besökte under år 2000 Kastelholms slottsruin. Jakt- och fiskemuseet lockade speciellt gruppen företagare.

Familj

Familjens storlek verkar endast ha betydelse för besökarnas val av följande tre museer: Föglö museum, Medeltidshuset i Jomala och Ålands Brandkårmuseum. Föglö museum besöktes av relativt många personer som lever ensamma, medan Ålands Brandkårmuseum och Medeltidshuset lockade lite större familjer. Ålands Brandkårmuseum vara speciellt populärt bland barnfamiljerna.

Arbetsbörda/Fritid

Om vi ser på hur många timmar de svarande uppgav att de förvärvsarbetar per vecka, så tenderar andelen besökare att vara som störst bland de som jobbar i snitt 18-38 timmar per vecka. Även besökarnas antal timmar fritid verkar vara av betydelse, då man ser på vilka museer de besökt.

4. Utövande av fritidsaktiviteter utanför Åland

I den åländska undersökningen var vi även intresserade att få veta hur ofta de svarande reser bort från Åland för att utöva sina fritidsintressen samt vilka fritidsaktiviteter de då ägnar sig åt, eftersom det kan visa vilka fritidsaktiviteter vi saknar på Åland eller vars utbud borde utvecklas. Vi är alltså intresserade av ålänningarnas fritidsaktiviteter som en helhet och inte enbart av det åländska utbudet. De svarande gavs 16 förslag på fritidsaktiviteter, som vi trodde att relativt många ålänningar ägnar sig åt utanför Åland. Dessutom gavs de svarande möjlighet att själva komma med förslag på fritidsaktiviteter som de ägnat sig åt. Några av de vanligaste fritidsaktiviteterna som nämndes var shopping, jakt/fiske, biobesök och olika möten. Ålänningarna utövar i genomsnitt tre fritidsaktiviteter utanför Åland under ett år.

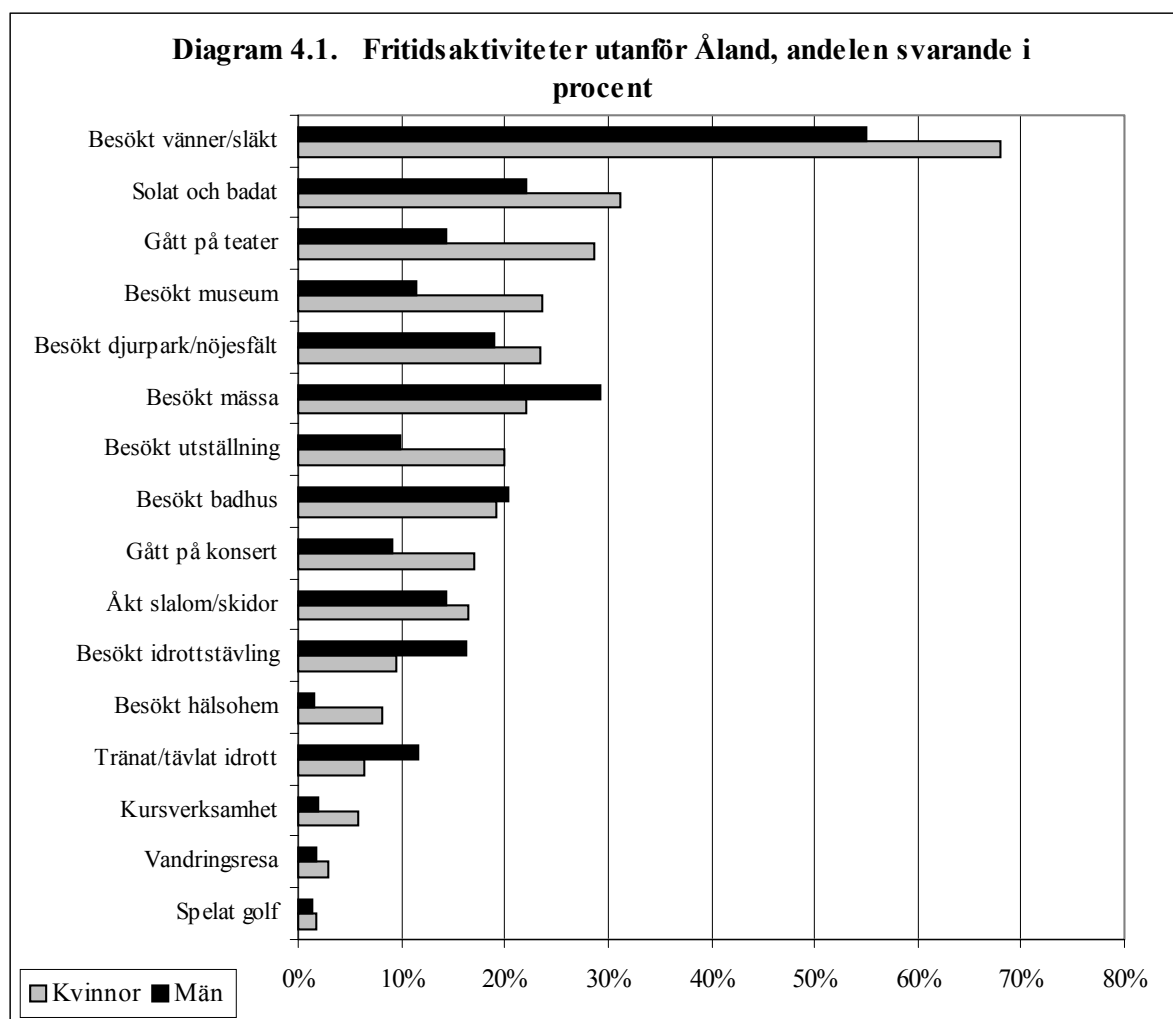
Tabell 4.1. Hur ofta reste Du på Din fritid utanför Åland år 2000? Andelen i procent

	Varje vecka	1-3 ggr/månad	4-11 ggr/år	1-3 ggr/år	Aldrig	Totalt
Kvinnor	1%	10%	54%	27%	8%	100%
Män	3%	13%	41%	33%	11%	100%
Totalt	2%	12%	48%	30%	9%	100%

Som vi ser uppgav nästan hälften av de svarande att de hade rest 4-11 gånger, medan nio procent uppgav att de inte en enda gång hade gjort det under året.

Den klart populäraste fritidsaktiviteten utanför Åland både bland kvinnor och män var att besöka vänner och släkt, vilket i snitt 62 procent av de svarande gjorde under år 2000 (se diagram 4.1). På andra plats kom bland kvinnorna att sola och bada (31 procent) och bland männen kom mässbesök på andra plats (29 procent). Under år 2000 reste 29 procent av kvinnorna och 14 procent av männen bort för att gå på teater. En femtedel av kvinnorna och männen besökte badhus.

Det är intressant att se att många olika faktorer såsom utbildningsnivå, familj, ålder socioekonomisk ställning, bosättningsort, kön samt arbetsbörda är av betydelse för ålänningarnas utövande av fritidsaktiviteter utanför Åland.

Se tabellerna B11 och B12 i tabellbilagan.

Kön

Kvinnorna tenderar vara aktivare fritidsutövare utanför Åland jämfört med männen (3 jämfört med 2,5 aktiviteter/år). De svarandes kön verkar ha betydelse för utövandet av följande fritidsaktiviteter: gå på teaterföreställning, besöka museum, besöka hälsohem, friskvårdsanläggning, besöka utställning, besöka vänner/släkt, gå på konsert, vilka alla är särskilt populära bland kvinnorna.

Ålder

Mest aktiva är 13-17-åringarna som i genomsnitt besökte fyra fritidsaktiviteter per år följt av 35-44-åringarna och 25-34-åringarna. Besöksfrekvensen verkar minska med åldern och minst aktiva är sålunda de 65 år fyllda.

Om vi ser på de enskilda fritidsaktiviteterna, så har svarandes ålder betydelse för utövandet av nästan alla fritidsaktiviteter: besöka djurpark, nöjesfält, träna/tävla i någon annan idrott, åka slalom, besöka badhus, sola bada, besöka idrottstävling/-evenemang, besöka utställning, besöka mäss, gå på teaterföreställning, besöka vänner/släkt (se tabell B12 i tabellbilagan).

Att resa bort för att besöka djurpark och nöjesfält är mest populärt i åldersgruppen 35-44 år (42 procent) följt av 13-17-åringarna (37 procent) och 25-34-åringarna (33 procent). Detta stora intresse bland 35-44-åringarna beror troligtvis på att de reser med sina barn, medan 13-17-åringarna troligtvis gör det för egen skull.

Att resa bort för att träna och tävla i någon idrott tenderar vara väldigt åldersrelaterat: 38 procent av 13-17-åringarna gjorde det åtminstone en gång under året och andelen utövare minskar tydligt ju högre upp i åldrarna man kommer. Att åka slalom och skidor utanför Åland är mest populärt bland 18-24-åringarna, av vilka 28 procent gjorde det minst en gång under året. Att besöka idrottstävlingar och -evenemang på bortaplan är mest intressant i två åldersgrupper: bland 13-17-åringarna och 35-44-åringarna.

Att resa bort för att besöka badhus verkar vara åldersrelaterat på så sätt att intresset minskar med åldern. Ett undantag är dock 18-24-åringarna som uppvisar det lägsta intresset (8 procent jämfört med genomsnittet 20 procent). Att resa bort för att sola och bada är mest populärt bland 13-17-åringarna (48 procent av dem) samt bland 25-34-åringarna. (35 procent), men intresset sjunker med åldern.

Intresset för att besöka utställningar utanför Åland är som störst bland 18-24 samt 45-64-åringarna, medan intresset för att besöka mässor är som minst i den yngsta och äldsta åldersgruppen. Att gå på teaterföreläsningar utanför Åland verkar vara mest populärt i de mittersta åldersgrupperna och i synnerhet i åldersgruppen 35-44 år och minst populärt bland 18-24 åringarna.

Svarandes ålder tenderar att påverka deras intresset för att besöka släkt och vänner utanför Åland så att intresset är som störst i den yngsta åldersgruppen men minskar ju högre upp i åldersgrupperna man kommer. Sålunda besökte hela 78 procent av 13-17-åringarna åtminstone en gång under året vänner eller släktingar utanför Åland, medan motsvarande siffra för de 65 år fyllda var 45 procent.

Bosättningsort

Även svarandes bosättningsort påverkar hur aktivt de utövar fritidsaktiviteter utanför Åland på så sätt att mariehamnarna är mest aktiva följt av skärgårdsborna. En bland flera faktorer kan vara mariehamnarnas och skärgårdsbornas närhet till Sverige respektive fastlandet.

Svarandes bosättningsort verkar ha betydelse för om de utövat vissa fritidsaktiviteter utanför Åland. Mariehamnarna verkar vara speciellt intresserade av att: gå på konsert, besöka museum, åka på vandringsresa samt åkt slalom/skidor. Skärgårdsborna är också speciellt intresserade av att besöka museum samt att åka på vandringsresa.

Utbildning

Svarandes utbildningsnivå är också av betydelse för antalet fritidsaktiviteter som utövas utanför Åland: antalet utövade fritidsaktiviteter tenderar stiga med utbildningsnivå.

Ju högre utbildning de svarande har, desto oftare verkar de resa bort från Åland för att utöva följande fritidsaktiviteter: gå på konsert, besöka museum, besöka utställning, besöka vänner/släkt, åka slalom/skidor samt gå på kurs. De med yrkes-, institut- eller gymnasieutbildning är speciellt intresserade av att besöka mässor och idrottstävlingar/-evenemang jämfört med de andra grupperna.

Socioekonomisk ställning

Om man ser på de svarandes socioekonomiska ställning, så är de studerande de aktivaste resenärerna och pensionärerna minst aktiva. Följande fritidsaktiviteter är speciellt intressanta ur socioekonomisk synvinkel: träna/tävla i någon idrott, besöka mäsas, besöka hälsohem/friskvårdsanläggning, besöka djurpark/nöjesfält, spela golf, besöka badhus, sola och bada samt åka slalom/skidor. Att besöka mässor är speciellt vanligt bland gruppen företagare, vilket över hälften gjort. Den gruppen var också speciellt intresserad av att besöka badhus samt sola och bada. Gruppen studerande uppvisar ett stort intresse för att träna/tävla i någon idrott, besöka djurpark/nöjesfält samt resa bort för att sola och bada. Gruppen hemarbetande verkar vara speciellt intresserad av att besöka mässor, djurpark/nöjesfält, åka slalom/skidor samt besöka hälsohem/friskvårdsanläggning. Löntagarnas fritidsintressen utanför Åland överensstämmer i stort med genomsnittets. Jämfört med de andra socioekonomiska grupperna är pensionärerna inte lika aktiva aktivitetsutövare, men t.ex. hälften reste bort för att besöka vänner och släkt och en femtedel gick på teaterföreställning.

Familj

En annan faktor som tenderar påverka svarandes utövande av fritidsaktiviteter utanför Åland är familjestorleken så att ju fler familjemedlemmar, desto aktivare utövande av följande fritidsaktiviteter: besöka djurpark/nöjesfält, besöka badhus, åka slalom/skidor, gå på teaterföreställning samt besöka vänner och släkt. Att gå på teater är vanligast i tvåpersonersfamiljer. Personer som lever ensamma verkar sålunda vara minst aktiva resenärer (1,5 aktiviteter per år jämfört med genomsnittets 2,8 aktiviteter per år). Den sociala faktorn är troligtvis betydande - man vill ha resällskap då man reser utanför Åland för att utöva fritidsaktiviteter.

De som tillhör en barnfamilj är aktivare fritidsutövare jämfört med de som inte gör det och i synnerhet då det gäller följande fritidsaktiviteter: besöka djurpark/nöjesfält, besöka badhus samt åka slalom/skidor. Familjer med små barn (0-7 år) verkar vara speciellt intresserade av att besöka djurpark/nöjesfält, badhus samt mässor. Familjer med 8-12-åringar är också speciellt intresserade av att besöka djurpark/nöjesfält, badhus samt sola och bada. Dessutom verkar det som om ju fler barn i familjen desto aktivare besökare. Familjer med lite äldre barn är speciellt intresserade av att resa bort och åka slalom och skidor. Hushåll med endast en

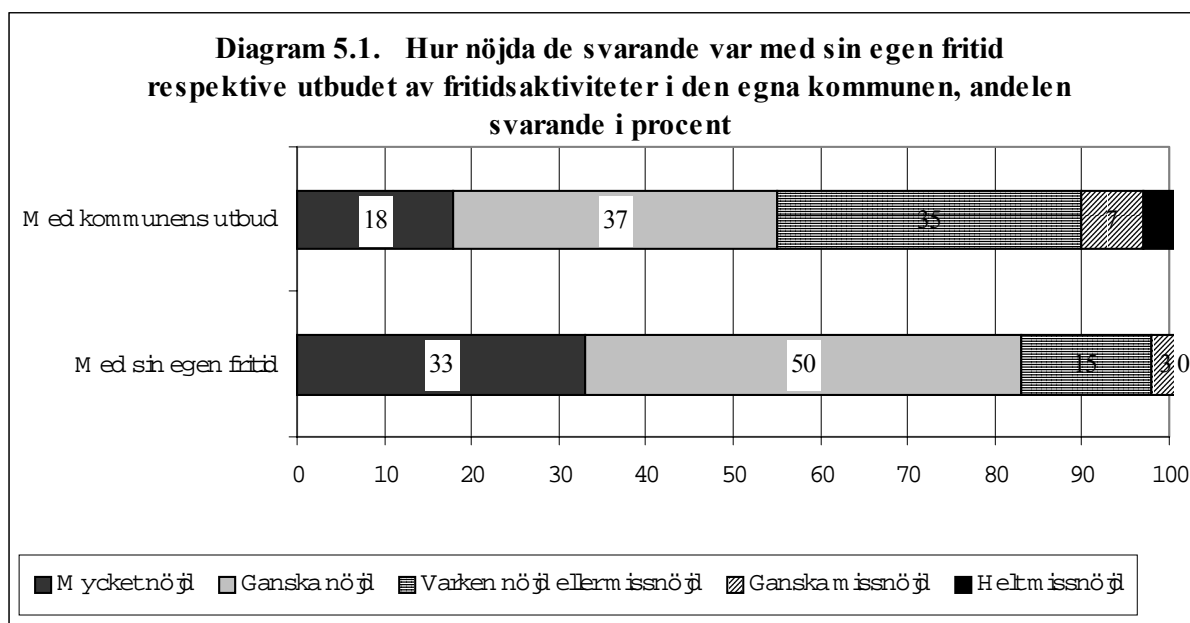
förälder är synnerligen aktiva fritidsutövare utanför Åland (4,5 fritidsaktiviteter/år). De är speciellt aktiva utövare av följande aktiviteter: besöka badhus, besöka djurpark/nöjesfält, solat och badat samt åkt slalom/skidor.

Arbetsbörda

Om man ser på antalet timmar de svarande förvärvsarbetar per vecka, verkar de flitigaste utövarna av fritidsaktiviteter utanför Åland vara de som i snitt jobbar hela 53 timmar per vecka.

5. Åsikter om den egna fritiden samt fritidsutbudet

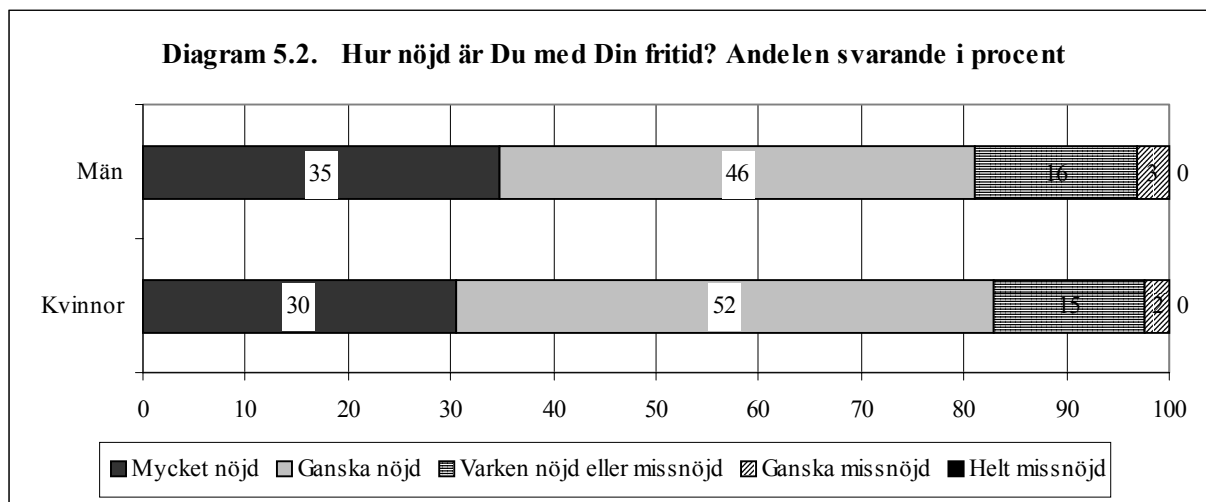
Om vi jämför hur nöjda de svarande var med den egna fritiden och kommunens utbud av fritidsaktiviteter, så tenderar de vara mer nöjda med sin egen fritid än med kommunens utbud. Ingen var helt missnöjd med den egna fritiden, medan fyra procent var det med kommunens utbud. Med den egna fritiden var 83 procent ganska eller mycket nöjda, medan 54 procent var ganska eller mycket nöjda med kommunens utbud av fritidsaktiviteter.

5.1. Hur nöjd är Du med Din fritid?

De svarande uppmanades att ange hur nöjda de var med sin egen fritid, genom att fylla i ett av följande svarsalternativ: mycket nöjd, ganska nöjd, varken nöjd eller missnöjd, ganska missnöjd och helt missnöjd. Av de som svarade på frågan var 33 procent mycket nöjda med sin fritid, hälften var ganska nöjda, 15 procent svarade att de var varken nöjda eller missnöjda och tre procent var ganska missnöjda. Ingen svarade att hon/han var helt missnöjd med sin fritid.

Faktorer som verkar ha betydelse för hur nöjda de svarande var med sin fritid är: ålder, socioekonomisk ställning, familjesituation samt hur mycket tid de har för egna fritidsaktiviteter.

Ålder

De åldersgrupper som verkar nöjdst med sin fritid var 45-54-åringarna och 13-17-åringarna. Andelen mycket eller ganska nöjda i båda grupperna var hela 90 procent! Bland 45-54-åringarna var över hälften mycket nöjda med sin fritid. Den grupp som verkar vara minst nöjd var 25-34-åringarna, av vilka en femtedel uppgav att de var mycket nöjda med sin fritid. Andelen mycket eller ganska nöjda var 72 procent.

Kan det finnas ett samband mellan hur nöjd man är med den egna fritiden och hur mycket fritid man har? De två åldersgrupper, både bland kvinnor och män, som upplever att de har minst tid för egna fritidsintressen är 25-34-åringarna och i synnerhet 35-44-åringarna. Andelen nöjda i åldersgruppen 35-44-år var 75 procent och sju procent var ganska missnöjda med sin fritid.

Tabell 5.1. Hur nöjd är Du med Din fritid? Andelen svarande i de olika åldersklasserna i procent

	Åldersklasser							Totalt
	13-17	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 +	
Mycket nöjd	31	26	20	25	51	28	39	33
Ganska nöjd	59	48	52	50	39	61	46	50
Varken nöjd eller missnöjd	7	26	24	18	8	11	13	15
Ganska missnöjd	3	0	4	7	2	0	2	3
Helt missnöjd	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100

Socioekonomisk ställning

Faktumet att småbarnsföräldrar har lite fritid och sålunda verkar vara mindre nöjda med sin fritid bekräftas av att gruppen övrigt hemarbetande var den socioekonomiska gruppen, i vilken endast 13 procent var mycket nöjda och 40 procent ganska nöjda. Ingen i den gruppen uppgav dock att hon eller han var ganska missnöjda, men hela 47 svarade svävande att de var varken nöjda eller missnöjda. En annan socioekonomisk grupp som inte verkar vara så nöjd med sin fritid är gruppen företagare: endast 16 procent uppgav att de var mycket nöjda med

sin fritid och sex procent att de var ganska missnöjda. Däremot uppgav hela 59 procent av gruppen att de var ganska nöjda.

Pensionärerna verkar vara en socioekonomisk grupp som är nöjd med sin fritid: 86 procent uppgav att de var mycket eller ganska nöjda med sin fritid (43 procent var mycket nöjda). De studerande verkar också vara en nöjd grupp: hela 90 procent uppgav att de var mycket eller ganska nöjda med sin fritid (30 procent var mycket nöjda). Löntagarnas siffror följer i stort genomsnittet för alla svarande.

Familj

En större andel av de personer som lever ensamma svarade att de var mycket nöjda med sin fritid jämfört med de som lever med andra. Men om man slår ihop de som var mycket nöjda med de som var ganska nöjda, så var 87 procent av de som lever tillsammans med en person nöjda jämfört med 78 procent av de som lever ensamma.

De som tillhör en barnfamilj verkar inte vara lika nöjda med sin fritid som de som inte gör det: 29 procent uppgav att de var mycket nöjda med sin fritid jämfört med 35 procent av de som inte har barn i hushållet. Slår man ihop svarsalternativen mycket och ganska nöjda så var 85 procent av hushållen utan barn nöjda, medan 78 procent av de med barn var det. Om vi sedan ser på förekomsten av småbarn, så är skillnaderna tydliga. Bland de hushåll som inte har småbarn var 36 procent mycket nöjda (86 procent nöjda). Endast en procent uppgav att de var ganska missnöjda. Bland familjer med ett litet barn var 21 procent mycket nöjda. Slår vi ihop mycket och ganska nöjda så svarade 69 procent av de med ett barn att de var nöjda. Hela tolv procent av de med ett litet barn uppgav att de var ganska missnöjda med sin fritid.

Tabell 5.2. Hur nöjd är Du med Din fritid? Andelen svarande i procent

	Kvinnor			Män		
	Utan barn	0-7-åring	8-18-åring	Utan barn	0-7-åring	8-18-åring
Mycket nöjd	34	9,5	30	36	27	40
Ganska nöjd	52	57	54	48	37	45
Varken nöjd eller missnöjd	13	24	13	15	27	10
Ganska missnöjd	1	9,5	2	1	9	5
Helt missnöjd	0	0	0	0	0	0
Totalt	100	100	100	100	100	100

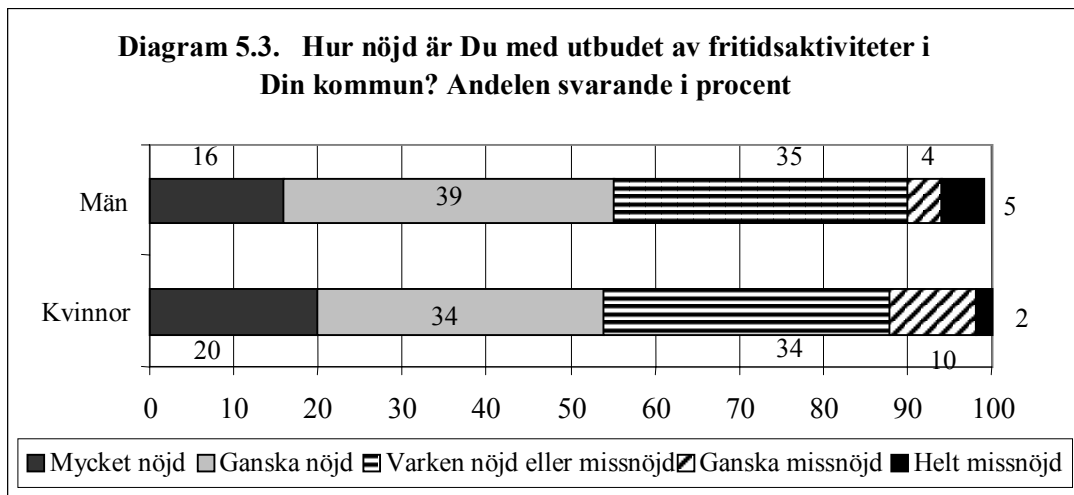
Andelen mycket nöjda kvinnor utan barn var 34 procent och motsvarande siffra för männen var 36 procent. Knappt tio procent av kvinnorna med småbarn var mycket nöjda med sin fritid och lika många var ganska missnöjda. Även män med småbarn verkar klart mindre nöjda med sin fritid jämfört med män utan barn och män med lite äldre barn (8-18 år). Minst nöjda med sin fritid var sålunda kvinnor och män med småbarn (ca 65 procent var nöjda), medan andelen nöjda kvinnor och män utan barn respektive med lite äldre barn var ca 85 procent.

Fritid

Om vi jämför hur många timmar fritid de svarande upplever att de har per vecka, så var över hälften av de med mycket fritid (i snitt 48 timmar per vecka) mycket nöjda med sin fritid jämfört med en fjärdedel av de med lite fritid (i snitt fem timmar per vecka). Om man slår ihop mycket och ganska nöjda, var 90 procent av de med mycket fritid nöjda jämfört med 83 procent av de med lite fritid.

5.2. Hur nöjd är Du med utbudet av fritidsaktiviteter?

På motsvarande sätt ställdes också frågan om hur nöjda de svarande var med utbudet av fritidsaktiviteter i den egna kommunen. Av de som svarade på denna fråga var 18 procent mycket nöjda, 37 procent ganska nöjda, 35 procent varken nöjda eller missnöjda, sju procent ganska missnöjda och fyra procent helt missnöjda med kommunens utbud.

Faktorer som verkar vara signifikanta för hur nöjda de svarande var med kommunens utbud av fritidsaktiviteter är: ålder, socioekonomisk ställning, bosättningsort samt familj.

Ålder

En fjärdedel av de 65 år fyllda och 45-54-åringarna uppgav att de var mycket nöjda med kommunens utbud. Om vi slår ihop svarsalternativen mycket och ganska nöjda, så ser vi att andelen nöjda var runt 63 procent i de fyra äldsta grupperna (35-44 år, 45-54 år, 55-64 år samt 65 år och äldre) jämfört med genomsnittet som var 55 procent.

De tre yngsta åldersgrupperna verkar vara minst nöjda: 13-17 år (47 procent), 18-24 år (13 procent) samt 25-34 år (49 procent). Bland 18-24-åringarna finns också största andelen de som är helt missnöjda med den egna kommunens utbud av fritidsaktiviteter, 17 procent. Slår

man på motsvarande sätt ihop ganska och helt missnöjda så är 18-24-åringarna missnöjdast (31 procent) jämfört med de 65 år fyllda som är minst missnöjda (fyra procent).

Tabell 5.3. Hur nöjd är Du med utbudet av fritidsaktiviteter i Din kommun? Andelen svarande i de olika åldersklasserna i procent

	Åldersklasser							Totalt
	13-17	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 +	
Mycket nöjd	17	3	10	18	25	20	26	18
Ganska nöjd	30	10	39	45	37	43	38	37
Varken nöjd eller missnöjd	30	55	37	32	33	30	32	35
Ganska missnöjd	17	14	6	4	5	7	4	7
Helt missnöjd	7	17	8	2	0	0	0	4
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100

Bosättningsort

Mariehamnarna var klart nöjdast med sin kommuns utbud av fritidsaktiviteter: 26 procent var mycket nöjda, 71 procent var mycket eller ganska nöjda och endast fyra procent var ganska eller helt missnöjda. Endast åtta procent av invånarna i centralkommunerna var mycket nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter i den egna kommunen jämfört med 16 procent i randkommunerna och 15 i skärgårdskommunerna. Om vi sammanslår mycket och ganska nöjda, var 42 procent nöjda i centralkommunerna, 43 procent i randkommunerna och 41 procent i skärgårdskommunerna. Hela 11 procent av invånarna i rand- och skärgårdskommunerna var helt missnöjda med den egna kommunens utbud av fritidsaktiviteter och om vi slår ihop svarsalternativen ganska och helt missnöjda så var 14 procent av invånarna i centralkommunerna missnöjda, 15 procent i skärgårdskommunerna och en femtedel i randkommunerna.

5.4. Hur nöjd är Du med utbudet av fritidsaktiviteter i Din kommun? Andelen svarande enligt region i procent.

	Invånarna i:				Totalt
	Mariehamn	Centralkommunerna	Randkommunerna	Skärgården	
Mycket nöjd	26	8	16	15	18
Ganska nöjd	45	34	27	26	37
Varken nöjd eller missnöjd	26	44	36	44	35
Ganska missnöjd	3	12	9	4	7
Helt missnöjd	1	2	11	11	4
Totalt	100	100	100	100	100

Socioekonomisk ställning

En fjärdedel av pensionärerna uppgav att de var mycket nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter i den egna kommunen (63 procent nöjda). Endast sju procent av gruppen företagare uppgav att de var mycket nöjda med utbudet, men slår man ihop svarsalternativen mycket och ganska nöjda så var 60 procent av dem nöjda. I gruppen hemarbetande samt bland de studerande var 35 respektive 37 procent mycket eller ganska nöjda med den egna

kommunens utbud. Däremot var hela 17 procent av de studerande helt missnöjda med utbudet, medan ingen var det i gruppen hemarbetande. Löntagarnas svar överensstämmer i stort med genomsnittets.

Familj

Om vi jämför familjer med barn i åldrarna 8-18 år med familjer utan barn, så uppgav fler svarande utan barn att de var mycket nöjda med kommunens utbud. De som tillhör en barnfamilj verkar däremot i större utsträckning vara ganska nöjda med utbudet, vilket jämnar ut resultatet.

Vi var även intresserade av att få veta varför de svarande var missnöjda med utbudet av fritidsaktiviteter i den egna kommunen. Några kommentarer var: dåligt utbud, avsaknad av simhall/badhus, dålig geografisk spridning på resurserna, dålig tidsmässig spridning på resurserna över året, liten kommun med små resurser, dåligt med ledare, orättvis resursfördelning inom sporten, för mycket resurser på sport, dåliga lokaler och dåligt underhåll av dem, för lite motorsport, dåligt samarbete mellan kommunerna.

På frågan ”Vilken fritidsaktivitet skulle Du mycket gärna vilja ägna Dig åt, men som inte erbjuds på Åland?” fick vi 65 svar, av vilka t.ex. 32 procent önskade en ordentlig simhall, 12 procent önskade en ny biograf och lika många önskade mer motorsport, 11 procent önskade en skidtunnel och/eller möjlighet att skida slalom och nio procent önskade större musikutbud.

5.3. Faktorer som begränsar fritidsutövandet

De svarande skulle även ange om någonting begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter genom att kryssa för något/några av följande svarsalternativ: ingenting begränsar mitt utövande av fritidsaktiviteter, tidsbrist, bristande utbud, brist på pengar, brist på umgänge och hälsan. De gavs även möjlighet att nämna andra än de uppräknade faktorerna.

Tabell 5.5. Vilka faktorer begränsar Ditt utövande av fritidsaktiviteter? Andelen svarande i procent.

Kön	Ålder	Ingenting begränsar	Tidsbrist	Bristande utbud	Brist på pengar	Brist på umgänge	Hälsan
Kvinnor	13-24 år	8%	56%	26%	32%	9%	11%
	25-64 år	22%	52%	9%	10%	5%	4%
	65+ år	17%	8%	2%	8%	0%	45%
	Totalt	18%	44%	11%	14%	5%	13%
Män	13-24 år	24%	38%	10%	28%	7%	3%
	25-64 år	15%	62%	11%	9%	1%	13%
	65+ år	33%	12%	7%	8%	0%	36%
	Totalt	20%	50%	10%	12%	2%	15%
Totalt	13-24 år	16%	47%	18%	30%	8%	7%
	25-64 år	19%	57%	10%	9%	3%	9%
	65+ år	24%	10%	4%	8%	0%	41%
	Totalt	19%	47%	11%	13%	4%	14%

Se motsvarande uppgifter i diagrammet B10 i tabellbilagan samt tabell B13 i tabellbilagan för en indelning i alla sju åldersgrupper.

Av de som svarat på frågan uppgav hela 47 procent att tidsbrist begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter. Andra faktorer som de svarande nämnde var långa avstånd och dåliga kommunikationer, skiftesjobb/sjöjobb, småbarn i familjen, studier och dålig motivation.

Det verkar inte finnas signifikanta skillnader mellan könen.

Ålder

Svarandes ålder verkar vara av betydelse för svarsalternativen: tidsbrist, vikande hälsa och brist på pengar (se tabell B13 i tabellbilagan). Hela 70 procent av 35-44-åringarna uppgav att bristen på tid begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter. Tidsbristen verkar vara av stor betydelse även bland 25-34-åringarna (63 procent) och 45-54-åringarna (59 procent). Det som är lite förvånansvärt är att hälften av 13-17-åringarna upplever att tidsbrist begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter. En större andel av tjejerna jämfört med killarna i åldern 13-24 svarade att tidsbrist begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter.

Av de 65 år fyllda uppgav 41 procent och av 55-64-åringarna 22 procent att vikande hälsa utgör en begränsande faktor. Svarandes hälsotillstånd verkar av naturliga skäl vara en mer betydande faktor ju högre upp i åldrarna de kommer med ett undantag. Hela tio procent av 13-17-åringarna svarade att deras hälsa begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter, medan endast sex procent av t.ex. 45-54-åringarna uppgav detta som orsak. En större andel av tjejerna (elva procent) jämfört med killarna (tre procent) i åldern 13-24 svarade att deras hälsa begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter.

Brist på pengar verkar vara en relativt vanlig begränsande orsak i synnerhet bland de yngre, 34 procent av 18-24-åringarna och 26 procent av 13-17-åringarna. Det finns en liten skillnad mellan könen: 32 procent av tjejerna och 28 procent av killarna i åldern 13-24 svarade att brist på pengar begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter.

Bosättningsort

Svarandes bosättningsort verkar endast ha betydelse, då det gäller svarandes hälsotillstånd. Av invånarna i randkommunerna svarade 24 procent att deras hälsa begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter. Motsvarande andel för skärgårdsborna var 17 procent, för invånarna i centrankommunerna 16 procent och för mariehamnarna åtta procent. En orsak till dessa skillnader kan vara att andelen äldre personer är större i skärgården (24 procent är 65 år eller äldre) och i randkommunerna (18 procent) jämfört med centrankommunerna (14 procent) och Mariehamn (16 procent).

Utbildningsnivå

Svarandes utbildningsnivå verkar ha betydelse för andelen som angav tidsbrist, vikande hälsa, brist på pengar samt bristande utbud som begränsande faktorer. Ju högre utbildning de svarande har, desto större andel svarade att bristen på tid begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter. Av de med folkskoleutbildning svarade 21 procent att tidsbrist är en begränsande faktor, medan andelen bland de högskoleutbildade var hela 67 procent. En femtedel av de högutbildade svarade att bristande utbudet begränsade deras utövande av fritidsaktiviteter, medan ingen av de svarande med folkskoleutbildning verkar vara missnöjd med utbudet. En fjärdedel av de med utbildning på grundskolenivå och 16 procent av de med yrkes-, institut- eller gymnasieutbildning uppgav brist på pengar som begränsande faktor.

Socioekonomisk ställning

Även de svarandes socioekonomiska ställning verkar ha betydelse för andelen som svarade vikande hälsa, tidsbrist och brist på pengar som faktorer som begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter. Bland pensionärerna svarade 45 procent att hälsan begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter, medan ingen av gruppen hemarbetande gav detta som orsak. Över hälften av alla socioekonomiska grupper, förutom pensionärerna, svarade att tidsbrist begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter: 66 procent av gruppen företagare, 59 procent av löntagarna, 55 procent av gruppen hemarbetande samt 53 procent av de studerande. Av gruppen hemarbetande svarade 32 procent att brist på pengar begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter. Även en stor andel av de studerande uppgav detta som orsak.

Familj

Familjens storlek verkar ha betydelse för tre svarsalternativ: tidsbrist, vikande hälsa och bristande utbud. Tendensen är att ju fler familjemedlemmar, desto större andel som gav tidsbrist och bristande utbud som orsak, medan det motsatta gäller för vikande hälsa. Sålunda verkar det som om en större andel av de som lever ensamma är sjukare. En större andel av hushåll med endast en vuxen jämfört med hushåll med flera vuxna svarade att bristen på

umgänge, vikande hälsa och brist på pengar begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter. Brist på tid verkar vara vanligare i familjer med fler vuxna.

I snitt svarade 72 procent av barnfamiljerna att bristen på tid begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter. En femtedel av de som tillhör hushåll utan barn gav vikande hälsa som orsak. Dessutom verkar det som om en större andel av hushåll utan barn svarat att ingenting begränsar deras utövande. Bristande utbud verkar vara en vanlig orsak bland familjer med barn i åldrarna 8-18 år. Bland hushåll med endast en förälder verkar bristen på pengar samt bristen på umgänge begränsa svarandes utövande av fritidsaktiviteter.

Genom att mer ingående se på 25-64-åringarnas familjesituation (se tabell 5.6) kan man se att nästan en fjärdedel av de utan barn uppgav att ingenting begränsar deras utövande, medan motsvarande andel av de med småbarn endast var åtta procent och de med 8-18-åriga barn 15 procent. Jämför man skillnaderna mellan män och kvinnor, så svarade hela 32 procent av kvinnorna utan barn jämfört med 19 procent av männen utan barn att ingenting begränsar deras fritidsutövande. Endast fem procent av kvinnorna med småbarn uppgav att ingenting begränsar deras utövande.

Hela 82 procent av de som tillhör en småbarnsfamilj och 70 procent av de som tillhör en familj med 8-18-åringar uppgav att tidsbrist begränsar deras utövande, medan motsvarande siffra för de utan barn var 41 procent. Av männen med småbarn svarade 89 procent att tidsbrist begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter, medan motsvarande siffra för kvinnorna med småbarn var 75 procent. Även en stor andel (84 procent) av männen med lite äldre barn uppgav tidsbrist som begränsande faktor.

Tabell 5.6. Vilka faktorer begränsar Ditt utövande av fritidsaktiviteter? Andelen Svarande i åldern 25-64 i procent

Kön	Barn	Inte- ingenting begränsar	Tidsbrist	Bristande utbud	Brist på pengar	Brist på Umgänge	Hälsan
Kvinnor 25-64 år	Utan barn	32%	38%	12%	4%	6%	7%
	0-7 år	5%	75%	6%	9%	0%	0%
	8-18 år	17%	60%	6%	19%	7%	3%
	Totalt	22%	52%	9%	10%	5%	4%
Män 25-64 år	Utan barn	19%	43%	8%	8%	1%	22%
	0-7 år	11%	89%	10%	16%	5%	5%
	8-18 år	12%	84%	19%	6%	0%	0%
	Totalt	15%	62%	11%	9%	1%	13%
Totalt 25-64- Åringar	Utan barn	24%	41%	10%	6%	3%	15%
	0-7 år	8%	82%	8%	12%	2%	2%
	8-18 år	15%	70%	12%	13%	4%	2%
	Totalt	19%	57%	10%	9%	3%	9%

Se även tabell B13 i tabellbilagan.

En mindre andel av de utan barn uppgav att brist på pengar begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter.

Arbete/fritid

Ju fler timmar per vecka de svarande uppgav att de förvärvsarbetar, desto större andel svarade att tidsbrist begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter. Sålunda har en större andel av de svarande som uppgett att de förvärvsarbetar färre timmar per vecka, uppgett att brist på pengar begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter.

5.4. Hur mycket spenderar Du på Dina fritidsintressen?

Det är intressant att se hur mycket pengar olika grupper lägger ned på sina fritidsaktiviteter. Uppgifterna bör dock tolkas med försiktighet, eftersom de svarande själva fått avgöra vad som skall räknas till deras fritidsaktiviteter. På frågan ”Hur mycket pengar lägger Du uppskattningsvis ned på Dina fritidsaktiviteter per månad?” svarade 208 stycken. Den summa som flest, 19 procent, uppgav att de spenderar per månad var 200 FIM följt av 16 procent som svarade 100 FIM, 12 procent 500 FIM och åtta procent 1.000 FIM per månad. Det finns också de, sju procent, som svarade att de inte spenderar något på sina fritidsintressen. I medeltal spenderar de svarande 380 FIM per månad.

Av de svarande uppgav 32 procent att de spenderar 100 FIM eller mindre per månad, 56 procent högst 200 FIM, 64 procent högst 300 FIM, 71 procent högst 400 FIM samt 84 procent högst 500 FIM. Cirka 95 procent av de som svarat på frågan uppgav att de spenderar 1.000 FIM eller mindre per månad.

Tabell 5.7. Hur mycket spenderar Du i snitt per månad på Dina fritidsintressen?

Kön	Ålder	FIM/månad
Kvinnor	13-24 år	180
	25-64 år	310
	65-	280
	Totalt	270
Män	13-24 år	310
	25-64 år	540
	65-	190
	Totalt	460
Totalt	13-24 år	250
	25-64 år	440
	65-	220
	Totalt	380

Avrundat till hela tiotal.

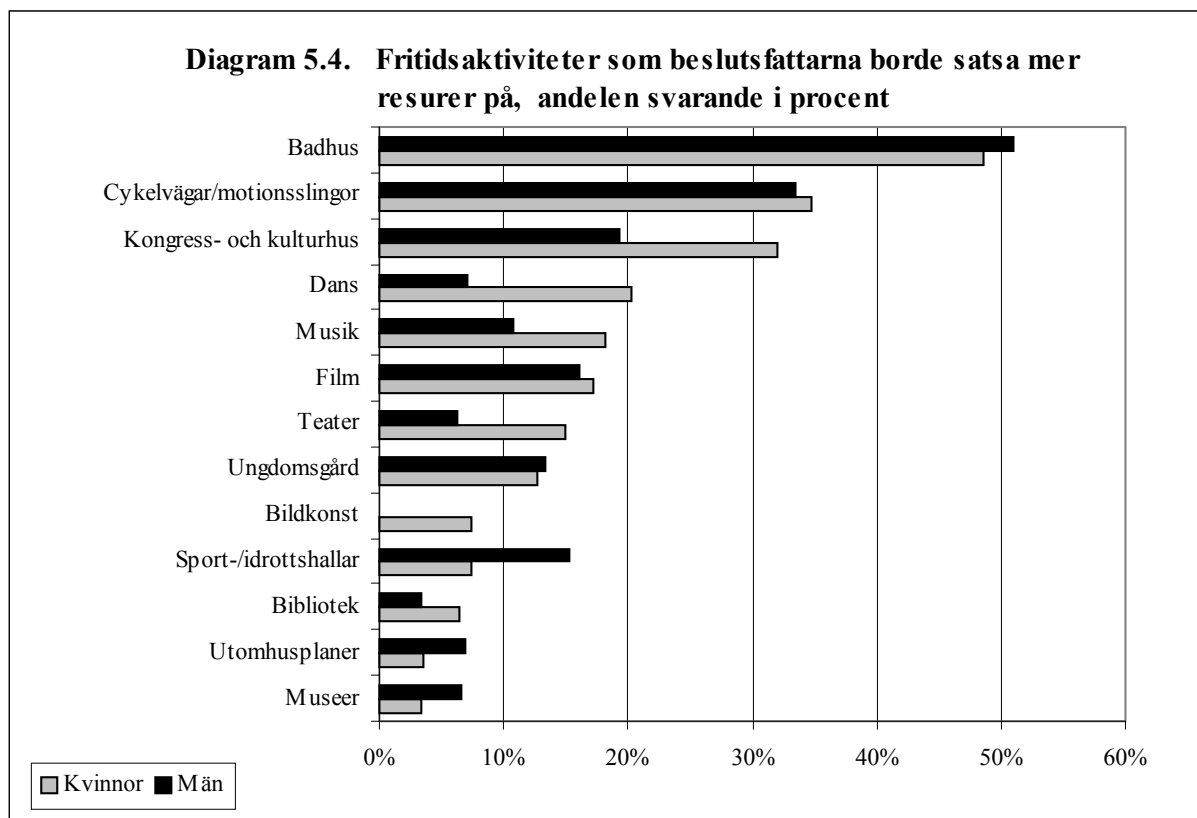
Svarandes kön, utbildningsnivå och antal timmar förvärvsarbete respektive fritid verkar vara signifikant för hur mycket pengar de spenderar på sina fritidsaktiviteter. Kvinnorna spenderar avsevärt mindre, i snitt 270 FIM per månad, jämfört med männen som spenderar 460 FIM per månad.

Två utbildningsgrupper spenderar över genomsnittet och två under. Mest spenderar de högskoleutbildade (490 FIM) och därefter gruppen med yrkes-, institut- eller gymnasieutbildning (390 FIM), medan de med folkskoleutbildning (260 FIM) och de med utbildning på grundskolenivå (210 FIM) spenderar under genomsnittet.

Ju fler timmar per vecka de svarande uppgett att de förvärvsarbetar, desto mer spenderar de också på sina fritidsintressen.

5.5. Satsa mer på!

De svarande uppmanades att kryssa för något eller några av 13 olika svarsalternativ (se diagram 5.4), som de tycker att beslutsfattarna borde satsa mer resurser på då det gäller fritidsaktiviteter. Dessutom gavs de möjlighet att själva komma med förslag på fritidsaktiviteter som det borde satsas mer på. Några kommentarer/förslag gällde: motorsport, en ny biograf, ungdomsaktiviteter, hästsport, annan sport, barnaktiviteter, kultur, badplatser, skidtunnel och golf.

Se även tabellerna B14 och B15 i tabellbilagan. (Se avsnitt 5.6 för en genomgång av de fritidsaktiviteter som beslutsfattarna borde satsa mindre resurser på)

Ungefär hälften av kvinnorna och männen vill att beslutsfattarna skall satsa mer resurser på ett badhus. På andra plats på både kvinnornas och männens lista kom cykelvägar/motionsslingor (34 procent) och på tredje plats ett kongress och kulturhus. En större andel av kvinnorna (32 procent) jämfört med männen (19 procent) önskade mer resurser på ett kongress- och kulturhus.

Kön

Det finns signifikanta skillnader i kvinnors och mäns önskemål gällande vilka fritidsaktiviteter som det borde satsas mer resurser på. Kvinnor verkar vilja att beslutsfattarna skall satsa mer resurser på bildkonst, dans, kongress- och kulturhus, teater, medan en större andel av männen vill att beslutsfattarna skall satsa mer på sport- och idrottshallar.

Ålder

Svarandes ålder verkar också ha betydelse för vilka fritidsaktiviteter de vill att det skall satsas mer resurser på (se tabell B15 i tabellbilagan). I synnerhet yngre vill att det skall satsas mer på film, sport- och idrottshallar, musik, bildkonst samt andra fritidsaktiviteter. Hälften av 18-24-åringarna, 38 procent av 13-17-åringarna och en femtedel av 25-34-åringarna önskar mer resurser på film. En större andel av de yngre vill också att det skall satsas mer på sport- och idrottshallarna: 35 procent av 13-17-åringarna och 18 procent av 18-24-åringarna. Av 13-17-åringarna önskar 34 procent och av 18-24-åringarna 26 procent mer satsningar på musik. I synnerhet 13-17-åringarna (15 procent) vill att man skall satsa mer på bildkonst. Drygt 40 procent av de 45 år fyllda önskar att beslutsfattarna skulle satsa mer resurser på cykel-, promenadvägar och motionsslingor.

Det framkom inte några signifikanta skillnader mellan de fyra bosättningsregionerna.

Utbildningsnivå

Svarandes utbildningsnivå verkar vara signifikant för deras önskan om mer resurser på följande anläggningar eller fritidsaktiviteter: kongress- och kulturhus, badhus, film, teater, cykel-/promenadvägar/motionsslingor samt bibliotek. De högskoleutbildade visar det största intresset för mer resurser på nästan alla dessa fritidsaktiviteter. Intresset för ett badhus är som störst bland de högskoleutbildade (62 procent) liksom för ett kongress- och kulturhus (46 procent), cykel-/promenadvägar/motionsslingor (43 procent), bibliotek (elva procent) samt teater (en femtedel). Intresset för film är störst bland de med utbildning på grundskolenivå (29 procent).

Socioekonomisk ställning

Även de svarandes socioekonomiska ställning verkar ha betydelse, då man ser på vilka fritidsaktiviteter de önskar att beslutsfattarna skall satsa mer resurser på. De studerande är den

socioekonomiska grupp som visar det största intresset för mer resurser på följande fritidsaktiviteter: film (40 procent), musik (33 procent), sport- och idrottshallar (28 procent) och dans (27 procent). Dessutom är drygt en femtedel av gruppen hemarbetande intresserade av mer resurser på film.

Familjen

Familjens storlek verkar ha betydelse för om de svarande önskar mer resurser på badhus samt sport- och idrottshallar. Ju större familj, desto större verkar intresset för badhus vara. Medan de som lever ensamma verkar vara mer intresserade av sport- och idrottshallar (15 procent). Intresset för ett badhus verkar vara större bland familjer med barn än de utan: 62 procent av barnfamiljerna önskar ett badhus jämfört med 42 procent av de svarande utan barn i familjen. Familjer med små barn (0-7 år) verkar speciellt intresserade av ett badhus samt sport- och idrottshallar. Familjer med barn i åldrarna 8-12 är speciellt intresserade av att det satsas mer resurser på bildkonst och ett badhus. Familjer med tonåringar är däremot speciellt intresserade av att det satsas mer på musik.

Ju fler vuxna familjemedlemmar, desto mer intresserade verkar de svarande vara av att det satsas på bildkonst, teater, dans och musik. Familjer med två vuxna verkar vara minst intresserade av att det satsas mer resurser på utomhusplaner, vilket familjer med en vuxen och i synnerhet tre vuxna är. Hushåll som består av en förälder är speciellt intresserade av att det satsas mer resurser på ett badhus.

Arbete/fritid

Intresset för att beslutsfattarna skall satsa mer resurser på teater verkar vara större bland dem som förvärvsarbetar få timmar. De som har mest fritid liksom de som har minst verkar vara mest intresserade av att det satsas mer på ungdomsgårdar.

5.6. Satsa mindre på!

Förutom att de svarande uppmanades att kryssa för något eller några av 13 olika svarsalternativ, som de tycker att beslutsfattarna borde satsa mer resurser på, uppmanades de på motsvarande sätt att kryssa för något eller några av de svarsalternativ som de tycker att beslutsfattarna borde satsa mindre resurser på. Dessutom gavs de möjlighet att själva komma med förslag på fritidsaktiviteter som det borde satsas mindre resurser på. På den öppna frågan fick vi 16 stycken svar, av vilka 10 svarande ungefär uttryckte sig så här ”Politikerna borde prata mindre och handla mer”.

Några av resultaten tyder på att det finns en risk att vissa svarande inte uppmärksammat att vi frågade efter vad de tycker att beslutsfattarna borde satsa mindre på och inte mer.

Tabell 5.8. Fritidsaktiviteter som beslutsfattarna borde satsas mindre resurser på, andelen svarande i procent

Kvinnor	Andel	Män	Andel	Totalt	Andel
Sport-/idrottshallar	23%	Kongress- och kulturhus	31%	Kongress- och kulturhus	24%
Kongress- och kulturhus	17%	Sport-/idrottshallar	23%	Sport-/idrottshallar	23%
Badhus	11%	Badhus	14%	Badhus	12%
Museer	9%	Museer	10%	Museer	9%
Utomhusplaner	5%	Teater	9%	Teater	5%
Bildkonst	3%	Bibliotek	8%	Bibliotek	5%
Bibliotek	3%	Bildkonst	7%	Bildkonst	5%
Ungdomsgård	2%	Utomhusplaner	5%	Utomhusplaner	5%
Teater	2%	Dans	4%	Ungdomsgård	3%
Film	1%	Ungdomsgård	3%	Dans	2%
Musik	1%	Musik	2%	Musik	2%
Dans	1%	Cykelvägar/motionsslingor	0%	Film	1%
Cykelvägar/motionsslingor	1%	Film	0%	Cykelvägar/motionsslingor	1%

Se avsnitt 5.5 och tabellerna B14 och B15 i tabellbilagan för fritidsaktiviteter som beslutsfattarna borde satsa mer resurser på.

Kön

Signifikanta skillnader mellan könen kom fram då det gällde satsningar på teater samt kongress- och kulturhuset. Nio procent av männen tycker att beslutsfattarna borde satsa mindre på teater jämfört med 2 procent av kvinnorna. Dessutom tycker hela 31 procent av männen och 17 procent av kvinnorna att det skulle satsas mindre resurser på ett kongress- och kulturhus.

Ålder

Även svarandes ålder har betydelse för hur de har svarat på frågan då det gäller följande fritidsaktiviteter/anläggningar: museer, kongress- och kulturhus, ungdomsgård, bibliotek, utomhusplaner, teater och dans, som de två yngsta åldersgrupperna (men även 25-34-åringarna då det gäller kongress- och kulturhuset) vill att beslutsfattarna skall satsa mindre resurser på. Den åldersgrupp som verkar vara den som vill att beslutsfattarna skall spara mest är 18-24-åringarna. Av dem önskar 40 procent att beslutsfattarna skall satsa mindre resurser på kongress- och kulturhuset, 37 procent vill satsa mindre på museer, 18 procent mindre på bibliotek, 11 procent mindre på ungdomsgårdar samt sju procent av dem önskar mindre satsningar på musik.

De svarandes boställningsort verkar inte vara signifikant för denna fråga.

Utbildningsnivå

Även svarandes utbildningsnivå verkar ha betydelse, då man ser på vilka fritidsaktiviteter de önskar att beslutsfattarna skall satsa mindre på. De med utbildning på grundskolenivå är enligt denna undersökning den grupp som mest uttryckt önskan om att det skall satsas mindre på: utomhusplaner (15 procent), teater (14 procent), museer (19 procent), cykel-, promenadvägar

och motionsslingor (4 procent) samt kongress- och kulturhus (30 procent). En annan grupp som verkar vara motståndare till byggandet av ett kongress- och kulturhus är de yrkes-, institut- eller gymnasieutbildade (30 procent). De högskoleutbildade igen önskar att det skall satsas mindre resurser på sport- och idrottshallar (38 procent). Motsvarande siffra för de med utbildning på grundskolenivå är 30 procent, de med yrkes-, institut- eller gymnasieutbildning är 20 procent samt 10 procent av de med folkskola.

Socioekonomisk ställning

Svarandes socioekonomiska ställning verkar också vara signifikant, då man ser på vilka fritidsaktiviteter de önskar att man skall satsa mindre på. Av gruppen studerande tycker en fjärdedel att man skall satsa mindre på museer och nio procent att man skall satsa mindre på ungdomsgårdar.

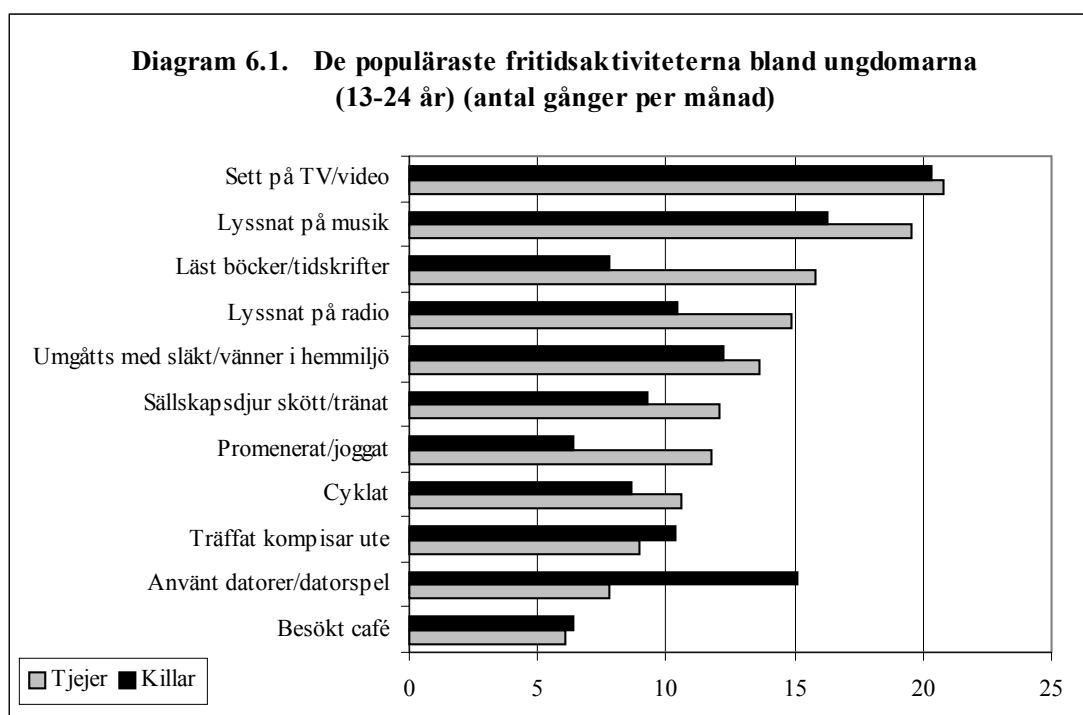

6. Ålänningarnas kultur- och fritidsvanor

Syftet med detta kapitel är att ur en lite annan synvinkel se hur två av de viktigaste faktorerna, kön och ålder, påverkar ålänningarnas kultur- och fritidsvanor. Syftet med att grovt indela de svarande i sex grupper: killar och tjejer i 13-24-års åldern, manliga och kvinnliga 25-64-åringar samt kvinnliga och manliga pensionärer, är att försöka generalisera det omfattande siffermaterialet. Avsnittet kan sålunda samtidigt ses som en sammanfattning av rapporten. I slutordet görs ett försök att mycket kort beskriva rapportens kärnresultat.

6.1. UNGDOMARNA

De åländska tjejerna i åldern 13-24 år förvärvsarbetar i snitt elva timmar per vecka och upplever att de har 28 timmar per vecka tid för egna fritidsaktiviteter. De åländska killarna förvärvsarbetar ungefär lika många timmar per vecka, men upplever att de har 18 timmar per vecka tid för egna fritidsaktiviteter.

Se även tabellerna B2-B4 i tabellbilagan.

TV-tittande är den vanligaste fritidssysselsättningen både bland tjejer och killar och de tittar ungefär lika ofta på TV/video per månad (se diagram 6.1). Att lyssna på musik är både bland tjejer och killar den näst populäraste fritidssysselsättningen, men tjejer gör det lite oftare. På tredje plats kommer på tjejernas lista läsning och på killarnas användning av datorer/datorspel. Tjejernas och killarnas populäraste fritidssysselsättningar består i stort av samma aktiviteter, men de utövar dem inte lika ofta. Tjejer använder t.ex. inte datorer lika ofta

som killar (8 respektive 15 gånger per månad), men de läser oftare jämfört med killarna (16 respektive 8 gånger per månad).

De åländska tjejerna deltar inte aktivt i lika många föreningars verksamhet som de åländska killarna (0,8 stycken jämfört med 1,1). Den klart populäraste föreningstypen både bland tjejer och killar är idrottsföreningarna - en fjärdedel av tjejerna och 34 procent av killar deltar aktivt i någon idrottsförenings verksamhet. På andra plats kommer bland tjejerna deltagande i musikförening och bland killarna motorförening. Tio procent av tjejerna deltar aktivt i någon hjälporganisationens verksamhet och 13 procent av killarna deltar i frivillig brandkårsverksamhet.

Tabell 6.1. De populäraste föreningarna bland ungdomarna, andelen svarande som deltagit aktivt i procent

Tjejer (13-24 år)	Andel	Killar (13-24 år)	Andel
Idrottsförening	25%	Idrottsförening	34%
Musikförening	11%	Motorförening	14%
Hjälpporganisation	10%	Frivillig Brandkår	13%
Ungdomsförening	9%	Ungdomsförening	7%
Fackförening	4%	Jakt-/Fiskeförening	7%
Natur-/Miljöförening	4%	Hem och Skola	5%
Fredsörening	4%	Musikförening	5%
Hem och Skola	3%	Handikapp-, sjukdomsrelaterad	3%
Motorförening	3%	Fredsörening	3%
Hälsofrämjande	3%	Teaterförening	3%
Nykterhetsförening	3%	De övriga föreningarna	0%

Se även tabellerna B5 och B6 i tabellbilagan!

Bland tjejerna i ålder 13-24 år var 18 procent mycket nöjda med sin fritid och 57 procent ganska nöjda, medan hela 37 procent av killarna var mycket nöjda och hälften var ganska nöjda.

På frågan ”Hur nöjd är Du med utbudet av fritidsaktiviteter i Din kommun” svarade drygt en fjärdedel av tjejerna att de var nöjda (mycket eller ganska nöjda) med utbudet, medan 33 procent svarade att de var missnöjda (ganska eller helt missnöjda). Killarna verkade mer nöjda med kommunens utbud av fritidsaktiviteter (33 procent), medan 23 procent var missnöjda.

Tabell 6.2. De femton populäraste evenemangen och aktiviteterna på Åland år 2000 bland ungdomarna, andelen besökare i procent

Tjejer (13-24 år)	Andel	Killar (13-24 år)	Andel
Rock Off	92%	Rock Off	77%
Tall Ships Race	62%	Köpmanna-/Godbymässan	45%
Ålands Sjödagar	32%	Tall Ships Race	41%
Köpmanna-/Godbymässan	31%	Kulturnatt 2000	18%
Kulturnatt 2000	29%	Ung 2000	18%
Ung 2000	27%	Ålands Sjödagar	18%
ATP Åland Classics	19%	Cirkus	16%
Hästens dag	18%	Andra åländska teateruppsättningar	13%
Andra åländska teateruppsättningar	16%	ATP Åland Classics	11%
Musikteatern Katrina	15%	Finlandssvensk gymnastikfest	10%
Filmfestivalen Vera	15%	Idrottens dag	8%
Cirkus	14%	Ordnade sommarlovsaktiviteter	8%
Kulturfestival på Åland	11%	Alandia Cup	8%
Alandia Jazz Festival	10%	Mästarcupen - ishockey	8%
Mariehamns litteraturdagar	8%	Hästens dag	8%

Se även tabellerna B8 och B9 i tabellbilagan.

Bland åländska tjejer och killar i ålder 13-24 var Rock Off det klart populäraste evenemanget på Åland år 2000. Det besöktes av 92 procent av tjejerna och 77 procent av killarna. Evenemanget Tall Ships Race besöktes av 62 procent av tjejerna och 41 procent av killarna. 45 procent av killarna och 31 procent av tjejerna besökte Köpmanna- och/eller Godbymässan år 2000. Ålands Sjödagar kom på tredje plats på tjejernas lista och på sjätte plats på killarnas lista.

Tabell 6.3. De tio populäraste museerna på Åland år 2000 bland ungdomarna, andelen besökare i procent

Tjejer (13-24 år)	Andel	Killar (13-24 år)	Andel
Ålands Museum	26%	Kastelholms slottsruin	31%
Bomarsunds fästningsruiner	24%	Sjökvarteret	26%
Jan Karlsgårdens Friluftsmuseum	22%	Bomarsunds fästningsruiner	21%
Sjökvarteret	22%	Jan Karlsgårdens Friluftsmuseum	21%
Kastelholms slottsruin	15%	Kronohäktet Vita Björn	18%
Lemböte Kapellruin	14%	Ålands Museum	16%
Ålands Konstmuseum	14%	Museifartyget Pommern	13%
Ålands Sjöfartsmuseum	9%	Stenåldersbyn i Långbergsöda	13%
Museifartyget Pommern	9%	Ålands Sjöfartsmuseum	10%
Kronohäktet Vita Björn	9%	Ålands Brandkårsmuseum	9%

Se tabell 3.1. samt tabell B10 i tabellbilagan.

Det populäraste museet bland tjejerna verkar Ålands Museum vara, som lockade 26 procent av dem. Kastelholms slottsruin lockade hela 31 procent av killarna.

De åländska tjejerna var de flitigaste utövarna av fritidsaktiviteter utanför Åland år 2000: drygt 30 procent reste en gång per månad eller oftare och ca 60 procent reste 4-11 gånger per år. Nästan en fjärdedel av killarna reste minst en gång per månad bort från Åland på sin fritid och nästan hälften reste 4-11 gånger per år. Jämfört med 25-64-åringarna och pensionärerna reser ungdomarna avsevärt oftare, vilket delvis kan bero på att vissa ungdomar studerar utanför Åland och sålunda reser ofta.

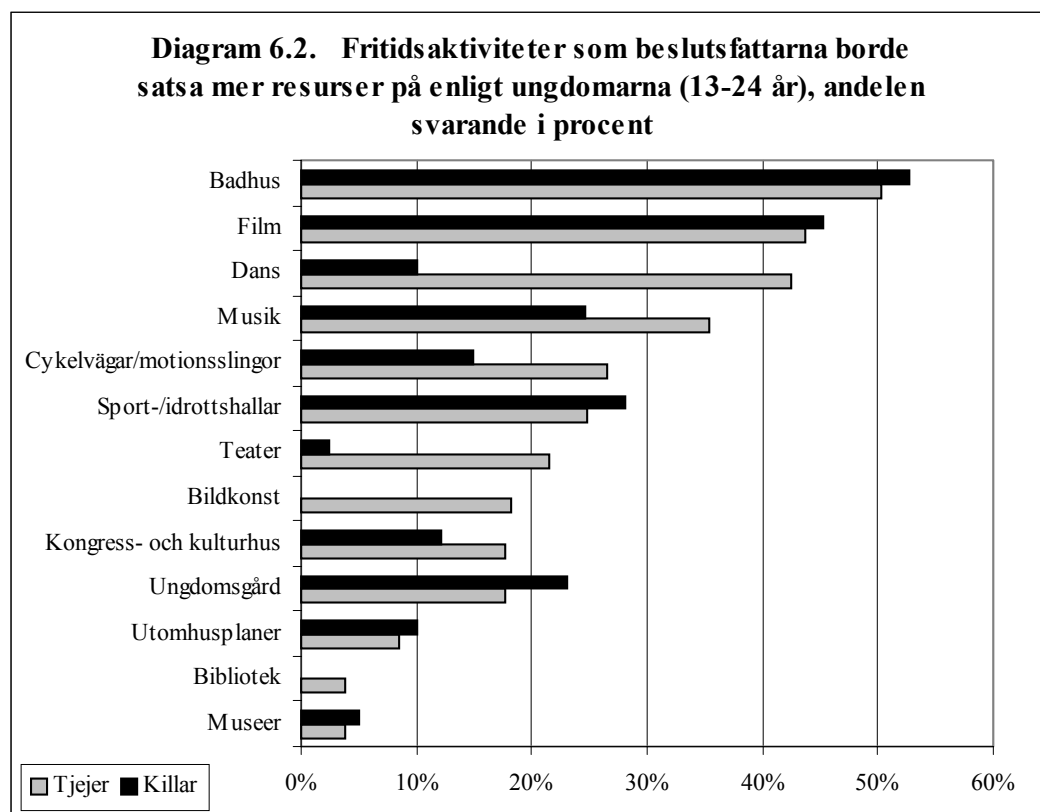
Tabell 6.4. De tio populäraste fritidsaktiviteterna utanför Åland år 2000 bland ungdomarna, andelen utövare i procent

Tjejer (13-24 år)	Andel	Killar (13-24 år)	Andel
Besökt vänner/släkt	82%	Besökt vänner/släkt	66%
Solat och badat	53%	Tränat/tävlat idrott	31%
Gått på konsert	27%	Besökt badhus	27%
Besökt utställning	27%	Besökt idrottstävling	25%
Åkt slalom, skidor	25%	Besökt djurpark/nöjesfält	24%
Tränat/tävlat idrott	25%	Solat och badat	24%
Besökt djurpark/nöjesfält	24%	Besökt mäss	22%
Besökt museum	23%	Åkt slalom, skidor	22%
Gått på teater	18%	Besökt utställning	12%
Besökt mäss	16%	Besökt museum	11%

Att besöka släkt och vänner verkar vara den populäraste fritidsaktiviteten utanför Åland år 2000 både bland åländska tjejer och killar. Hela 82 procent av tjejerna och 66 procent av killarna uppgav att de gjort det. Över hälften av tjejerna svarade att de har rest bort för att sola och bada. Den näst populäraste fritidsaktiviteten utanför Åland bland killarna var att träna/tävla i någon idrott, vilket 31 procent av killarna gjorde.

Hela 56 procent av tjejerna svarade att tidsbrist begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter jämfört med 38 procent av killarna (se diagram B10 i tabellbilagan). Brist på pengar är en annan faktor som relativt många tjejer (32 procent) och killar (28 procent) tycker att begränsar deras fritidsutövande. Dessutom svarade 26 procent av tjejerna att bristande utbud begränsar deras fritidsutövande.

De åländska tjejerna spenderar i snitt 180 FIM per månad på sina fritidsintressen, medan motsvarande belopp för killarna är 310 FIM. Tjejer är den grupp som verkar spendera minst på sina fritidsintressen (se tabellen 5.7).

Se även tabellerna B14 och B15 i tabellbilagan.

Hälften av tjejerna och killarna önskar att beslutsfattarna skulle satsa mer resurser på badhus och ca 45 procent av tjejerna och killarna vill att beslutsfattarna skall satsa mer på film. På tredje plats på tjejernas lista kommer dans, vilket 42 procent önskar mer av. 28 procent av killarna önskar mer resurser på sport- och idrottshallar, vilket kommer på tredje plats på killarnas lista.

Andra undersökningars resultat

Flickors och pojkars fritidsmönster skiljer sig från varandra. Flickor har mer en fritidsstil av att vara, vilket innebär att vara relationsinriktad eller kamratorienterad. Medan pojkar har en fritidsstil att verka d.v.s. lägger större vikt vid aktivitet och handling. (Mia Hanström-Berkana, 1996)

I totalundersökningen bland åländska högstadiel elever i åldrarna 13-15 år som genomfördes för fjärde gången på våren år 2000 svarade de flesta högstadiel eleverna att de oftast tillbringar sin fritid hemma (41 procent), medan alternativet ”Hemma hos kompisar” (24 procent) kom på en andra plats och på Nygatan (17 procent) på tredje plats. En klar majoritet bland 13-15-åringarna svarade att de oftast tillbringar sin tid med kompisarna (72 procent), medan endast 15 procent svarade att de tillbringar mest tid med familjen. Runt 8,5 procent svarade att de oftast är ensamma på sin fritid (17 frågor om livet, Mariehamns stad, 2000). Enligt denna undersökning kom fritidsaktiviteten att umgås med släkt och vänner i hemmiljö på femteplats

på 13-17-åringarnas topp tio lista (se tabell B2 i tabellbilagan). Att träffa kompisar ute t.ex. på stan kom på tionde plats på samma lista.

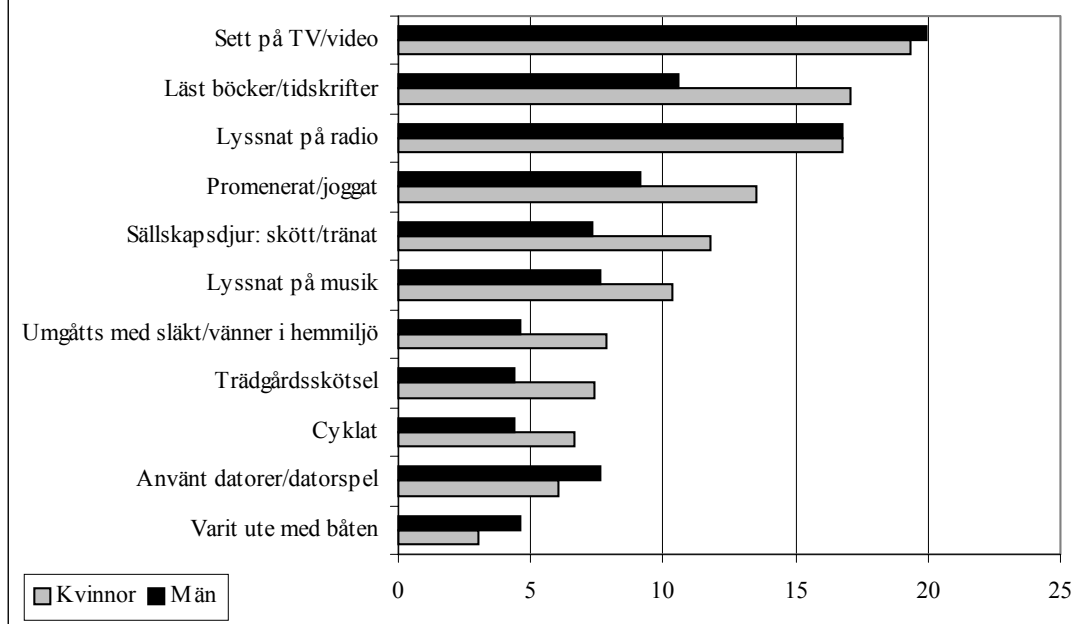
Hösten år 2000 gjordes en trivselundersökning bland Ålands Lyceums elever. På frågan ”Med min fritid trivs jag...” svarade 50 procent av de 341 eleverna att de trivs mycket bra, 45 procent svarade ”Rätt bra”, fyra procent ”Inget vidare” samt noll procent ”Dåligt” (Ålands Lyceum, 2000). Enligt denna undersökning svarade inte en lika stor andel att de är mycket nöjda med sin fritid (31 procent), men 59 procent var ganska nöjda med sin fritid (90 procent var nöjda). Tre procent svarade i denna undersökning att de var ganska missnöjda med sin fritid jämfört med fyra procent som svarade ”Inget vidare” i Ålands Lyceums undersökning. Andelen mycket missnöjda respektive de som svarade att de trivs dåligt med sin fritid var noll procent i de båda undersökningarna. Skillnaderna i undersökningarnas resultat kan bl.a. bero på olika svarsalternativ.

6.2. 25-64-åringarna

De åländska kvinnorna i åldern 25-64 år förvärvsarbetar i snitt 28 timmar per vecka och upplever att de har 12 timmar per vecka tid för egna fritidsaktiviteter. De åländska männen förvärvsarbetar i snitt 38 timmar per vecka och har 15 timmar egen fri tid per vecka. Kvinnorna förvärvsarbetar alltså i snitt tio timmar mindre än männen, vilket kan bero på att kvinnor oftare än män stannar hemma från förvärvslivet då barnen är små samt oftare jobbar deltid. Trots att kvinnorna i snitt förvärvsarbetar färre antal timmar än männen upplever de att de har mindre fri tid än männen. Detta beror troligtvis på att kvinnorna i större utsträckning än männen ägnar fler timmar åt hemarbete.

Kvinnornas och männens topp tio innehåller i stort samma fritidsaktiviteter, men de kommer inte riktigt i samma ordningsföljd (se diagram 6.3). Om vi ser hur ofta de per månad har ägnat sig åt de olika aktiviteterna, så verkar kvinnorna vara lika aktiva eller aktivare utövare än männen förutom då det gäller TV-tittande, användning av datorer samt vara ute med båten.

Diagram 6.3. De populäraste fritidsaktiviteterna bland 25-64-åringarna (antal gånger per månad)

Se även tabellerna B2-B4 i tabellbilagan.

De åländska kvinnorna och männen i åldern 25-64 år deltar aktivt i snitt i en förenings verksamhet. Den populäraste föreningstypen är också bland 25-64-åringarna idrottsföreningarna. På andra plats kommer bland kvinnorna gruppen hembygds-, bya- och Marthaföreningarna och bland männen jakt- och fiskeföreningarna. På tredje plats kommer bland kvinnorna någon fackförening och bland männen Frivillig Brandkår. Sex procent av kvinnorna och sju procent av männen deltar i någon hjälporganisations verksamhet.

Tabell 6.5. De populäraste föreningarna bland 25-64-åringarna, andelen svarande som deltagit aktivt i procent

Kvinnor (25-64 år)	Andel	Män (25-64 år)	Andel
Idrottsförening	13%	Idrottsförening	20%
Hembygdsförening	11%	Jakt-/Fiskeförening	13%
Fackförening	9%	Frivillig Brandkår	7%
Hjälporganisation	6%	Hjälporganisation	7%
Hem och Skola	6%	Fackförening	6%
Branschförening	6%	Politisk förening	5%
Musikförening	6%	Hem och Skola	5%
Allkulturförening	4%	Hembygdsförening	4%
Hälsofrämjande	4%	Branschförening	4%
Natur-/Miljöförening	4%	Musikförening	3%

Se även tabellerna B5 och B6 i tabellbilagan.

En tredjedel av de åländska kvinnorna i åldern 25-64 var mycket nöjda med sin fritid och hälften var ganska nöjda. De åländska männen var inte riktigt lika nöjda: ca 30 procent var mycket nöjda och knappt hälften var ganska nöjda.

Den åländska kvinnan i ålder 25-64 verkar vara relativt nöjd med utbudet av fritidsaktiviteter i den egna kommunen: hela 23 procent svarade att de var mycket nöjda med utbudet och 39 procent att de var ganska nöjda, vilket betyder att 62 procent var nöjda. Endast åtta procent var missnöjda. Inte lika många män var mycket nöjda med kommunens utbud (14 procent), men lite fler var däremot ganska nöjda (43 procent). Sju procent var missnöjda.

Tabell 6.6. De femton populäraste evenemangen och aktiviteterna på Åland år 2000 bland 25-64-åringarna, andelen besökare i procent

Kvinnor (25-64 år)	Andel	Män (25-64 år)	Andel
Rock Off	53%	Rock Off	54%
Ålands Sjödagar	50%	Tall Ships Race	53%
Tall Ships Race	49%	Ålands Sjödagar	50%
Köpmanna-/Godbymässan	41%	Köpmanna-/Godbymässan	41%
Kulturnatt 2000	36%	ATP Åland Classics	30%
Andra åländska teateruppsättningar	33%	Kulturnatt 2000	22%
ATP Åland Classics	28%	Andra åländska teateruppsättningar	19%
Sommarteater	22%	Cirkus	14%
Utomåländska teatergästspel	17%	Alandia Jazz Festival	11%
Alandia Jazz Festival	17%	Musikteatern Katrina	11%
Mariehamns litteraturdagar	16%	Sommarteater	10%
Musikteatern Katrina	15%	Mästarcupen - ishockey	9%
Cirkus	15%	Mariehamns litteraturdagar	7%
Kulturfestival på Åland	10%	Idrottens dag	6%

Se även tabellerna B8 och B9 i tabellbilagan!

Över hälften av kvinnorna och männen i åldern 25-64 år besökte år 2000 musikevenemanget Rock Off. Dessutom besökte hälften av kvinnorna och männen Ålands Sjödagar. Drygt hälften av männen besökte Tall Ships Race och knappt hälften av kvinnorna. Köpmanna- och Godbymässan lockade tillsammans 41 procent av de åländska kvinnorna och männen. Som vi ser så verkar det inte finnas särskilt stora skillnader mellan könen då det gäller andelen besökare av de fyra populäraste evenemangen.

Tabell 6.7. De tio populäraste museerna på Åland år 2000 bland 25-64-åringarna, andelen besökare i procent

Kvinnor (25-64 år)	Andel	Män (25-64 år)	Andel
Sjökvarteret	46%	Sjökvarteret	47%
Ålands Museum	45%	Ålands Museum	26%
Ålands Konstmuseum	33%	Bomarsunds fästningsruiner	23%
Kastelholms slottsruin	32%	Ålands Jakt- och Fiskemuseum	23%
Jan Karlsgårdens Friluftsmuseum	30%	Museifartyget Pommern	23%
Bomarsunds fästningsruiner	28%	Jan Karlsgårdens Friluftsmuseum	23%
Önningebymuseet	26%	Kastelholms slottsruin	20%
Ålands Jakt- och Fiskemuseum	22%	Ålands Sjöfartsmuseum	19%
Eckerö Post- o. Tullhus	19%	Ålands Konstmuseum	15%
Skeppargården Pellas	16%	Stenåldersbyn i Långbergsöda	15%

Se tabell 3.1. samt tabell B10 i tabellbilagan!

Sjökvarteret lockade flest kvinnor (46 procent) och män (47 procent) i åldern 25-64 år. På andra plats kom Ålands Museum, som lockade 45 procent av kvinnorna och 26 procent av männen.

Under år 2000 reste nästan tio procent av kvinnorna i åldern 25-64 år bort från Åland på sin fritid en gång per månad eller oftare och knappt 60 procent reste 4-11 gånger per år. Motsvarande siffror för männen är: 15 procent en gång per månad eller oftare och drygt 40 procent 4-11 gånger per år. Ungefär 30 procent av kvinnorna och männen reste 1-3 gånger per år.

Tabell 6.8. De tio populäraste fritidsaktiviteterna utanför Åland år 2000 bland 25-64-åringarna, andelen utövare i procent

Kvinnor (25-64 år)	Andel	Män (25-64 år)	Andel
Besökt vänner/släkt	70%	Besökt vänner/släkt	56%
Gått på teater	33%	Besökt mäss	34%
Solat och badat	31%	Solat och badat	24%
Besökt djurpark/nöjesfält	30%	Besökt badhus	23%
Besökt museum	29%	Besökt djurpark/nöjesfält	22%
Besökt mäss	27%	Gått på teater	20%
Besökt utställning	23%	Besökt idrottstävling	18%
Besökt badhus	22%	Åkt slalom, skidor	16%
Åkt slalom, skidor	19%	Besökt museum	13%
Gått på konsert	17%	Gått på konsert	12%

Se tabellerna B11 och B12 i tabellbilagan!

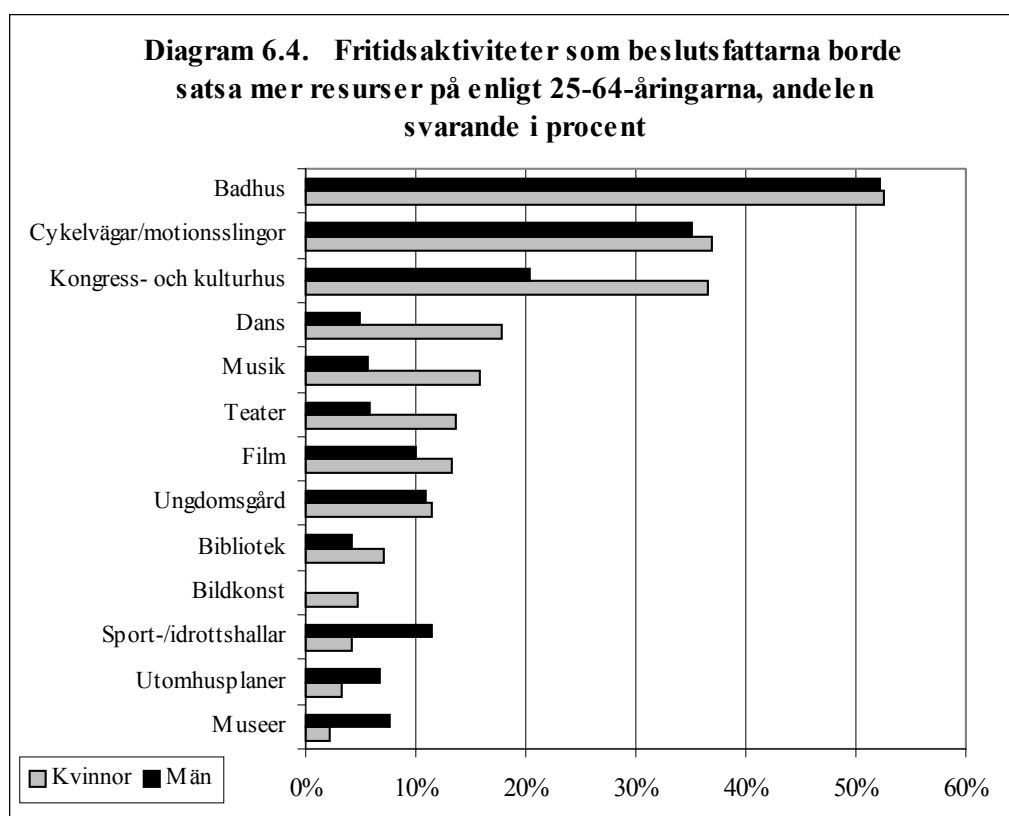
De populäraste fritidsaktiviteterna utanför Åland är också bland 25-64-åringarna att besöka vänner och släkt, vilket lockade 70 procent av kvinnorna och 56 procent av männen. Den näst populäraste fritidsaktiviteten bland kvinnorna var att gå på teater och bland männen att besöka

mässa. På tredje plats kom att sola och bada, vilket 31 procent av kvinnorna och 24 procent av männen gjorde år 2000.

Brist på tid är också bland 25-64-åringarna den klart vanligaste begränsande faktorn (52 procent av kvinnorna och hela 62 procent av männen) (se diagram B10 i tabellbilagan).

De åländska kvinnorna spenderar i snitt 310 FIM per månad jämfört med männen som spenderar 540 FIM (se tabellen 5.7). Männen i åldern 25-64 år verkar vara den grupp som spenderar mest pengar på sina fritidsintressen.

Över hälften av kvinnorna och männen i åldern 25-64 önskar liksom ungdomarna att beslutsfattarna skall satsa mer resurser på ett badhus (se diagram 6.4) På andra plats på ”önskelistan” kom cykelvägar/motionsslingor och på tredje plats ett kongress- och kulturhus.

Se även tabellerna B14 och B15 i tabellbilagan.

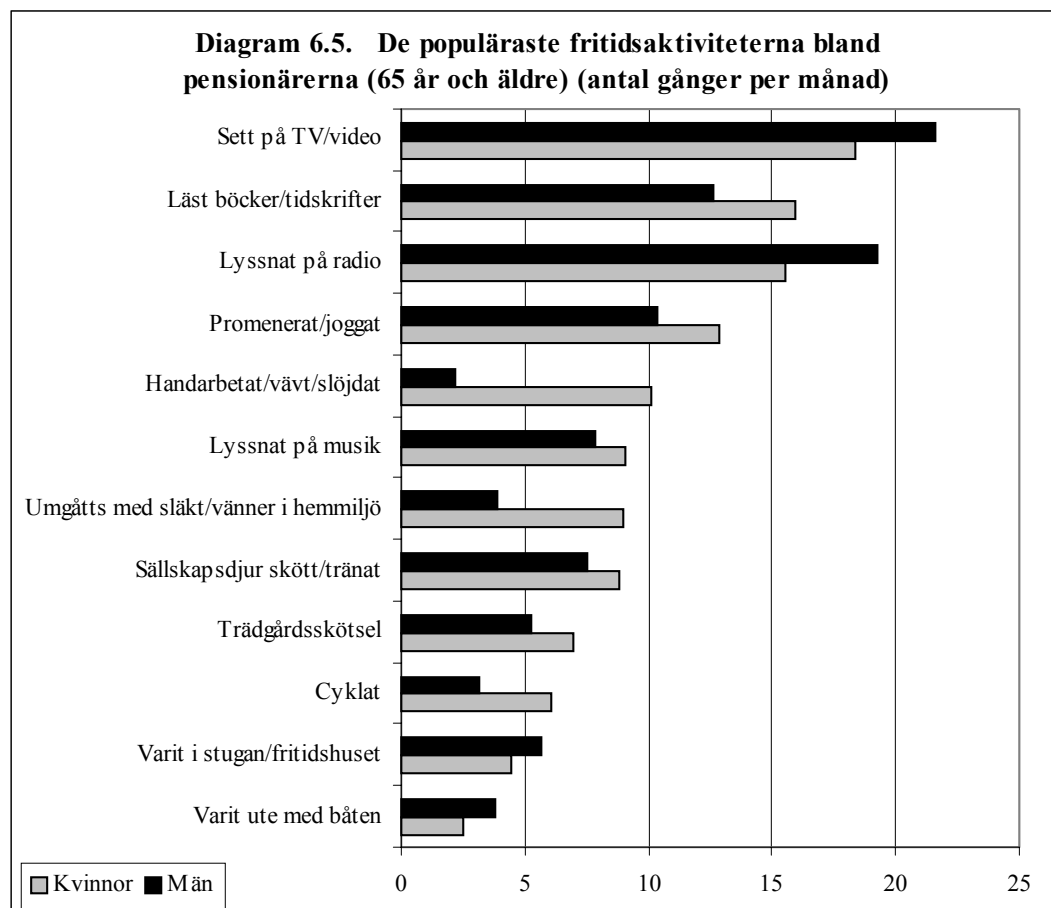
Andra undersökningars resultat

Då barnen föds leder detta till betydande skillnader mellan mäns och kvinnors sätt att använda sin tid. Hemarbete blir en betydande del av kvinnans liv senast efter det första barnets födelse. Då minskar tiden som kvinnor tillbringar på förvärvsarbete, medan tiden som används på hemarbete ökar med ungefär 24 timmar i veckan. Hemarbete ökar även för papporna - med sex timmar per vecka och utan att påverka tiden för förvärvsarbete. Även barnens ålder har en

betydande effekt på föräldrarnas hemarbete – barn under sju år medför avsevärt mer hemarbete. Kvinnors fritid minskar sålunda märkbart, när det finns små barn i familjen. Barn begränsar även pappornas fritid men inte i samma utsträckning som de begränsar mammornas. Männens fritid återgår också snabbare till den tidigare nivån. Då barnen blir äldre och mängden hemarbete minskar, tenderar mammorna att börja förvärvsarbete lika mycket som kvinnor utan barn gör (Statistikcentralen, 1995).

6.3. Pensionärerna

De kvinnliga pensionärerna förvärvsarbetar i snitt under en timme per vecka och upplever att de har hela 71 timmar per vecka tid för egna fritidsaktiviteter. De åländska männen som fyllt 65 år förvärvsarbetar i snitt tre timmar per vecka och upplever att de har 39 timmar per vecka tid för egna fritidsaktiviteter. De stora skillnaderna i de kvinnliga och manliga pensionärernas antal timmar de upplever att de har fri egen tid bygger på deras subjektiva definition av begreppet fritid och skall sålunda tolkas med försiktighet.

Se även tabellerna B2-B4 i tabellbilagan.

De kvinnliga och manliga pensionärernas populäraste fritidsaktiviteter är i stort desamma, men de kommer i lite olika ordningsföljd. Kvinnorna verkar även i denna åldersgrupper vara

aktivare utövare än männen, om man adderar ihop antalet gånger per månad de utfört alla fritidsaktiviteterna. De kvinnliga pensionärerna har utfört aktiviteterna (med undantag av TV-tittande, radiolyssnande, varit i stugan och ute med båten) oftare än männen.

De kvinnliga pensionärerna deltar i snitt i 0,8 föreningars verksamhet och de manliga pensionärerna i 0,9 föreningars verksamhet. De populäraste föreningarna (se tabell 6.9) bland pensionärerna är gruppen hembygds-, bya- och Marthaföreningarna. På andra plats kommer bland de kvinnliga pensionärerna hjälporganisationerna och bland de manliga pensionärerna jakt- och fiskeföreningarna. Lite förvånansvärt är de kvinnliga pensionärernas låga deltagande i pensionärsföreningarna. Åtta procent av de kvinnliga och manliga pensionärerna uppgav att de aktivt deltar i Frivillig Brandkårsverksamhet.

Tabell 6.9. De populäraste föreningarna bland pensionärerna, andelen svarande som deltagit aktivt i procent

Kvinnliga pensionärer	Andel	Manliga pensionärer	Andel
Hembygdsförening	28%	Hembygdsförening	25%
Hjälporganisation	13%	Jakt-/Fiskeförening	14%
Frivillig Brandkår	8%	Pensionärsförening	12%
Natur-/Miljöförening	7%	Frivillig Brandkår	8%
Ungdomsförening	7%	Hjälporganisation	8%
Politisk förening	7%	Invandrarförening	4%
Handikapp-, sjukdomsrelaterad f.	4%	Branschförening	4%
Musikförening	2%	Herrförening	4%
Teaterförening	2%	Musikförening	4%
Övriga föreningar	0%	Idrottsförening	4%

Se även tabellerna B5 och B6 i tabellbilagan!

De som verkar vara mest nöjda med sin fritid är de manliga pensionärerna: hälften var mycket nöjda med sin fritid och 35 procent var ganska nöjda. Drygt 30 procent av de kvinnliga pensionärerna var mycket nöjda och 55 procent ganska nöjda.

De kvinnliga pensionärerna verkar inte vara lika nöjda med den egna kommunens utbud av fritidsaktiviteter som männen: 17 procent av kvinnorna var mycket nöjda jämfört med 36 procent av männen och totalt var 54 procent av kvinnorna nöjda jämfört med 72 procent av männen. En lika stor andel av kvinnorna och männen (mindre än fem procent) var missnöjda.

Tabell 6.10. De femton populäraste evenemangen och aktiviteterna på Åland år 2000 bland pensionärerna, andelen besökare i procent

Kvinnliga pensionärer	Andel	Manliga pensionärer	Andel
Andra åländska teateruppsättningar	32%	Ålands Sjödagar	40%
Musikteatern Katrina	30%	Tall Ships Race	36%
Köpmanna-/Godbymässan	21%	Köpmanna-/Godbymässan	31%
Sommarteater	19%	Andra åländska teateruppsättningar	23%
Tall Ships Race	19%	ATP Åland Classics	16%
Ålands Sjödagar	15%	Sommarteater	16%
Ålands Orgelfestival	9%	Musikteatern Katrina	11%
Alandia Jazz Festival	8%	Rock Off	11%
Finlandssvensk gymnastikfest	8%	Åländsk bokmessa	8%
Åländsk bokmessa	8%	Mariehamns litteraturdagar	4%
Kulturnatt 2000	7%	Filmfestivalen Vera	4%
Mariehamns litteraturdagar	7%	Cirkus	4%
Kulturfestival på Åland	7%	Ålands Orgelfestival	4%
Utomåländska teatergästspel	7%	Utomåländska teatergästspel	4%
Cirkus	4%	Ordnade sportlovsaktiviteter	4%

Se även tabellerna B8 och B9 i tabellbilagan!

De kvinnliga pensionärerna verkar vara speciellt intresserade av att gå på teater: hela 30 procent av de kvinnliga pensionärerna hade gått på musikteatern Katrina och 32 procent hade gått på andra åländska teateruppsättningar. Medan de manliga pensionärerna verkar vara speciellt intresserade av sjöfart: 40 procent besökte Ålands Sjödagar och 36 procent Tall Ships Race. Köpmanna- och Godbymässan lockade 21 procent av kvinnorna och 31 procent av männen.

Tabell 6.11. De tio populäraste museerna på Åland år 2000 bland pensionärerna, andelen besökare i procent

Kvinnliga pensionärer	Andel	Manliga pensionärer	Andel
Jan Karlsgårdens Friluftsmuseum	41%	Sjökvarteret	31%
Ålands Museum	37%	Ålands Museum	29%
Ålands Jakt- och Fiskemuseum	28%	Bomarsunds fästningsruiner	25%
Ålands Konstmuseum	26%	Jan Karlsgårdens Friluftsmuseum	23%
Kastelholms slottsruin	24%	Ålands Sjöfartsmuseum	20%
Kronohäktet Vita Björn	23%	Kastelholms slottsruin	16%
Sjökvarteret	22%	Skeppargården Pellas	16%
Eckerö Post- o. Tullhus	22%	Museigården Hermas	15%
Skeppargården Pellas	20%	Stenåldersbyn i Långbergsöda	12%
Bomarsunds fästningsruiner	17%	Ålands Jakt- och Fiskemuseum	12%

Se tabell 3.1. samt tabell B10 i tabellbilagan.

Cirka 35 procent av de kvinnliga pensionärerna reste 4-11 gånger per år på sin fritid, drygt 40 procent 1-3 gånger per år och nästan en fjärdedel uppgav att de inte rest utanför Åland på sin fritid under år 2000. Under tio procent av de manliga pensionärerna reste 1-3 gånger per månad, drygt en femtedel reste 4-11 gånger per år och över hälften 1-3 gånger per år. Mindre än en femtedel uppgav att de inte en gång rest utanför Åland för att utöva fritidsintressen det senaste året.

Tabell 6.12. De tio populäraste fritidsaktiviteterna utanför Åland år 2000 bland pensionärerna, andelen utövare i procent

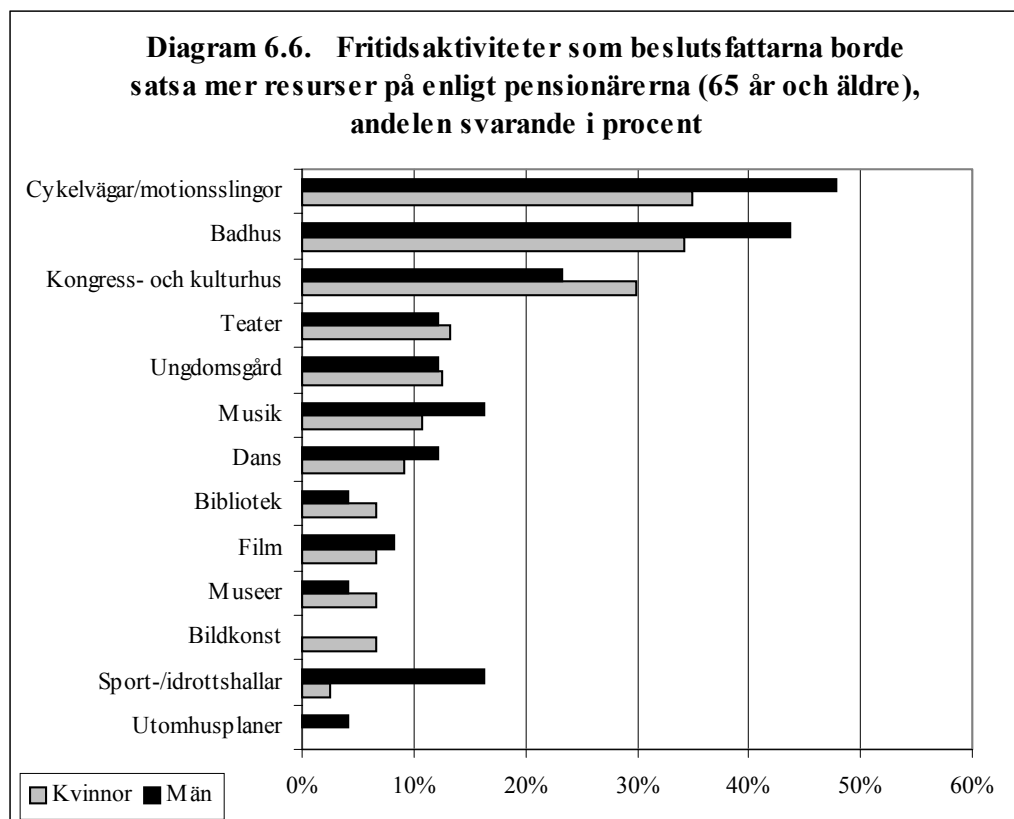
Kvinnliga pensionärer	Andel	Manliga pensionärer	Andel
Besökt vänner/släkt	50%	Besökt vänner/släkt	38%
Gått på teater	24%	Besökt mäss	16%
Besökt badhus	15%	Solat och badat	11%
Solat och badat	13%	Besökt utställning	8%
Besökt mäss	13%	Besökt hälsohem	7%
Gått på konsert	9%	Gått på teater	4%
Besökt museum	7%	Besökt museum	4%
Besökt utställning	5%	Besökt djurpark/nöjesfält	3%
Besökt hälsohem	5%	Övriga fritidsaktiviteter	0%
Vandringsresa	4%		

Se tabellerna B11 och B12 i tabellbilagan!

Hälften av kvinnorna i ålder 65 år och äldre svarade att de besöker vänner och släkt då de reser bort. Motsvarande siffra för männen var 38 procent. På kvinnornas andra plats kom att gå på teater och på männens att besöka mäss, vilket även var fallet med 25-64-åringarna.

Av naturliga orsaker är vikande hälsa den vanligaste orsaken som begränsar pensionärernas fritidsutövande (enligt 45 procent av de kvinnliga pensionärerna och 36 procent av de manliga) (se diagram B10 i tabellbilagan).

De kvinnliga pensionärerna är den grupp av kvinnor som spenderar mer än männen i samma åldersgrupp: 280 FIM per månad jämfört med 190 FIM (se tabellen 5.7).

Se även tabellerna B14 och B15 i tabellbilagan.

De kvinnliga och manliga pensionärerna önskar att beslutsfattarna skall satsa mer resurser speciellt på cykelvägar och motionsslingor, badhus samt kongress- och kulturhus.

Andra undersökningars resultat

En positiv tendens är att många äldre människor har blivit mer aktiva, vilket främjar den psykiska och fysiska hälsan. Enligt Statistiska centralbyråns rapport "Äldres levnadsförhållande 1980-1998" kan allt flera pensionärer leva ett både längre och rikare liv, med god hälsa, hyfsad ekonomi och aktivare fritidsliv (Statistiska centralbyrån, 2000).

Den svenska undersökningens resultat visar att bättre pensioner, ökad hälsa och tidigare pension under de senaste 20 åren har lett till ett aktivare och allsidigare pensionärliv då det gäller fritidsaktiviteter, delaktighet i samhällslivet och sociala kontakter. Pensionärerna tillbringar allt mer av sin fritid i naturen, går oftare på teater och bibliotek och läser böcker i större omfattning jämfört med början av 1980-talet. Dagens pensionärer har alltså ett mer ungdomligt och allsidigt aktivitetsmönster än för 20 år sedan. Pensionärerna ligger också över genomsnittet när det gäller medlemskap i en rad politiska och ideella organisationer (Statistiska centralbyrån, 2000).

6.4. Slutord

I dagens samhälle har tiden blivit en knapp resurs för många, trots att vissa grupper upplever att de har för mycket fritid. Många upplever att de är stressade - vuxna, pensionärer, tonåringar till och med barn. De kan vara stressade på sina jobb, ja till och med på sin fritid. Att vara aktiv på sin fritid uppfattas som något positivt. Men kan det bli för mycket av det goda?

Enligt denna undersökning tenderar kvinnor vara aktivare utövare av fritidsaktiviteter än män, om man ser på totala antalet utövade fritidsaktiviteter per månad. Detta behöver nödvändigtvis inte betyda att kvinnorna ägnar fler timmar per månad åt fritidsaktiviteter jämfört med männen. Enligt den svenska undersökningen om kvinnors och mäns tidsanvändning från 1990/1991 utför kvinnor i snitt fler fritidsaktiviteter per dag men varje aktivitet under något kortare tid, vilket resulterar i att kvinnors fria tid totalt per dag är något kortare än männens. Om man jämför aktivitetsnivå med ålder, är ungdomarna och i synnerhet tonåringarna mest aktiva, medan de 65 år fyllda är minst.

Det finns flera faktorer som påverkar människors användning av tid. Den mest avgörande är i vilket livsskede de befinner sig i, d.v.s. familjesituation och ålder. En annan viktig faktor som påverkar individens tidsanvändning är kön (Statistikcentralen, 1995).

Den faktor som mest tenderar att påverka ålänningarnas utövande av fritidsaktiviteter är alltså deras ålder och livssituation. Med livssituation avses om man studerar, förvärvsarbetar, hemarbetar, är pensionerade, lever ensam eller tillhör någon familj – med eller utan barn. Även barnens ålder har betydelse. Det finns även könsskillnader då det gäller vissa fritidsaktiviteter t.ex. jakt- och fiske och besök av olika kulturella evenemang. Könsskillnaderna är dock många gånger inte lika tydliga som åldersskillnaderna, då det gäller utövande av fritidsaktiviteter. Skillnaderna i utbildningsnivå och socioekonomisk ställning kan många gånger återspegla åldersskillnader t.ex. mellan de med utbildning på grundskolenivå respektive folkskolenivå samt mellan de studerande respektive pensionärerna.

Ålänningarna förvärvsarbetar som mest i åldern 45-54, men de upplever att de har minst tid för egna fritidsintressen i 25-44-års åldern. Detta kan bero på att många kvinnor och män i 25-44-års åldern bildar familj och/eller gör karriär i arbetslivet. Kvinnorna förvärvsarbetar i snitt mindre än männen. Trots detta upplever kvinnorna i 25-64-års åldern att de har mindre tid för egna fritidsaktiviteter. Detta beror troligtvis på att kvinnorna i större utsträckning än männen ägnar sig åt hemarbete. Den grupp av ålänningar som upplever att de har minst egen fri tid är småbarnsföräldrarna och i synnerhet mammorna. Kvinnor med småbarn förvärvsarbetar minst antal timmar per vecka (jämfört med kvinnor utan barn och kvinnor med lite äldre barn), men upplever trots detta att de har minst fritid. Även män med småbarn är den grupp av män som upplever att de har minst tid för egna fritidsintressen (jämfört med män utan barn och män med lite äldre barn).

De åldersgrupper som verkar vara mest nöjda med sin fritid är 45-54-åringarna och 13-17-åringarna, medan 25-34-åringarna verkar vara minst nöjda. Orsaken till att just 25-34-åringarna verkar vara minst nöjda, kan vara att både kvinnor och män i 25-34-års ålder och i synnerhet i 35-44-års åldern upplever att de har minst tid för egna fritidsintressen. Hela 70 procent av 35-44-åringarna och 63 procent av 25-34-åringarna uppgav att tidsbrist begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter. Detta kan i sin tur bero på att många bildar familj i den åldern och/eller kanske gör karriär i arbetslivet då. Att småbarnsföräldrar verkar vara mindre nöjda med sin fritid bekräftas också av att gruppen övrigt hemarbetande är en socioekonomisk grupp som inte verkar särskilt nöjd med sin fritid. En annan socioekonomisk grupp som upplever att den inte har mycket tid för egna fritidsaktiviteter och inte verkar särskilt nöjd med sin fritid är gruppen företagare.

De åldersgrupper som alltså verkar vara mest nöjda med sin fritid är den yngsta och de tre äldsta åldersgrupperna och i synnerhet 45-54-åringarna. Det är dock 45-54-åringarna som förvärvsarbetar flest antal timmar per vecka och som inte har särskilt mycket tid för egna fritidsaktiviteter. Detta betyder att de som har mest tid för egna fritidsaktiviteter inte behöver vara de som är nöjdast med sin fritid, utan man måste se på personens livssituation som en helhet.

Att se på likheterna respektive skillnaderna mellan fritidsutövande i olika regioner är regionalpolitiskt mycket intressant. Mariehamnarna verkar vara de aktivaste utövarna av fritidsaktiviteter och evenemangsbesökare. Beror detta i huvudsak på skillnader i fritidsutbudet i staden jämfört med utbudet på landsbygden och i skärgården?

Mariehamnarna var klart nöjdast med utbudet av fritidsaktiviteter i den egna kommunen (drygt 70 procent), medan invånarna i varken centralkommunerna, randkommunerna eller skärgårdskommunerna var lika nöjda (drygt 40 procent). Dessutom var mindre än fem procent av mariehamnarna missnöjda med utbudet jämfört med ca 15 procent av invånarna i centralkommunerna och skärgårdskommunerna samt en femtedel av invånarna i randkommunerna.

Men varför var de svarande missnöjda med utbudet av fritidsaktiviteter i den egna kommunen? Några i detta avseende intressanta kommentarer på enkätens öppna fråga var:

- dålig spridning på resurserna (fritidsaktiviteterna) både geografiskt och tidsmässigt över året,
- liten kommun med små resurser samt
- dåligt samarbete mellan kommunerna.

Förutom bristande utbud, vilket elva procent svarade att begränsar deras utövande av fritidsaktiviteter, nämndes långa avstånd och dåliga kommunikationer som andra orsaker som begränsar deras utövande. De regionala skillnaderna i aktivitetsutbud verkar sålunda vara en central faktor då det gäller hur nöjda ålänningar är med fritidsutbudet.